

Vejledning om genvurdering, genoptagelse og forældelse af arbejdsskadesager

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	4
2. Generelt om genvurdering og genoptagelse.....	4
2.1. Definitioner	5
2.1.1. Genoptagelse	5
2.1.2. Beslutning om at genoptage på et senere tidspunkt (revision)	5
2.1.3. Materiel/formel vurdering	6
2.1.4. Genvurdering	7
2.1.5. Sidste frist for at modtage en anmodning om genoptagelse	7
2.2. Omgørelsespligt og styrelsens pligt til at genoptage af egen drift	7
2.3. Adgang til at bede os om at genoptage en sag	8
2.3.1. Erstatningsansvarlige skadevoldere – arbejdsgivers ret til at indtræde i tilskadekomnes krav	9
3. Genvurdering	11
3.1. Omfattet af reglerne om genvurdering	12
3.1.1. Skønnet i en afgørelse.....	14
3.2. Faktisk eller retlig fejl.....	14
3.2.1. Indhentelse af oplysninger.....	17
3.2.2. Der kan helt eller delvist gives medhold i klagen – genoptagelse	17
3.2.3. Oplagte skrive- og regnefejl eller upræcis begrundelse	17
3.3. Afgørelser, som indeholder flere enkeltafgørelser	18
3.3.1. Der klages over hele afgørelsen	18
3.4. Frist for genvurdering eller oversendelse til Ankestyrelsen	20
3.5. Afgrænsning mellem genvurdering og genoptagelse ved nye oplysninger	21
3.6. Afgrænsning af tema i anken – reformatio in pejus.....	22
4. Genoptagelse – afvist som arbejdsskade – § 41/§ 24	23
4.1. Ændret forklaring.....	26
4.2. For sen anmeldelse.....	26
4.2.1. 2003-loven - § 41, stk. 1 - 5-årsfrist for genoptagelse	27
4.2.2. 1992-loven - forvaltningsretlig genoptagelse	28
4.2.3. Tidligere love - forvaltningsretlig genoptagelse	29
4.3. Erhvervssygdomme, der senere optages på fortegnelsen.....	29
4.4. Oversigt over bekendtgørelse om fortegnelse over erhvervssygdomme fra 1986.....	30
4.5. Ny anmeldelse af erhvervssygdom eller genoptagelse ved fortsat påvirkning.....	31
4.6. Tilskadekomne har ikke medvirket til sagsoplysningen (processuel skadevirkning).....	33
4.7. Skader sket og sygdomme anmeldt før 1. januar 1993.....	34
5. Genoptagelse – sagen er afsluttet uden erstatningsberettigende følger – 1992-lovens § 27	34
6. Genoptagelse – henlagt på grund af tilskadekomnes forhold.....	35
6.1. 2003-loven – genoptagelse efter almindelige regler	36

6.2. 1992-loven – forældelse efter 5 år	36
7. Genoptagelse – godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne – § 42/§ 34 .	37
Spørgsmålene om godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne kan genoptages inden for 5 år, hvis der er sket væsentlige ændringer af de forhold, der blev lagt til grund for fastsættelsen. (2003-lovens § 42, stk. 1/1992-lovens § 34, stk. 1).....	37
7.1. 5-årsfristen løber fra første fastsættelse	37
7.1.1. Det sikre mén.....	38
7.2. Krav inden for 5-årsfristen – krav om relevant tema i anmodningen	38
7.2.1. Relevant tema i anmodningen	38
7.2.2. Indholdsløs anmodning.....	40
7.2.3. Årsagssammenhæng.....	40
7.2.4. Højesterets dom af 22. april 2009 – krav til genoptagelse.....	40
7.2.5. Tilkendelsestidspunkt ved genoptagelse	41
7.3. Forlængelse af 5-årsfristen	41
7.4. Krav uden for 5-årsfristen – ganske særlige omstændigheder	42
7.4.1. Landsretspraksis om genoptagelse efter 5-årsfristen.....	44
7.4.2. Højesterets dom om genoptagelse efter 5-årsfristen (UfR 2005.2451 H).....	44
7.4.3. Ombudsmandes fortolkning af UfR 2005.2451 H – ikke krav om yderligere erstatning	45
7.4.4. Forværring af mén ud over 5 år – skader på blødt og hårdt væv	46
7.5. Tilskadekomne har ikke medvirket til sagsoplysningen (processuel skadevirkning)	47
8. Genoptagelse – udgifter til behandling og hjælpemidler.....	48
8.1. 1992-loven – dækning under sagens behandling og under genoptagelse.....	48
8.2. 1992-loven og 2003-loven – genoptagelse ved væsentlige ændringer.....	48
8.3. 2003-loven – genoptagelse af fremtidige behandlingsudgifter	48
9. Genoptagelse – erstatning for tab af forsørger	48
10. Genoptagelse – forvaltningsretlige principper om ulovbestemt genoptagelse.....	49
10.1. Hvornår skal vi tage stilling til forvaltningsretlig genoptagelse	50
10.2. Berigtigelse.....	51
10.3. Afgørelsen er mangelfuld – faktisk eller retlig	52
10.3.1. Nye regler om tilbagebetaling	53
10.4. Sagsbehandlingsreglerne er ikke overholdt	53
10.4.1. Garantiforskrifter	53
10.4.2. Mindre fejl	54
10.5. Højesteretsdomme, der har medført genoptagelser af tidligere afgørelser.....	54
10.5.1. Højesteretsdom: Forkert fradrag ved forudbestående sygdom	54
10.5.2. Højesteretsdom: Førtidspension forhøjes med tilbagevirkende kraft	55
10.5.3. Højesteretsdom: 1908-loven gælder ikke på arbejdsskadeområdet	56
10.5.4. Højesteretsdom: Ændring af praksis for erhvervsevnetab efter fleksjob	56
10.5.5. Højesteretsdom: Ændring af praksis om erhvervsevnetab under revalidering	57
10.5.6. Højesteretsdom: Ændring af krav til genoptagelse	57
10.6. Kompetence til at genoptage efter almindelige forvaltningsretlige principper	58
10.6.1. Forholdet til Ankestyrelsen som overinstans	58
10.6.2. Vores ret til at genoptage en afgørelse forvaltningsretligt og tilkende erstatning med tilbagevirkende kraft.....	59
10.7. Ophævelse af den tidligere afgørelse	59
10.8. Tilskadekomne dør under en forvaltningsretlig genoptagelse	59
10.8.1. Boets indtrædelse i tilskadekomnes retssag (DL 1-24-37)	61
11. Forældelsesregler før, under og efter overgangsperioden 1. januar 2008 til 31. december 2010	61
11.1. Forældelse i overgangsperioden.....	62
11.1.1. Den 30-årige forældelsesfrist.....	63
11.1.2. Den 5-årige forældelsesfrist.....	64
11.1.3. Undtagelser fra den 5-årige forældelsesregel	65

11.1.4 Midlertidig afbrydelse af forældelsesfristen, § 36, stk. 4	66
11.2. Hvis vi ikke kan behandle sagen på grund af tilskadekomnes forhold (henlæggelse)	66
11.3. Forskelle og ligheder mellem gamle og nye regler for arbejdsskader	67
12. Forældelse efter Danske Lovs 5-14-4	67
12.1. Forældelse ved anerkendelse af ulykker - skadedato	68
12.2. Forældelse ved anerkendelse af erhvervssygdomme – påvirkningens ophør	69
12.3. Forældelse af krav på godtgørelse eller erstatning	71
12.3.1. Forældelse ved generel genoptagelse efter forvaltningsretlige principper – revalideringsdommen	72
12.4. Suspenderet forældelsesfrist	72
12.5. Forældelse af afledte krav	74
Bilag 1. Lovuddrag	75
Bilag 2: Paragrafnøgle mellem lovene fra 1968, 1978, 1992 og 2003	84

1. Indledning

I vejledningen beskrives regler og praksis for behandling af spørgsmål om genoptagelse, når der er truffet en afgørelse efter arbejdsskadesikringsloven.

Loven indeholder en række muligheder for at genoptage spørgsmål, der tidligere er afgjort, herunder spørgsmål om

- afvisning af en arbejdsskade
- godtgørelse for varigt mén
- erstatning for tab af erhvervsevne
- udgifter til behandling og hjælpemidler
- erstatning for tab af forsørger

Loven indeholder også regler om vores pligt til at genvurdere afgørelser inden for klagefristen.

Hvor loven ikke indeholder regler, gælder de almindelige forvaltningsretlige principper for ulovbestemt genoptagelse.

Forældelse behandles også, da emnet grænser op til genoptagelse.

Vejledningen henvender sig først og fremmest til vores medarbejdere. Vi har dog forsøgt at udforme vejledningen, så også fagforeninger, forsikringsselskaber og andre kan anvende den.

Når det er en vejledning, betyder det også, at forholdene i den enkelte sag kan føre til en anden afgørelse end beskrevet i vejledningen.

Lovhenvisninger

Når der henvises til 2003-loven, er det lov nr. 422 af 10. juni 2003 om arbejdsskadesikring med senere ændringer, og når der henvises til 1992-loven, er det lov nr. 390 af 20. maj 1992 om forsikring mod følger af arbejdsskade med senere ændringer.

Arbejdsskadestyrelsen

Merete Roos

/Rikke Nissen

2. Generelt om genvurdering og genoptagelse

Selve genoptagelsen af en sag er ikke en afgørelse, men derimod en processuel beslutning, der ikke har retlige konsekvenser for parterne. Det er alene et sagsskridt, der fører til en senere afgørelse. Det vil sige, at sagens parter ikke kan klage over det forhold, at sa-

gen er genoptaget. Vores beslutning om at genoptage en sag kan ikke særskilt indbringes for Ankestyrelsen. Hvis vores materielle afgørelse om genoptagelsesspørgsmålet ankes, kan Ankestyrelsen efterprøve, om betingelserne for genoptagelse er opfyldt.

Når sagen genoptages, træffer vi en ny afgørelse, eksempelvis om forhøjelse af godtgørelsen for varigt mén. Denne afgørelse vil kunne klages til Ankestyrelsen, hvor spørgsmålet om ménets størrelse vil blive vurderet.

Hvis vi giver afslag på genoptagelse, vil dette ske ved en afgørelse. Denne afgørelse kan klages til Ankestyrelsen, der blandt andet kan beslutte, at sagen skal genoptages. Ankestyrelsen kan hjemvise sagen til os til ny behandling med bemærkning om, at Ankestyrelsen anser betingelserne for genoptagelse for at være opfyldt.

Når vi modtager en anmodning om genoptagelse, vil vi sende parterne et kvitteringsbrev, hvor det oplyses, at vi har modtaget en anmodning om en genoptagelse, og at vi herefter overvejer, om der er grundlag for at genoptage sagen. Sagen er altså ikke genoptaget ved dette brev, heller ikke selvom vi indhenter yderligere oplysninger herefter for at overveje, om der er grundlag for at genoptage sagen.

2.1. Definitioner

2.1.1. Genoptagelse

Herved forstås, at vi på ny behandler en sag for at træffe ny afgørelse i sagen, hvor vi tidligere har truffet en afgørelse om det samme spørgsmål.

Hvis vi genoptager på grund af nye faktiske oplysninger, vil den oprindelige afgørelse ofte fortsat gælde.

Eksempel 1

Tilskadekomne må tage et arbejde til en lavere løn som følge af arbejdsskaden. Vi tilkender den 1. marts 2007 15 procent i erstatning for tab af erhvervsevne som følge af løntabet. Den 12. januar 2008 beder tilskadekomne om genoptagelse, da han nu har fået tilkendt førtidspension. Ved afgørelse af 2. april 2008 genoptager vi spørgsmålet om erhvervsevnetab og tilkender yderligere 35 procent. Afgørelsen af 1. marts 2007 gælder fortsat, og tilskadekomne har i alt fået 50 procent i erstatning for tab af erhvervsevne.

2.1.2. Beslutning om at genoptage på et senere tidspunkt (revision)

Hvis vi mener, at der er behov for at følge en sag, vil vi selv genoptage sagen på et senere tidspunkt. Vi kalder dette at "sætte revision i sagen". Når vi ser på sagen igen, kalder vi det "at tage sagen op til revision". Praktisk sker det ved, at vi i en afgørelse meddeler, at vi selv vil tage spørgsmålet op igen efter en bestemt dato, hvilket typisk er ½ til 1 år efter vores afgørelse.

Det sker eksempelvis altid ved midlertidige afgørelser, hvor der tilkendes løbende erstatning for tab af erhvervsevne, og i visse tilfælde ved godtgørelse for varigt mén.

Eksempel 2

Ved afgørelse af 1. marts 2007 om mén tilkender vi 15 procent i godtgørelse for varigt mén for følger efter en amputation i fodroden. Samtidig beslutter vi, at sagen skal tages op til fornyet vurdering den 1. februar 2008. Vi afventer den 1. februar 2008, genoptager derefter sagen og undersøger, om tilskadekomnes tilstand er forværret. Det viser sig, at der er opstået komplikationer efter amputationen, og vi forhøjer derfor ménet med 5 procent.

Det sker også, at vi sætter revision i afgørelser, hvor vi afviser at anerkende en erhvervs sygdom. Det sker, når en sygdom efter en bestemt påvirkning ikke er optaget på fortegnelsen, men hvor vi samtidig ved, at der forskes med henblik på at belyse en årsagssammenhæng, der muligvis kan føre til anerkendelse, når forskningen er afsluttet. Vi afviser i disse situationer at anerkende sygdommen efter fortegnelsen på nuværende tidspunkt, og sætter revision i sagen for senere at kunne tage stilling til anerkendelsesspørgsmålet uden for fortegnelsen. Det er blandt andet sket i forhold til anmeldte skader efter arbejde med pc-mus.

At vi beslutter at sætte revision i en sag er ikke en afgørelse, men en processuel beslutning, der ikke særskilt kan efterprøves af Ankestyrelsen. Eksempelvis kan parterne ikke indbringe spørgsmålet om tidspunktet for revisionen for Ankestyrelsen. (Principafgørelse U-11-99)

Ankestyrelsen har dog ophævet revisioner eller selv indsat en revision, der gælder for os, hvis det materielle spørgsmål er indbragt for Ankestyrelsen.

Hvis eksempelvis tilskadekomne klager over spørgsmålet om mén, hvor han har fået tilkendt 5 procent, og i klagen anfører, at han netop er blevet opereret, vil Ankestyrelsen kunne tiltræde de 5 procent i mén og fastsætte en revision til 6 måneder efter afgørelsen, hvor tilstanden ikke kan ventes at blive bedre efter operationen. På dette tidspunkt vil vi undersøge tilskadekomnes helbredsmæssige tilstand med henblik på at træffe en ny afgørelse.

2.1.3. Materiel/formel vurdering

I denne vejledning er en **materiel vurdering** den vurdering, vi foretager af sagens indhold, når vi eksempelvis vurderer, om vi kan anerkende en arbejdsskade, om vi skal tilkende en ydelse, eller om vi skal dække en udgift.

Ved **formel vurdering** forstås i denne sammenhæng en vurdering af, om der er grundlag for at genoptage et spørgsmål, der tidligere er truffet afgørelse om. Der er altså ikke tale om en ny indholdsmæssig vurdering af spørgsmålet. Når vi i en afgørelse har tilkendt 5 procent i godtgørelse for varigt mén, skal der ikke ved vurderingen af, om der er grundlag for at genoptage sagen, tages stilling til, om der stadig er 5 procent i mén, eller om ménet nu er på 8 procent efter den gældende méntabel. Dette ville være en ny materiel vurdering af sagen. Et afslag på genoptagelse kan ikke begrundes med, at der stadig er 5 procent i varigt mén efter méntabellen.

Hvis de formelle krav for genoptagelse er opfyldt, er der grundlag for at genoptage det spørgsmål, der tidligere er truffet afgørelse om, og der skal derefter foretages en ny materiel vurdering af spørgsmålet.

Hvis vi har givet afslag på genoptagelse, men efter afgørelsens ordlyd reelt har foretaget en materiel vurdering af sagens indhold, vil Ankestyrelsen ved en klage normalt anse sagen for genoptaget og derefter tage stilling til sagens materielle indhold.

2.1.4. Genvurdering

Kaldes også for remonstration. Det er underinstansens mulighed for at genoptage og ændre en afgørelse, som er truffet af underinstansen. Det kræver lovhjemmel for at underinstansen kan genvurdere. Ellers skulle alle ankede sager sendes direkte i Ankestyrelsen.

Vi har i arbejdsskadeloven og i værnepligtsloven fået en begrænset ret og pligt til at genvurdere vores afgørelser. (2003-lovens § 44, stk. 7-9/1992-lovens § 55, stk. 7-9)

Et væsentligt krav for at genvurdere er, at vi skal modtage en rettidig klage. Hvis der ikke er klaget rettidigt, kan vi ikke genvurdere.

Hvis vi ved en genvurdering genoptager sagen og ændrer afgørelsen, giver vi en ny klagevejledning. Hvis der klages over den nye afgørelse, har vi ikke mulighed for yderligere genvurdering, hvorfor sagen skal sendes til Ankestyrelsen.

Se kapitel 3 om genvurdering.

2.1.5. Sidste frist for at modtage en anmodning om genoptagelse

Hvis vi modtager en anmodning om genoptagelse på den sidste dag, hvor fristen for genoptagelse udløber, bliver det et spørgsmål om, præcis hvornår fristen udløber. Dette har betydning, da vi ellers ved anmodning om genoptagelse af anerkendelsesspørgsmålet ikke kan behandle sagen efter loven eller ved anmodning om genoptagelse af erstatningsspørgsmål må stille betydelige krav for at genoptage sagen.

Hvis vi modtager anmodningen **inden kontortids ophør den sidste dag**, vil vi anse fristen for genoptagelse for overholdt.

Hvis vi eksempelvis har afvist at anerkende en arbejdsskade ved en afgørelse den 25. juni 1998, vil fristen for genoptagelse udløbe den 25. juni 2003 ved kontortids ophør.

2.2. Omgørelsespligt og styrelsens pligt til at genoptage af egen drift

I visse tilfælde ændres praksis og fortolkningen af retsgrundlaget meget væsentligt. Det kan være arbejdsskadesikringsloven eller andre love, der har betydning for arbejdsskadeområdet. Det har typisk været domme fra Højesteret, der i de seneste år har givet anledning til, at vi har haft pligt til at omgøre sager på en række områder.

I sådanne situationer skal følgende overvejes:

- 1) **Er praksis eller fortolkningen af retsgrundlaget ændret så væsentligt, at vi har en pligt til at genoptage de sager, der tidligere er afgjort?** I denne vurdering indgår, om der kun er tale om en præcisering eller justering af praksis. Vi og Ankestyrelsen præciserer jævnligt praksis på arbejdsskadeområdet, uden at dette fører til, at alle tidligere sager, der er afgjort før præciseringen, genoptages. Er der derimod tale om ulovlig praksis fra vores side, vil det tale for, at vi har en pligt til at genoptage tidligere sager, der må anses for at være mangelfulde.

Hvis vi har en pligt til at genoptage tidligere sager, der er mangelfulde i forhold til en væsentlig ændring af praksis eller fortolkningen af retsgrundlaget, har vi pligt til at genoptage sager efter anmodning. For at sikre, at alle tilskadekomne så vidt muligt får fordel af ændringen, må vi dog også overveje:

- 2) **Skal vi af egen drift genoptage sagerne?** Her har det betydning, om vi kan identificere sagerne i vores sagsbehandlingssystem.

I det omfang, det er muligt, vil vi selv identificere og genoptage disse sager. Hvis vi ikke kan identificere sagerne eller eventuelt kun nogle af sagerne, vil vi sende en meddelelse ud om, at de tilskadekomne kan anmode os om at genoptage sager, der er mangelfulde på grund af ændringen af praksis eller fortolkningen af retsgrundlaget. Dette vil normalt ske i dagspressen og på vores hjemmeside.

Om vi kan identificere sagerne afhænger blandt andet af, om vi kan finde sagerne ud fra de oplysninger, vi registrerer i vores sagsbehandlingssystem på de sager, vi opretter og behandler.

Ved større antal genoptagelser efter en højesteretsdom, der har medført pligt til at omgøre sager, vil der typisk være en forståelse mellem os og Ankestyrelsen om, at alle sager behandles af os som første instans og vurderes ud fra den nye forståelse af reglerne, også selvom det betyder, at vi må ændre en afgørelse, som Ankestyrelsen har truffet (se afsnit 10.6. om kompetence til at genoptage). Dette var eksempelvis tilfældet ved Højesterets domme om fleksjob og revalidering.

Se videre i afsnit 10.5. om en række Højesteretsdomme, der har medført genoptagelse på grund af at retsgrundlaget er blevet ændret med tilbagevirkende kraft.

2.3. Adgang til at bede os om at genoptage en sag

Det er som udgangspunkt kun tilskadekomne eller dennes efterladte, der efter loven har mulighed for at få sagen genoptaget.

Vi kan i et vist omfang genoptage af egen drift, eksempelvis ved revision (se afsnit 2.1.2.).

Tilskadekomne, selskabet og vi har dog pligt til at meddele eller være opmærksom på forhold, der kan føre til en lavere erstatning, når der udbetales en løbende erstatning for tab af erhvervsevne (2003-lovens § 42, stk. 2/1992-lovens § 34, stk. 2). En sådan henvendelse

se vil normalt medføre, at vi vurderer, om der er grundlag for at genoptage spørgsmålet om erhvervsevnetab.

2.3.1. Erstatningsansvarlige skadevoldere – arbejdsgivers ret til at indtræde i tilskadekomnes krav

Erstatningsansvarlige skadevoldere kan i særlige tilfælde selvstændigt få adgang til at få tilskadekomnes sag genoptaget ved at træde ind i tilskadekomnes krav på erstatning.

Skadevolder, der er erstatningsansvarlig over for tilskadekomne efter andre regler, har således ret til at få dækket en del af sine udgifter til erstatning eller få nedsat erstatningen, hvis tilskadekomne har fået tilkendt erstatning efter arbejdsskadesikringsloven. (2003-lovens § 29, stk. 2 og § 77/1992-lovens § 40, stk. 2 og § 59)

Praksis på området er præciseret ved Principafgørelse U-5-04. Arbejdsgivere, der er blevet dømt som erstatningsansvarlige skadevoldere og derfor har betalt erstatning til tilskadekomne, har ret til at indtræde i tilskadekomnes arbejdsskadesag og som følge heraf få tilskadekomnes arbejdsskadesag genoptaget, uanset om tilskadekomne ønsker dette eller ej.

For at kunne indtræde i tilskadekomnes arbejdsskadesag vil vi derfor kræve følgende:

- 1) Skadevolder skal være dømt som erstatningsansvarlig og have betalt erstatning til tilskadekomne
- 2) Det skal dreje sig om den samme ulykke eller sygdom, som arbejdsskaden omhandler
- 3) Der skal være betalt erstatning for en eller flere erstatningsarter, som findes i arbejdsskadesikringsloven, herunder godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne, men eksempelvis ikke, hvis der kun er betalt erstatning for tabt arbejdsfortjeneste

Ad 1: Hvis eksempelvis arbejdsgiver har vedkendt sig ansvaret som skadevolder uden at være dømt som ansvarlig ved en domstol, vil vi ikke genoptage sagen uden tilskadekomnes accept.

Når alle 3 betingelser er opfyldt, vil skadevoldende arbejdsgiver have samme muligheder for at få tilskadekomnes sag genoptaget, som tilskadekomne har. Dette betyder omvendt, at arbejdsgiver ikke kan få en bedre retsstilling end tilskadekomne. De almindelige krav til genoptagelse efter loven skal være opfyldt. Hvis vi eksempelvis har truffet en afgørelse om afvisning af en ulykke og der er gået mere end 5 år efter vores første afgørelse, så kan der ikke ses bort fra den ufravigelige 5-årsfrist. (2003-lovens § 41, stk. 1/1992-lovens § 24, stk. 1)

Principafgørelse U-5-04 – arbejdsgivers ret til indtrædelse i tilskadekomnes krav

Ankestyrelsen behandlede 2 sager, hvor arbejdsgiver havde bedt om genoptagelse af spørgsmålet om anerkendelse. De var begge dømt ved domstolene som erstatningsansvarlige til at betale erstatning til de tilskadekomne. De tilskadekomne havde ikke givet samtykke til genoptagelse.

Ifølge Ankestyrelsen kunne begge arbejdsgivere få vurderet, om tilskadekomnes sag kunne genoptages. Begrundelsen var, at arbejdsgiverne havde betalt erstatning som skadevoldere og derfor efter reglerne i arbejdsskadeloven havde krav på at få godtgjort det erstatningsbeløb af samme art, som arbejdsskadeforsikringsselskabet måtte have pligt til at betale på det tidspunkt, hvor kravet blev fremsat. Arbejdsgiverne havde således en konkret individuel interesse i, at tilskadekomnes arbejdsskadesager blev genoptaget.

Ankestyrelsen vurderede, at arbejdsgiver ved *subrogation* kunne indtræde i tilskadekomnes retskrav på at begære en sag genoptaget og behandlet. Ved subrogation forstås, at en tredjemand ved at fyldestgøre fordringshaver indtræder i dennes rettigheder.

Sag 1

I 1991 blev der anmeldt en lænderygsygdom på tilskadekomne. Efter forelæggelse for Erhvervs sygdomsudvalget afviste vi at anerkende sagen som en arbejdsskade. Ankestyrelsen tiltrådte denne afgørelse i 1994. I 1999 anmodede arbejdsgivers advokat om, at tilskadekomnes sag blev genoptaget, da arbejdsgiver ved en landsretsdom var blevet dømt til at betale erstatning til tilskadekomne som ansvarlig skadevolder for tilskadekomnes lænderygsygdom. Vi afviste at genoptage, da tilskadekomne ikke ønskede at give samtykke til genoptagelse, hvilket Ankestyrelsen tiltrådte i 2001.

Under en retssag mod Ankestyrelsen genoptog Ankestyrelsen sin afgørelse fra 2001 ud fra almindelige forvaltningsretlige principper og ophævede afgørelsen. Sagen blev hjemvist til os, og vi blev bedt om at indhente en udtalelse fra tilskadekomne om baggrunden for, at hun havde afvist at give samtykke til genoptagelsen. Vi skulle samtidig indhente flere oplysninger om tilskadekomnes helbredsforhold og påvirkninger på arbejdet.

Ankestyrelsen lagde vægt på, at arbejdsgiver eller dennes forsikringsselskab havde betalt erstatning, da arbejdsgiver var ansvarlig skadevolder og derfor ville have et krav på at få godtgjort erstatningsbeløb af samme art, som arbejdsskadeforsikringsselskabet måtte have pligt til at betale i forhold til en administrativ afgørelse på det tidspunkt, hvor kravet blev fremsat.

Sag 2

I 1994 modtog vi en anmeldelse på en tennisalbue, som vi afviste at anerkende ved en afgørelse i 1995, som blev tiltrådt af Ankestyrelsen. Ved en byretsdom i 1999 blev arbejdsgiver dømt som skadevolder til at betale erstatning. På den baggrund bad arbejdsgiver os om at genoptage tilskadekomnes sag. Vi gav afslag, da tilskadekomne ikke havde givet samtykke til genoptagelsen.

Denne afgørelse ophævede Ankestyrelsen og hjemviste sagen til ny behandling. Arbejdsgiver var således indtrådt i tilskadekomnes krav på genoptagelse, da arbejdsgiver var blevet dømt som ansvarlig skadevolder til at betale erstatning for tennisalbuen.

3. Genvurdering

For afgørelser truffet den 1. juli 2001 og frem har vi pligt til at genvurdere (remonstrere) vores afgørelser, når der modtages en rettidig klage (2003-lovens § 44, stk. 7-9 og 1992-lovens § 55, stk. 7-9). Genvurderingen skal ske inden 4 uger efter klagefristens udløb. (bekendtgørelse nr. 1164 af 27. november 2006)

Der er fastsat nærmere regler for behandlingen af klager i [bekendtgørelse nr. 1164 af 27. november 2006 om Arbejdsskadestyrelsens behandling af klager over styrelsens afgørelser](#).

Hvis vi i særlige tilfælde ikke kan nå at genvurdere afgørelsen inden for 4 uger, skal vi meddele sagens parter dette. Det kan eksempelvis være, at der skal indhentes yderligere oplysninger til vurdering af, om der er en retlig eller faktisk fejl ved afgørelsen. Det kan også være, at tilskadekomnes fagforbund beder om en udsættelse for at overveje sagen.

Når det skal vurderes, om der er grundlag for at træffe en ændret afgørelse efter reglerne om genvurdering, skal vi vurdere følgende 2 betingelser:

- 1) Er afgørelsen og klagen omfattet af reglerne om genvurdering? Se afsnit 3.1.
- 2) Er der faktiske eller retlige fejl ved afgørelsen, der kan føre til en genoptagelse af afgørelsen, hvorefter der må genoptages og træffes en ny afgørelse? Se afsnit 3.2.

Det er kun ved at sammenholde vores afgørelse med klagens tema, at det kan vurderes, om disse betingelser er opfyldt.

Er betingelse 1) ikke opfyldt, vil afgørelsen ikke kunne genvurderes, og der vil ikke blive taget stilling til betingelsen 2).

Hvis Ankestyrelsen modtager en klage, der ikke har været omkring os, vil de sende den til os, så vi kan overveje genvurdering. Det fremgår således af loven, at alle afgørelser, der klages, først skal vurderes af os i forhold til en eventuel genvurdering. Først når vi har taget stilling til eventuel genvurdering, kan Ankestyrelsen vurdere klagen.

Når vi sender sagen til Ankestyrelsen, fordi en af de nævnte betingelser ikke er opfyldt, sker det ved et brev, hvor vi begrundet, hvorfor vi ikke kan træffe en ny afgørelse og give klageren medhold. Inden oversendelsen vil vi partshøre parterne over eventuelle nye oplysninger.

Retten til at få sagen udsat

Retten til at få udsat sagen efter forvaltningslovens § 21 gælder også i den periode, hvor vi endnu ikke kan tage stilling til, om klagen er omfattet af genvurderingspligten (Principafgørelse U-13-05). Tilskadekomne kan eksempelvis få udsat sagen for at overveje den nærmere eller drøfte sagen med sit fagforbund.

3.1. Omfattet af reglerne om genvurdering

Følgende betingelser skal være opfyldt, før en afgørelse og en klage er omfattet af reglerne om genvurdering:

- 1) Afgørelsen skal være **truffet den 1. juli 2001 eller senere** (§ 3, stk. 1 i [lov nr. 488 af 7. juni 2001 om ændring af lov om sikring mod følger af arbejdsskade og lov om erstatning til skadelidte værnepligtige m.fl.](#))
- 2) Vi skal have truffet afgørelse efter **arbejdsskadesikringsloven** eller lov om erstatning til tilskadekomne **værnepligtige** m.fl. Hvis vi træffer afgørelse efter andre love, eksempelvis om begrænset aktindsigt efter forvaltningsloven, gælder reglerne om genvurdering ikke, og vi skal sende klagen til Ankestyrelsen, uden mulighed for at genvurdere eller ændre afgørelsen.

Vi kan godt genvurdere afgørelser, selvom vi har truffet afgørelse efter tidligere love – eksempelvis ved en afgørelse om genoptagelse af en sag, hvor ulykken skete i 1988. Vi kan dog kun genvurdere sager, der er afgjort efter 1978-loven og senere (trådt i kraft 1. april 1978), da vi ikke kan genvurdere efter tidligere love, herunder ulykkesforsikringsloven.

- 3) Klagen skal være modtaget **rettidigt** inden for klagefristen.

Klagefrist for tilskadekomne og efterladte afhænger af opholdssted:

I Danmark: 4 uger

Færøerne eller det øvrige Europa uden for Danmark: 6 uger

Uden for Europa, herunder Grønland: 3 måneder

Klagefristen for arbejdsgivere og selskaber er altid 4 uger. (2003-lovens § 44, stk. 3/1992-lovens § 55, stk. 3)

Beregningen af klagefristen afhænger altså af opholdsstedet. Det er en forudsætning for anvendelse af undtagelsesreglen om forlænget klagefrist, at tilskadekomne har givet Arbejdsskadestyrelsen underretning om ophold i udlandet med angivelse af adresse, hvortil afgørelser og andre breve skulle sendes, og oplysning om opholdets varighed, såfremt det var midlertidigt. (Principafgørelse U-7-02)

Hvis vi modtager en klage, der ikke er rettidig, sender vi sagen til Ankestyrelsen og oplyser, om vi ville have truffet en anden afgørelse, hvis klagen var modtaget rettidigt. Hvis Ankestyrelsen vurderer, at klagen alligevel var modtaget rettidigt, eller dispenserer fra overskridelsen af klagefristen, sender Ankestyrelsen sagen retur til os ad genvurdering, hvis vi har angivet, at vi ville have truffet en anden afgørelse ved en genvurdering, hvis afgørelsen havde været klaget rettidigt.

Hvis vi ved oversendelsen oplyser, at vi ikke mener, at klagens indhold ville ændre ved afgørelsen, selv om den var modtaget rettidigt, og Ankestyrelsen efterfølgende dispenserer eller vurderer, at klagefristen er overholdt, behandler Ankestyrelsen sagen.

Der henvises til Velfærdsministeriets [vejledning nr. 73 af 3. oktober 2006 om retssikkerhed og administration på det sociale område](#) om beregning af klagefrist og Ankestyrelsens mulighed for at se bort fra overskridelse af fristen.

Fra 1. januar 2009 har Ankestyrelsen valgt at beregne ankefristen på arbejdsskadeområdet med **2 postdage** frem for tidligere 1 postdag. Ankestyrelsen går altså ud fra, at en afgørelse, der er sendt med posten fra os er kommet frem til modtageren 2 dage efter afsendelsen. Der henvises til Nyt fra Ankestyrelsen, nr. 5 – december 2008, side 6, artiklen ”Ny beregning af klagefrist”.

Hvis man modtager post fra os via e-Boks, så vil ankefristen blive regnet fra det tidspunkt, hvor afgørelsen indgår i modtagerens elektroniske postboks. Vi modtager en kvittering om dette tidspunkt, som vi vil anvende i beregningen af klagefristen.

- 4) Klagen skal være sendt af en fysisk eller juridisk person, der er **berettiget til at klage** over afgørelsen (2003-lovens § 44/1992-lovens § 55):
  - Tilskadekomne (eller dennes repræsentant)
  - Efterladte, hvis tilskadekomne er død (kan dog ikke klage over personlige ydelser, herunder godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne)
  - Selskabet (ulykkesforsikringsselskab eller Arbejdsmarkedets Erhvervssygdomssikring)
  - Arbejdsgiver om anerkendelse eller afvisning
  - Arbejdsgiver, der ikke har tegnet en lovpligtig forsikring
- 5) Klagen henviser til **faktiske eller retlige fejl** ved afgørelsen, men vi har også pligt til at undersøge selv, om der er faktiske eller retlige fejl ved vores afgørelse. Der skal derfor både ske genvurdering, når der i klagen er henvist til en faktisk eller retlig fejl, og i de situationer, hvor tilskadekomne ikke selv er opmærksom på fejlen, men hvor vi opdager fejlen i forbindelse med modtagelsen af klagen. Hvis der klages over **skønnet** i en konkret afgørelse, er klagen ikke omfattet af reglerne om genvurdering. Se afsnit 3.1.1.
- 6) Der må ikke være **klaget af flere parter**, da vi normalt ikke vil kunne give begge parter medhold i deres klage. Hvis både tilskadekomne og arbejdsgiver eller selskabet har klaget, skal sagen sendes direkte til Ankestyrelsen uden genvurdering.

En undtagelse fra denne betingelse er, hvis parterne har klaget enslydende, altså eksempelvis at både tilskadekomne og forsikringsselskabet har klaget for at få årslønnen forhøjet med ATP-bidraget, som er blevet glemt ved vores fastsættelse af årsløn. I denne situation vil vi kunne give begge parter medhold i deres klage.

Det betyder, at vi normalt er nødt til at afvente klagefristens udløb, før vi kan se, om flere parter klager. Det vil faktisk sige, at vi ikke kan genvurdere vores afgørelse med det samme, hvis vi 3 dage efter afgørelsen modtager en klage fra tilskadekomne. Hvis selskabet klager 3 uger senere, ville vi således ikke have haft ret til at genvurdere.

Hvis én eller flere af disse betingelser ikke er opfyldt, er klagen ikke omfattet af reglerne om genvurdering. Sagen vil herefter blive sendt til Ankestyrelsen, der vil behandle klagen over afgørelsen.

3.1.1. Skønnet i en afgørelse

At der efter betingelse 5 i afsnittet ovenfor klages over skønnet vil sige, at der ikke er henvist til retlige eller faktiske fejl ved afgørelsen, men derimod klaget over, at en konkret vurdering ikke er endt med et resultat, som klageren finder rimeligt.

Særligt fastsættelse af godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne (herunder årsløn) indeholder en række skønsmæssige vurderinger, som ikke er omfattet af reglerne om genvurdering.

Eksempel 3

Vi giver 5 procent i godtgørelse for varigt mén, efter den vejledende méntabel, for daglige lændesmerter uden bevægeindskrænkning. Tilskadekomne klager over afgørelsen og anfører, at hans gener burde vurderes til 10 procent, da han mener, at han har lette daglige smerter med let bevægeindskrænkning.

Vi vil meddele tilskadekomne, at klagen over skønnet i afgørelsen om mén ikke er omfattet af reglerne om genvurdering, hvorfor afgørelsen vil blive sendt til Ankestyrelsen til klagebehandling.

Hvis en klage både vedrører skønnet i afgørelsen og en faktisk eller retlig fejl, vil klagen være omfattet af reglerne om genvurdering, og det vil blive vurderet, om der er grundlag for at give den, der klager, medhold i klagen over den retlige eller faktiske fejl, jævnfør afsnit 3.2.

En klage over at styrelsen ikke har overholdt sin pligt til at oplyse sagen tilstrækkeligt, er omfattet af reglerne om genvurdering. Selvom vores pligt til at undersøge sagen (officialmaksimen) er udtryk for en konkret vurdering af, hvilke oplysninger, der skal indhentes i den konkrete sag, kan denne pligt ikke anses for udtryk for et "skøn" i forhold til genvurdering. Om klagen kan føre til en genoptagelse af sagen afhænger af, om betingelserne i afsnit 3.2. er opfyldt.

3.2. Faktisk eller retlig fejl

Når betingelserne i afsnit 3.1. er opfyldt, er afgørelsen og klagen omfattet af reglerne om genvurdering. For at kunne genoptage sagen og træffe en ny afgørelse, kræver det, at en af følgende betingelser er opfyldt:

1) Der skal være en **faktisk fejl**, der har haft betydning for vores afgørelse

og/eller

2) Der skal være en **retlig fejl**, der har haft betydning for vores afgørelse

Hvis der har været tale om en faktisk eller retlig fejl, der ikke har haft betydning for vurderingen, vil disse betingelser normalt ikke være opfyldt.

For at kunne betegne det som en "fejl" må det kræves, at

- 1) den retlige eller faktiske fejl har haft en betydning for vurderingen af afgørelsen, så der vil være grund til at ændre indholdet af vores afgørelse,

eller

- 2) vi har overtrådt en garantiforskrift (også kaldet retsgaranti), herunder manglende partshøring med videre. (se afsnit 10.4.1. herom)

Eksempel 4

Vi anerkender en rygskaade som et ulykkestilfælde. Det lægges til grund, at tilskadekomne løfter en 23 kg tung kasse med varer, får et knæk i ryggen, da han er ved at tage kassen, og må gribe efter kassen. Ved anerkendelsen lægges der vægt på, at der er årsagssammenhæng mellem løftet af en 23 kilo tung kasse i akavet stilling og det anmeldte knæk i ryggen.

I klagen oplyser arbejdsgiver, at han har skrevet forkert i anmeldelsen. Han har efterfølgende fået vejret kassen, der vejer 17 kg.

Vi vil anse afgørelsen og klagen for omfattet af reglerne om genvurdering (jævnfør afsnit 3.1.), men vil afvise at genoptage sagen, da de forhold, der er henvist til, ikke kan anses for at være en faktisk fejl af betydning for vores anerkendelse af hændelsen som et ulykkestilfælde.

Eksempler på faktiske/retlige fejl

- Vi har fejlagtigt afvist at anerkende en ulykke under tilskadekomnes arbejde med den begrundelse, at vedkommende var selvstændig og ikke havde tegnet forsikring efter 2003-loven. Dette var imidlertid forkert, da tilskadekomne ifølge anmeldelsen var ansat i sit eget anpartsselskab og dermed omfattet af 2003-loven
- Tilskadekomne anmelder en skade og oplyser, at han var værnepligtig på tidspunktet for skadens indtræden i 2003. Vi behandler sagen efter 1992-loven og træffer afgørelse om, at skaden ikke er omfattet af skadebegreberne i 1992-loven. Var sagen blevet behandlet efter lov om erstatning til skadelidte værnepligtige m.fl., ville skaden være omfattet af det mere lempelige skadebegreb i denne lov. (Efter 1. januar 2004 er ulykkesbegrebet i 2003-loven og i værnepligtsloven imidlertid det samme)
- Vi trækker fra i méngodtgørelsen for en skade på højre knæ, da det af en lægeerklæring fremgår, at tilskadekomne havde en tidligere skade på knæet. Den tidligere skade var imidlertid på det andet knæ, hvorfor der ikke var grund til at trække fra i godtgørelsen

Eksempler på retlige fejl

- Vi har **ikke taget stilling til fradrag** i erstatningen på grund af en klar og symptomgivende forudbestående sygdom, jævnfør bevisreglen i 2003-lovens § 12, stk. 2/1992-lovens § 13. (Principafgørelse U-15-02)

- **Vi har ikke overholdt vores forpligtelse til at oplyse sagen** (officialmaksimen). Eksempel: Vi har tilkendt 5 procent i godtgørelse for varigt mén på baggrund af lægeerklæring I. Der var allerede indhentet en speciallægeerklæring af kommunen, der beskrev en forværring af skaden, der burde give 15 procent i godtgørelse for varigt mén. Det fremgik af lægeerklæring I, at tilskadekomne var henvist til undersøgelse hos speciallæge af kommunen, men vi har ikke indhentet denne erklæring.
- Vi har foretaget et **udpræget fejlskøn**, eksempelvis tilkendt 5 procent i godtgørelse for mén for tab af alle fingre på højre hånd, der efter den vejledende méntabel giver 25 procent i mén.
- Vi har undladt at partshøre tilskadekomne over væsentlige lægelige oplysninger før en afgørelse om afslag på anerkendelse af en erhvervssygdom. Dette er en overtrædelse af en garantiforskrift. (Principafgørelse U-26-03)
- Vi har truffet afgørelse om en tilskadekomst hos en værnepligtig efter lov om arbejdsskadesikring i stedet for at anvende lov om erstatning til tilskadekomne værnepligtige m.fl.

Hvis vi vurderer, at der ikke er faktiske eller retlige fejl ved vores afgørelse, vil vi sende sagen til Ankestyrelsen med henblik på klagebehandling uden at genoptage sagen.

Hvis vi vurderer, at der er en faktisk fejl ved vores afgørelse, vil vi træffe en ny afgørelse, der giver den, der klager, helt eller delvist medhold, jævnfør afsnit 3.2.2. Hvis der i stedet er tale om en retlig fejl, kan vi dog træffe en uændret afgørelse. Se afsnit 10.3.1. om genoptagelse ved overtrædelse af garantiforskrifter.

Der fremkommer nye oplysninger i klagen

Hvis der sendes nye oplysninger med klagen, melder spørgsmålet sig, om vi kan genvurdere på det grundlag. Det kunne eksempelvis være, at der fremkom andre vægtangivelser i en sag om anerkendelse af en lænderygsygdom.

Selve det forhold, at vi modtager nye oplysninger, giver ikke nødvendigvis anledning til at genvurdere. Nye oplysninger vil ikke nødvendigvis være udtryk for, at afgørelsen er behæftet med en faktisk eller retlig fejl.

Hvis det er åbenbart, at vi burde have indhentet en bestemt oplysning, som nu er fremkommet ved klagen, så har vi ikke overholdt pligten til at oplyse sagen tilstrækkeligt, hvilket er en retlig fejl, jævnfør ovenfor. Vi skal derfor genoptage sagen og træffe en ny afgørelse om anerkendelsesspørgsmålet.

Ofte vil det dog være mere tvivlsomt, om de nu fremkomne oplysninger er udtryk for en retlig eller faktisk fejl. Der kan altid tilføjes yderligere oplysninger til en sag, men det er kun vores opgave at indhente tilstrækkelige oplysninger til at træffe en afgørelse. Så længe de oplysninger, der forelå på tidspunktet for afgørelsen, må anses for at være tilstrækkelige til at træffe en korrekt afgørelse, vil nye oplysninger ikke kunne anses for at være en retlig eller faktisk fejl ved afgørelsen.

3.2.1. Indhentelse af oplysninger

Når vi har vurderet, at klagen er omfattet af genvurderingspligten, kan vi indhente yderligere oplysninger med henblik på at vurdere, om afgørelsen er behæftet med faktiske eller retlige fejl. Efter indhentelse af oplysningerne kan vi **enten** give afslag på genoptagelse efter reglerne om genvurdering, fordi afgørelsen ikke er behæftet med en fejl, **eller** genoptage afgørelsen, fordi vi vurderer, at afgørelsen var behæftet med en retlig eller faktisk fejl.

3.2.2. Der kan helt eller delvist gives medhold i klagen – genoptagelse

Hvis vi ud fra klagen kan give den, der klager, helt eller delvist medhold, genoptager vi sagen og træffer en ny afgørelse, hvor reglerne i forvaltningsloven om afgørelser gælder for begrundelse, klagevejledning med videre.

Genvurderingsafgørelsen har virkning fra tidspunktet for den indklagede afgørelse. Inden der træffes ny afgørelse, skal vi partshøre over indholdet i klagen og eventuelt andre indhentede oplysninger. På grund af tidsfristen på 4 uger vil vi normalt nedsætte fristen for svar på partshøringen i denne situation til 7 dage i stedet for de typiske 14 dage.

Efter partshøringen træffes der en ny afgørelse. Vi vil skrive i afgørelsens begrundelse, hvorfor der var grundlag for genvurderingen, for eksempel at vi ved en fejl ikke har lagt ATP-bidrag til årslønnen.

Hvis der klages over genvurderingsafgørelsen, sender vi straks sagen til Ankestyrelsen. I denne situation må vi ikke genvurdere sagen en gang til.

Eksempel 5

Vi tilkender 15 procent i erstatning for tab af erhvervsevne og fastsætter årslønnen til 250.000 kroner. Erstatningen udbetales løbende fra den 1. februar 2002, og vi fastsætter revision til den 1. februar 2003.

Der klages over vores afgørelse om erhvervsevnetab, og der henvises til en faktisk fejl ved fastsættelse af, hvad tilskadekomne ville kunne tjene på tidspunktet for afgørelsen, hvis der ikke havde været en arbejdsskade. Vi indhenter oplysninger om lønindtægten. Oplysningerne sendes til forsikringsselskabet og til tilskadekomne til partshøring med en frist på 7 dage. Selskabet partshøres samtidig over klagen.

Vi træffer herefter en afgørelse, hvor erstatningen for tab af erhvervsevne fastsættes til 20 procent ud fra de nye oplysninger. Årsløn, tilkendelsestidspunkt og den fastsatte revision fastholdes uændret i afgørelsen.

I afgørelsen giver vi en ny klagevejledning. Der kan klages over afgørelsen til Ankestyrelsen, og vi har ikke mulighed for at genvurdere denne nye afgørelse.

3.2.3. Oplagte skrive- og regnefejl eller upræcis begrundelse

Hvis vi har begået oplagte skrive- og regnefejl, vil vi genoptage afgørelsen og rette disse fejl i den nye afgørelse. Se i øvrigt afsnit 10.1. om berigtigelse.

Hvis resultatet i afgørelsen (eksempelvis tilkendt 10 procent i godtgørelse for varigt mén) er korrekt, men det viser sig, at begrundelsen er upræcis, ikke dækkende for afgørelsen eller eventuelt helt forkert, kan vi ikke genvurdere sagen, medmindre vi har tilsidesat en garantiforskrift (se afsnit 10.4.1). Vi kan derfor som udgangspunkt kun genvurdere, hvis vi ud fra klagen kan ændre indholdet i afgørelsen på grund af klagen – altså eksempelvis forhøje de 10 procent til 15 procent i mén.

Vi har dog mulighed for i brevet til Ankestyrelsen at give en uddybende begrundelse for, hvorfor vi ikke kan give klageren helt eller delvist medhold, herunder præcisere vores begrundelse for den oprindelige afgørelse. Dette kan således indgå i Ankestyrelsens behandling af sagen og kunne eventuelt føre til, at den, der klager, vælger at trække klagen.

Dette punkt er blevet præciseret ved Ankestyrelsens Principafgørelse U-1-05.

3.3. Afgørelser, som indeholder flere enkeltafgørelser

Hvis der eksempelvis klages over en afgørelse om erhvervsevnetab og vi kun finder grundlag for at genoptage spørgsmålet om årslønnen, opstår spørgsmålet, om vi kan genoptage årslønnen alene, herunder indhente yderligere oplysninger, mens vi oversender resten af afgørelsen til Ankestyrelsen. Se afsnit 3.3.1.

Et andet problem opstår, når den, der klager, tydeligt kun klager over enkelte delafgørelser, eksempelvis tilkendelsestidspunktet ved en løbende erstatning for tab af erhvervsevne, men i øvrigt er tilfreds med resten af afgørelsen. Se afsnit 3.3.2.

Der er ikke noget problem ved at adskille afgørelser om mén og erhvervsevnetab, selvom disse spørgsmål er behandlet i samme afgørelse. Hvis der klages over begge dele og vi kun finder grundlag for at genoptage eksempelvis ménet, så sender vi afgørelsen om erhvervsevnetab til Ankestyrelsen og gør i brevet til Ankestyrelsen opmærksom på, at vi overvejer at genvurdere spørgsmålet om mén.

3.3.1. Der klages over hele afgørelsen

Hvis der kun klages over vores "afgørelse om erhvervsevnetab", må vi under alle omstændigheder vurdere hele afgørelsen og alle delelementerne i denne – også selvom klagen kun indeholder argumenter om eksempelvis årslønnen.

Særligt erhvervsevnetabet indeholder en række enkeltafgørelser, der kan være svære at skille fra hinanden. Erstatningsbeløbet fremkommer ved fastsættelse af en erhvervsevnetabsprocent, en årsløn og ved løbende erstatninger et tilkendelsestidspunkt, hvorefter der foretages en beregning med udgangspunkt i de gældende satser. Ved kapitalerstatninger er der også et omsætningstidspunkt. I nogle tilfælde kan disse delelementer dog adskilles, for eksempel procenten fra årslønnen.

Ankestyrelsen har i en konkret sag, gengivet i Principafgørelse U-2-05, behandlet spørgsmålet om klage over årsløn og erhvervsevnetabsprocenten. Vi havde truffet afgørelse om 25 procent i erstatning for tab af erhvervsevne med en årsløn fastsat til 283.000 kroner. Tilskadekomnes fagforbund klagede og mente, at procenten skulle sættes til 33 og årslønnen til 300.000 kroner. Vi gav delvist medhold i årslønnen, som vi forhøjede til 293.000 kroner, men vi fastholdt afgørelsen om erhvervsevnetab. Vi genvurderede og traf nu en

afgørelse, hvor vi fastholdt procenten, men ændrede årslønnen. Vi havde ikke sendt sagen til Ankestyrelsen.

10 måneder herefter henvendte forbundet sig for at høre til sagen. Ankestyrelsen tog på den baggrund principielt stilling til, om klagen over afgørelsen var rettidig.

Ankestyrelsen kom frem til, at der var givet delvist medhold ved årslønnen, hvorfor det var korrekt, at vi havde givet klagevejledning på dette spørgsmål, og henvendelsen 10 måneder efter var derfor en for sen klage over årslønnen. Dette spørgsmål kunne Ankestyrelsen derfor ikke tage stilling til.

Spørgsmålet om erhvervsevnetabsprocenten havde vi imidlertid fastholdt. Derfor kunne der ikke træffes en ny afgørelse om dette spørgsmål med ny klagefrist. Spørgsmålet var altså allerede klaget af forbundet, og vi skulle have sendt dette spørgsmål over til Ankestyrelsen med en begrundelse for, hvorfor vi fastholdt dette spørgsmål i afgørelsen. Ankestyrelsen kunne derfor godt klagebehandle dette spørgsmål.

Det vil sige, at hvis afgørelsen om erhvervsevnetab klages og vi kun finder anledning til at genoptage spørgsmålet om årsløn, så må vi genoptage årslønnen og træffe en ny afgørelse herom. De øvrige spørgsmål (procenten og eventuelt tilkendelsestidspunktet) må vi sende til Ankestyrelsen til klagebehandling.

Eksempel 6

Vi har tilkendt 15 procent i erstatning for tab af erhvervsevne og fastsat en årsløn på 250.000 kroner. Erstatningen udbetales løbende, og der er fastsat revision til den 1. februar 2009. Der klages over vores afgørelse om erhvervsevnetab, og der henvises til fejl i årslønsberegningen. Vi indhenter yderligere oplysninger om lønindtægten. Vi beslutter på den baggrund at ændre årslønnen til 270.000 kroner ud fra de nye oplysninger. Vi træffer derfor en ny afgørelse, hvor vi ændrer fastsættelsen af årslønnen, og skriver en ny begrundelse herfor. De spørgsmål, der ikke er grundlag for at ændre, fastholdes uændret i afgørelsen.

Der sættes nu en ny klagefrist for den nye afgørelse om årsløn. Da vi fastholder resten af afgørelsen, må disse spørgsmål sendes til Ankestyrelsen til klagebehandling.

Det sker, at vi hurtigt efter modtagelsen af klagen kan se, at det kun er dele af afgørelsen om erhvervsevnetab – eksempelvis årslønnen – som vi kan ændre ved en genvurdering. Vi kan eventuelt se, at det vil kræve en yderligere undersøgelse af sagen, før årslønnen kan vurderes på ny. I sådanne tilfælde kan vi i princippet særskilt oversende de øvrige enkeltafgørelser om erhvervsevnetab (eksempelvis procenten og tilkendelsestidspunktet) til Ankestyrelsen ad klagebehandling. Vi vil så træffe en særskilt ny afgørelse om den ændrede årsløn, der kan klages særskilt.

3.3.2. Der klages over delelementer af afgørelsen

Hvis det klart fremgår af klagen, at det kun er tilkendelsestidspunktet, årslønnen eller er-

hvervsevnetabsprocenten, der eksempelvis klages over, må vi i vidt omfang lade os binde af temaet i klagen.

Hvis vi finder grundlag for at ændre en af delafgørelserne, der er klaget over, kan det dog betyde en ændring af beregningen af selve erstatningsbeløbet. Hvis det er tilfældet, beholder vi hele sagen under overvejelse om genvurdering og sender ikke dele af afgørelsen til Ankestyrelsen, før vi har behandlet sagen samlet.

Hvis vi helt eller delvist kan give parten medhold i klagen over et delelement, vil vi træffe en ny afgørelse med en ny klagefrist. Det vil således ikke være nødvendigt at sende de øvrige delelementer til Ankestyrelsen, da disse ikke er klaget.

Eksempel 7

Tilskadekomne klager over årslønsfastsættelsen ved vores afgørelse om 25 procent i løbende erstatning for tab af erhvervsevne. Vi vurderer, at der er grundlag for at ændre årslønnen på baggrund af oplysningerne, der er vedlagt klagen. Vi træffer en ny afgørelse om erstatning for tab af erhvervsevne, ligesom i eksempel 6. Vi ændrer herved årslønnen og den samlede beregning af erstatningen. Sagen sendes ikke til Ankestyrelsen, da de øvrige spørgsmål ikke er klaget. Vi sætter en ny klagevejledning på den nye afgørelse, da den kan klages til Ankestyrelsen.

Eksempel 8

Ligesom i eksempel 7 klager tilskadekomne over årslønsfastsættelsen ved vores afgørelse om løbende erstatning for tab af erhvervsevne på 25 procent. Vi vurderer dog ikke, at der er grundlag for at ændre årslønnen på baggrund af oplysningerne, der er vedlagt klagen, og vi finder heller ikke grundlag for at indhente yderligere oplysninger. I dette tilfælde oversender vi sagen til Ankestyrelsen med en begrundelse, der kun går på, hvorfor vi fastholder fastsættelsen af årslønnen. Der træffes ikke en ny afgørelse.

3.4. Frist for genvurdering eller oversendelse til Ankestyrelsen

Der gælder frister for vores sagsbehandlingstid, når vi modtager en klage over en afgørelse. Udgangspunktet er, at vi har **4 uger fra udløbet af klagefristen** til enten at træffe en ny afgørelse, hvor vi giver parten helt eller delvist medhold eller til at oversende sagen til Ankestyrelsen til behandling af klagen.

Hvis vi ikke kan færdiggøre vores behandling af klagen inden for en frist på 4 uger efter udløbet af klagefristen på grund af, at der skal indhentes yderligere oplysninger, vurderinger med mere, skal sagens parter have besked herom. 4-ugersfristen for genvurdering regnes i disse tilfælde fra tidspunktet for vores modtagelse af de yderligere oplysninger.

Selvom fristen som udgangspunkt er på 4 uger efter udløbet af klagefristen, kan fristen altså blive forlænget, hvis vi indhenter oplysninger til brug for vurderingen af om sagen skal genvurderes eller oversendes, eller hvis eksempelvis tilskadekomnes fagforbund ønsker selv at indhente en lægeerklæring.

Dette følger af § 6, stk. 1, 3 og 4 i [bekendtgørelse nr. 1164 af 27. november 2006 om Arbejdsskadestyrelsens behandling af klager over styrelsens afgørelser](#).

3.5. Afgrænsning mellem genvurdering og genoptagelse ved nye oplysninger

I klageperioden kan henvendelser fra parterne være udtryk for

- 1) en klage over vores afgørelse
- 2) en anmodning om genoptagelse
- 3) begge dele

Hvis parten er utilfreds, må en henvendelse modtaget i klageperioden normalt anses for at være en klage, uanset om ordet "klage" eller "anke" er nævnt.

Reglerne om genvurdering regulerer ikke anmodninger om genoptagelse modtaget inden for klagefristen begrundet i, at der efter afgørelsen er sket væsentlige ændringer af de forhold, der blev lagt til grund ved den indklagede afgørelse. Her er der tale om genoptagelse efter de almindelige genoptagelsesregler i arbejdsskadesikringsloven (2003-lovens §§ 41-43/1992-lovens §§ 24, 27, 34 og 36), da der ikke er tale om en klage over retlige eller faktiske fejl ved den truffede afgørelse.

Hvis det er klart, at parten ikke er utilfreds med vores afgørelse, men kun ønsker genoptagelse på grund af nye forhold sket efter vores afgørelse, så kan vi godt nøjes med at genoptage sagen og ikke klagebehandle vores afgørelse.

Hvis der er tvivl om, hvorvidt en henvendelse skal betragtes som en klage over afgørelsen eller en anmodning om genoptagelse, kontakter vi klager for at få tvivlen afklaret.

Hvis der inden udløbet af klagefristen eksempelvis klages over vores afgørelse om erstatning for tab af erhvervsevne og henvises til, at tilskadekomne netop er gået på førtidspension, kan vi genoptage spørgsmålet om erhvervsevnetab på baggrund af de nye oplysninger. Imidlertid må sagen samtidig sendes til Ankestyrelsen til klagebehandling, da vores afgørelse ikke indeholder faktiske eller retlige fejl. (Principafgørelse U-16-02)

Vi vil normalt vente med at genoptage sagen, indtil Ankestyrelsen har afsluttet klagesagen, da vi ikke kan vurdere eventuelle ændrede forhold, før der er truffet en endelig afgørelse, og da Ankestyrelsen i vidt omfang kan inddrage nye oplysninger ved klagebehandlingen.

Hvis vi i klageperioden modtager en anmodning om genoptagelse på grund af forhold, der er sket før vores afgørelse, som vi ikke var opmærksomme på ved vores afgørelse, vil vi typisk tolke dette som en klage over vores afgørelse. Vi har således ikke opfyldt vores forpligtelse til at indhente relevante oplysninger (officialmaksimen), og afgørelsen er mangelfuld. Hvis vi tolker anmodningen om genoptagelse som en klage over afgørelsen, kan vi eksempelvis tilkende en løbende erstatning fra et tidspunkt, der ligger forud for afgørelsen. Normalt kan vi alene tilkende ydelser fra tidspunktet for anmodningen om genoptagelse.

Eksempel 9

Den 13. marts 2006 træffer vi, på baggrund af 2 måneder gamle oplysninger fra tilskadekomne, afgørelse om, at tilskadekomne ikke er berettiget til erstatning for tab af erhvervsevne. Årsagen er, at tilskadekomne ifølge de foreliggende oplysninger fortsat er i arbejde på trods af et betydeligt skånebehov.

Den 20. marts 2006 modtager vi et brev fra tilskadekomne, hvoraf det fremgår, at tilskadekomne er blevet afskediget fra sit arbejde og den 15. marts 2006 har fået et fleksjob. På den baggrund anmoder han om genoptagelse.

Da oplysningen vedrører forhold sket efter vores afgørelse og tilskadekomne ikke er utilfreds med vores afgørelse, kan vi genoptage spørgsmålet om erhvervsevnetab uden at klagebehandle vores afgørelse. Henvendelsen kan således ikke anses for at være en klage over vores afgørelse.

Eksempel 10

Som i eksempel 9, men den 20. marts 2006 modtager vi et brev fra tilskadekomne, hvoraf det fremgår, at tilskadekomne er blevet afskediget fra sit arbejde og den 15. januar 2006 har fået et fleksjob. På den baggrund anmoder han om genoptagelse.

Da oplysningen vedrører forhold sket før vores afgørelse, som ville have afgørende betydning for vores afgørelse om erhvervsevnetab, må vi betragte henvendelsen som en klage over vores afgørelse. Vores afgørelse er mangelfuld, da de nyeste oplysninger om tilskadekomnes erhvervsmæssige situation ikke er indgået i vores afgørelse. Selvom der anmodes om genoptagelse og tilskadekomne ikke i henvendelsen har nævnt, at han er utilfreds, må henvendelsen tolkes som en klage over vores afgørelse.

Vi kan så eventuelt træffe en endelig afgørelse om erstatning for tab af erhvervsevne på 50 procent eller derover, der skal udbetales løbende, hvor vi kan lade erstatningen løbe fra januar 2006.

3.6. Afgrænsning af tema i anken – reformatio in pejus

Når vi modtager en klage over mén, kan vi ikke genvurdere afgørelsen om erhvervsevnetab eller ændre anerkendelsen af en ulykke til afvisning. Vi er således bundet af temaet i klagen ved genvurderingen. Bliver vi i forbindelse med klagens modtagelse opmærksomme på fejl i andre afgørelser i sagen, skal vi overveje, hvorvidt der er grundlag for forvaltningsretligt at genoptage disse afgørelser (se kapitel 10).

Ankestyrelsen er ikke på samme måde bundet af temaet i forhold til deres prøvelse. De kan altså godt tage emner op til prøvelse, som der ikke er anket over og ændre til ugunst for tilskadekomne eller forsikringssselskabet (reformatio in pejus – se Principafgørelse U-4-08).

I samlede afgørelser, hvor flere delafgørelser meddeles samtidig, eksempelvis anerkendelse, mén og erhvervsevnetab vil Ankestyrelsen normalt kun tage andre emner op, end der er anket over, når der er særlig grund til det. Hvis Ankestyrelsen tager emner op til

prøvelse, der ikke er anket over, vil Ankestyrelsen meddele parterne dette, hvilket giver parterne mulighed for at komme med bemærkninger eller eventuel at trække anken.

Ved lov nr. 186 af 18. marts 2009 er der indført regler, der lovfæster praksis om tilbagebetaling i en ny bestemmelse i arbejdsskadeloven: § 40a (se afsnit 10.3.1.). Hvis tilskadekomne selv har anket og mister sin erstatning helt eller delvist som følge af Ankestyrelsens ændring til ugunst, vil det normalt ikke medføre krav om tilbagebetaling, da tilskadekomne typisk vil være i god tro. Der kan dog blive tale om modregning, hvis der senere bliver tilkendt yderligere i erstatning.

Principafgørelse U-4-08 - Ankestyrelsen kan tage emner op, der ikke er klaget over og ændre dem til ugunst for tilskadekomne (reformatio in pejus)

Der tages udgangspunkt i en dom af 29. september 2006, hvor Højesteret fastslog, at Ankestyrelsen ikke var bundet af parternes påstande. Selvom der i den konkrete sag alene var klaget over tilkendelsestidspunktet for en forhøjelse af erstatning for tab af erhvervsevne, så kunne Ankestyrelsen have prøvet, om tilskadekomnes erhvervsevnetab skulle forhøjes til 50 procent.

I de to konkrete sager, der blev behandlet i principafgørelsen vurderede Ankestyrelsen, at styrelsen ikke var begrænset til kun at prøve de delafgørelser, der var klager over. Ankestyrelsen vil som udgangspunkt foretage prøvelsen i forhold til indholdet af anken, men når der er særlig grund til det, vil styrelsen udvide prøvelsen.

I sag 1 prøvede Ankestyrelsen også delafgørelsen om det varigt mén, selvom tilskadekomnes advokat kun havde anket over afgørelsen om tab af erhvervsevne. Det særlige forhold var, at ménet klart var forkert. Vi havde tilkendt 8 procent i varigt mén, mens Ankestyrelsen vurderede, at ménet var under 5 procent, hvorfor tilskadekomne ikke var berettiget til godtgørelse for varigt mén. Der var således ikke dokumenteret varige følger efter arbejdsskaden.

I sag 2 prøvede Ankestyrelsen spørgsmålet om anerkendelse af en erhvervssygdom, selvom tilskadekomne kun havde anket delafgørelserne om mén og tab af erhvervsevne. Den særlige grund var, at anerkendelsen af erhvervssygdommen astma klart var forkert. Tilskadekomne havde således ikke været relevant udsat for at udvikle astma. Vi havde tilkendt 10 procent i godtgørelse for varigt mén, der altså bortfaldt, da Ankestyrelsen ændrede anerkendelsen til en afvisning.

4. Genoptagelse – afvist som arbejdsskade – § 41/§ 24

Hvis vi har afvist at anerkende en anmeldt skade som en arbejdsskade, kan sagen genoptages inden 5 år fra afgørelsens dato. (2003-lovens § 41, stk. 1/1992-lovens § 24, stk. 1)

Da loven ikke stiller betingelser om væsentlighed eller om, at en ny afgørelse skal ende med en anerkendelse, antages det, at der gælder meget milde krav for at genoptage spørgsmålet om anerkendelse inden for fristen. Det betyder, at lovens betingelser er mildere end de almindelige forvaltningsretlige principper for genoptagelse, der ville gælde, hvis bestemmelsen ikke stod i loven.

Sagen skal genoptages, hvis der i anmodningen er lagt op til, at der eventuelt foreligger **oplysninger, der kan uddybe spørgsmålet om anerkendelse**. Her træder vores forpligtelse til at oplyse sagen ind (officialmaksimen).

Vi skal eksempelvis genoptage, hvis:

- vi har givet afslag på anerkendelse af en ulykke og 5 måneder efter modtager en vidneforklaring, som vi ikke tidligere havde i sagen
- vi har givet afslag på anerkendelse af en ulykke, men tilskadekomne 3 måneder efter sender en ændret forklaring af, hvad der skete (se afsnit 4.1. herom)
- vi har afvist at anerkende en erhvervssygdom, men 2 år senere får nye lægelige oplysninger vedrørende denne sygdom

Eksempel 11

Vi havde i oktober 2007 afvist at anerkende en anmeldt skuldersygdom. Der var stillet diagnosen muskelinfiltrationer i højre skulderregion med udstrålende smerter til højre arm og hånd. Vi vurderede, at sygdommen ikke var omfattet af fortegnelsen over erhvervssygdomme, og at der ikke var grundlag for at forelægge sagen for Erhvervssygdomsudvalget.

I 2009 bad tilskadekomne om genoptagelse og anførte, at der nu var en ny diagnose: skuldertendinit. Vi indhentede herefter journaloplysninger, der bekræftede denne diagnose.

På baggrund af oplysningen om den nye diagnose genoptog vi sagen og traf en ny materiel afgørelse om anerkendelsesspørgsmålet. Sagen blev afvist, da kravene til belastning i fortegnelsen over erhvervssygdomme ikke var opfyldt, og da der ikke var grundlag for at forelægge sagen for Erhvervssygdomsudvalget.

Der vil dog blive **givet afslag** på genoptagelse, hvis anmodningen er:

- indholdsløs – eksempelvis at tilskadekomnes anmodning alene siger: ”Jeg ønsker at få min sag genoptaget”, og at tilskadekomne ikke besvarer vores henvendelser om en uddybning af anmodningen om genoptagelse eller ikke kommer med nogen grund for genoptagelsen
- baseret på argumenter, der ikke er relevante for spørgsmålet om anerkendelse – eksempelvis ved en afvist ulykke: ”Jeg har fået det værre siden afgørelsen”
- baseret på argumenter om, at vores afgørelse var forkert eller mangelfuld (her kan genvurdering ved en klage efter kapitel 3 eller genoptagelse efter almindelige forvaltningsretlige principper efter kapitel 10 overvejes)

Eksempel 12

I januar 1998 gav vi afslag på anerkendelse af en knæskade opstået ved en forvridning under boldspil. For at undgå at støde ind i et barn foretog tilskadekomne en undvigemanøvre og vred om, da hendes fod stod fast. Der blev lagt vægt på, at der ikke var beskrevet en udefrakommende begivenhed, der gik ud over spillets rammer. I oktober 1998 tiltrådte Ankestyrelsen vores afgørelse.

I marts 2003 anmoder tilskadekomnes advokat om at få genoptaget spørgsmålet om anerkendelse. Han henviser til, at det må være væsentligt, at hendes fod stod fast ved manøvren, hvilket må anses for at være et ulykkestilfælde. Han henviser også til Højesterets dom af 28. august 2002 om en klinikassistent, der fik anerkendt en rygskada, da hun skulle holde et sug i munden på en 11-årig dreng, der pludselig drejede hovedet væk fra hende.

Vi giver afslag på genoptagelse, da der ikke er tilført sagen nogen nye faktiske oplysninger eller i øvrigt er anført omstændigheder, der fører til en yderligere undersøgelse af anerkendelsesspørgsmålet. Højesterets dom har ikke ændret fortolkningen af ulykkesdefinitionen efter 1992-loven, og sagen er i øvrigt ikke sammenlignelig med tilskadekomnes.

Der kan ikke ses bort fra 5-årsfristen

Loven giver ikke mulighed for at dispensere eller se bort fra 5-årsfristen. Det vil sige, at hvis vi den 1. februar 1997 har afvist at anerkende en skade som et ulykkestilfælde og styrelsen den 2. februar 2002 modtager en anmodning om genoptagelse, vil der blive givet afslag på genoptagelse efter loven på det foreliggende grundlag – alene fordi fristen er overskredet. (Principafgørelse U-14-01)

Eksempel 13

Den 4. februar 2004 bliver tilskadekomne påkørt på vej hjem fra arbejde. Hændelsen bliver anmeldt til os den 5. marts 2004. Vi afviser den 8. maj 2004 at hændelsen ikke er omfattet af loven, da det er sket uden for arbejdstiden. Den 26. maj 2009 beder tilskadekomne os om at genoptage sagen, da følgerne af trafikulykken forværrede, så han ikke længere kan passe sit arbejde. Vi vil give afslag på genoptagelse efter loven, da der er gået mere end 5 år fra afvisningen i maj 2004. Vi kan ikke dispensere eller se bort fra 5-årsfristen.

Folketingets Ombudsmanden har i en række udtalelser givet udtryk for, at der er særlig grund til at overveje muligheden for forvaltningsretlig genoptagelse i sager, hvor de lovfæstede ufravigelige frister om genoptagelse er udløbet. (Se kapitel 10 om forvaltningsretlig genoptagelse)

Hvis der fremkommer væsentlige nye oplysninger, efter at 5-årsfristen er udløbet, kan der altså efter en konkret vurdering være grundlag for at genoptage sagen ud fra de forvaltningsretlige principper.

4.1. Ændret forklaring

Det forekommer, at tilskadekomne i sin anmodning om genoptagelse anfører, at en ulykke er sket på en anden måde, end vi har lagt til grund for vurderingen af, om ulykkesdefinitionen er opfyldt eller ej. I disse tilfælde vil vi som udgangspunkt genoptage sagen, hvis anmodningen om genoptagelse er modtaget inden udløbet af 5-årsfristen (2003-lovens § 41, stk. 1/1992-lovens § 24, stk. 1). At vi genoptager sagen betyder ikke nødvendigvis, at vi anerkender arbejdsskaden.

Herefter vil vi eventuelt indhente yderligere oplysninger med henblik på at foretage en afvejning af de foreliggende beviser for, at kravene i ulykkesdefinitionen er opfyldt.

Der er herefter 3 muligheder:

1) Den nye forklaring er mest sandsynlig

Det kan eksempelvis være, at tilskadekomne udvider sin forklaring og kommer med en overbevisende vidneforklaring, der dokumenterer, at ulykken er sket, som tilskadekomne nu angiver det. Det kunne være, at den oprindelige beskrivelse af hændelsen var meget summarisk og unuanceret. Hvis denne nye og udvidede forklaring sandsynliggør et ulykkestilfælde, vil vi genoptage og anerkende skaden som et ulykkestilfælde.

2) Den nye forklaring sandsynliggør heller ikke en ulykke

Hvis vi eksempelvis har afvist en løfteskade som et ulykkestilfælde (1992-lovens § 9, nr.1), fordi løftet af en 13 kg tung kasse forløb som ventet, vil sagen blive genoptaget, hvis tilskadekomne oplyser, at kassen vejede 23 kg. Denne oplysning er dog ikke væsentlig for vurderingen af, om den konkrete hændelse er en ulykke eller ej. Derfor vil sagen blive genoptaget på grund af den nye oplysning, men der vil igen blive givet afslag på anerkendelse som ulykkestilfælde, fordi der ikke på baggrund af de nye oplysninger er sandsynliggjort et ulykkestilfælde.

3) Den nye forklaring er en ændring i forhold til den oprindelige forklaring

Hvis tilskadekomne oprindeligt har forklaret detaljeret, at han forløftede sig på en kasse på 13 kg, kan det undre, hvis tilskadekomne ved en anmodning om genoptagelse oplyser, at han fik akutte smerter i ryggen ved hændelsen, da han tabte kassen og måtte gribe den, for at den ikke skulle falde på gulvet.

Når en efterfølgende forklaring ikke kan rummes inden for den oprindelige forklaring, vil styrelsen genoptage sagen og give afslag på anerkendelse af skaden som et ulykkestilfælde. Begrundelsen vil være, at der ikke kan lægges vægt på den efterfølgende ændrede forklaring, som ikke kan rummes inden for den oprindelige forklaring, der ikke opfyldte kravene til anerkendelse som en ulykke.

At der ses bort fra en efterfølgende ændret forklaring vil dog kræve, at hændelsen oprindeligt var oplyst grundigt, så der ikke er tvivl om, hvordan hændelsen skete (officialmaksimen skal være opfyldt).

4.2. For sen anmeldelse

Som følge af en udtalelse fra Ombudsmanden (FOB 2007.91) er fortolkningen af reglerne om for sen anmeldelse i 1992- og 2003-loven blevet justeret. I marts 2009 er 2003-lovens

§ 41, stk. 1 blevet ændret for at imødekomme denne ændrede praksis. Det betyder, der gælder forskellige regler for genoptagelse af spørgsmålet om dispensation fra for sen anmeldelse afhængig af om sagen er omfattet af 2003-loven eller den tidligere 1992-lov.

4.2.1. 2003-loven - § 41, stk. 1 - 5-årsfrist for genoptagelse

Ved [lov nr. 186 af 18. marts 2009](#) blev 2003-lovens § 41, stk. 1 justeret til følgende ordlyd: *"Efter anmodning fra tilskadekomne eller de efterladte eller på Arbejdsskadestyrelsens foranledning kan enhver afgørelse om, at en skade ikke er omfattet af loven, genoptages inden for en frist på 5 år fra afgørelsen. Det gælder tillige for sager, som er afvist på grund af for sen anmeldelse."*

Det vil sige, at for sager omfattet af 2003-loven, gælder der de samme regler for genoptagelse af spørgsmål om for sen anmeldelse og andre forhold, der forhindrer anerkendelse, som der gør for spørgsmålet om afvisning af ulykker og erhvervssygdomme.

Efter lovens regler om ikrafttræden har netop denne ændring af § 41, stk. 1 virkning for alle afgørelser om genoptagelse, som træffes på ikrafttrædelsesdagen eller senere. Selve ændringsloven blev bekendtgjort i Lovtidende den 19. marts 2009 og trådte i kraft dagen efter.

Lovændringen vedrører imidlertid ikke 1992-loven eller de forudgående love. (Se bilag 2)

Ombudsmandens udtalelse - baggrunden for lovændringen (FOB 2007.91)

I forarbejderne til lovforslag L 88 fremsat 10. december 2008 er der henvist til, at Folketingets Ombudsmand har udtalt, at § 41, stk. 1, alene kan anvendes på afgørelser, hvor der er truffet afgørelse om skadebegreberne (ulykke eller sygdom). En sag kan derimod ikke genoptages efter § 41, stk. 1, når afgørelsen ikke vedrører skadebegreberne. Det er for eksempel situationen, når afgørelsen om, at skaden ikke er anerkendt, er begrundet med, at sagen er anmeldt for sent. Ombudsmandens fortolkning indebar altså, at sådanne sager kun kan genoptages efter almindelige forvaltningsretlige principper.

Folketingets Ombudsmands udtalelse indebar, at der gjaldt forskellige regler for genoptagelse af sager om skader, der ikke er anerkendt som arbejdsskader, afhængigt af, på hvilket grundlag og efter hvilke regler i loven afgørelsen om den anmeldte skade er truffet. Således var kravene til genoptagelse af sager, der er anmeldt for sent, større, da disse skal vurderes efter de almindelige forvaltningsretlige regler om genoptagelse og ikke kunne genoptages efter de enklere regler om genoptagelse inden for 5 år efter lovens § 41, stk. 1.

Beskæftigelsesministeriet fandt, at der bør gælde samme regler og samme frister for genoptagelse af sager, der ikke er anerkendt, uanset på hvilket grundlag og efter hvilke regler i arbejdsskadesikringsloven afgørelsen er truffet.

Herefter er sager om genoptagelse af vores afslag på at se bort fra overskridelsen af den 1-årige anmeldefrist, omfattet af § 41, stk. 1, herunder den lette adgang til genoptagelse indenfor 5-årsfristen.

Lovændringen gælder imidlertid kun for 2003-loven, hvorfor Ombudsmandens udtalelse stadig vedrører sager omfattet af 1992-loven.

4.2.2. 1992-loven - forvaltningsretlig genoptagelse

Efter 1992-lovens § 24, stk. 1 kan sager, som vi har afvist at anerkende, genoptages inden for en frist på 5 år.

Hidtil har vi fortolket den regel sådan, at den også skulle bruges på sager, der blev afvist som for sent anmeldt. Men Folketingets Ombudsmand har meddelt, at han ikke er enig i denne fortolkning af bestemmelsen. Vi må kun bruge denne regel om genoptagelse, hvor vi har taget stilling til det materielle indhold i sagen. For eksempel at en hændelse ikke kunne anerkendes som en ulykke eller at en erhvervssygdom ikke opfylder kravene til anerkendelse efter fortegnelsen over erhvervssygdomme.

Ombudsmandens fortolkning

For sager, der er afvist som for sent anmeldt, gælder de almindelige forvaltningsretlige principper for genoptagelse.

Det vil på den ene side sige, at sagen kan genoptages uden andre frister end forældelsen. På den anden side betyder det også, at kravene til genoptagelse bliver strengere end § 24, stk. 1.

Denne praksis er meldt ud i [Arbejdsskadestyrelsens Praksis 2007-01](#), som er tiltrådt af Ankestyrelsen i Principafgørelse U-7-07. Se også [Ombudsmandens udtalelse af 1. marts 2007](#).

Eksempel 14 – afslag på genoptagelse efter forvaltningsretlige principper

I 1999 gav vi afslag på dispensation fra for sen anmeldelse, fordi der ikke var en rimelig grund til den sene anmeldelse. Men i 2007 beder den tilskadekomne om at få sagen genoptaget, fordi han har fået det værre.

Vi vil afslå at genoptage sagen, fordi de nye oplysninger ikke med overvejende sandsynlighed gør, at der er grundlag for at dispensere fra fristen. At den tilskadekomne i denne sag har fået det værre ændrer ikke på, at der ikke var en rimelig grund til den sene anmeldelse. (AP 2007-01 – eksempel 1)

De øvrige betingelser for forvaltningsretlig genoptagelse (ændring af retsgrundlaget eller væsentlige sagsbehandlingsfejl) er heller ikke opfyldt, se kapitel 10.

Eksempel 15 – vurdering af varigt mén

I 2003 gav vi afslag på dispensation fra for sen anmeldelse, fordi der ikke var erstatningsberettigende følger. De andre betingelser var opfyldt. I 2007 beder den tilskadekomne om at få sagen genoptaget, fordi han har fået det værre og nu mener, at han har fået et varigt mén af arbejdsskaden.

Hvis der er dokumentation for, at den tilskadekomne faktisk har fået et varigt mén på 5 procent eller mere efter arbejdsskaden, dispenserer vi fra 1-årsfristen og genoptager sagen. Men hvis ikke vi kan få dokumenteret, at den tilskadekomne nu har et varigt mén, afviser vi at genoptage sagen. (AP 2007-01 – eksempel 2)

Eksempel 16 – Afslag på genoptagelse efter forvaltningsretlige principper

Vi havde givet afslag på dispensation fra for sen anmeldelse af en knæskade i 2000. Begrundelsen var, at der ikke var en ulykke i lovens forstand (1992-lovens § 9, nr. 1). Vi modtog en anmodning om genoptagelse i december 2006, hvilket blev begrundet med, at tilskadekomne stadig havde gener fra knæet. Vi afviste at genoptage med henvisning til at 5-årsfristen i 1992-lovens § 24, stk. 1 var overskredet.

Ankestyrelsen tiltrådte afslaget på genoptagelse, men ændrede begrundelsen. Der kunne kun genoptages efter de almindelige ulovbestemte forvaltningsretlige principper. Der kan herefter genoptages, hvis der var fremkommet væsentlige nye oplysninger, som ville have betydet, at myndigheden ville have dispenseret fra anmeldelsesfristen, hvis oplysningerne forelå forud for første afgørelse, eller hvis der ved første afgørelse var begået væsentlige sagsbehandlingsfejl.

Da der ikke var væsentlige nye oplysninger, eller fejl i sagsbehandlingen, var der ikke grund til at genoptage sagen. De nye oplysninger dokumenterede således fortsat ikke et ulykkestilfælde i lovens forstand. Oplysningen om, at der fortsat var gener i knæet, havde ikke nogen betydning for vurderingen af, om der kunne dispenseres fra anmeldefristen, eller om der var dokumenteret et ulykkestilfælde efter daværende lov. (Principafgørelse U-7-07)

4.2.3. Tidligere love - forvaltningsretlig genoptagelse

Bestemmelsen om genoptagelse af anerkendelsesspørgsmålet blev først indført i 1992-loven. Derfor må anmodninger om genoptagelse af spørgsmålet om for sen anmeldelse – ligesom anmodninger om genoptagelse af afviste ulykker og erhvervssygdomme behandles ud fra de forvaltningsretlige principper om ulovbestemt genoptagelse. Se afsnit 4.7.

4.3. Erhvervssygdomme, der senere optages på fortegnelsen

5-årsfristen gælder ikke for sygdomme, der senere optages på fortegnelsen over erhvervssygdomme. (2003-lovens § 41, stk. 2/1992-lovens § 24, stk. 2 og Principafgørelse U-14-01)

Det gælder eksempelvis for posttraumatisk belastningsreaktion og slidgigt i knæleddet, der blev optaget på fortegnelsen, der gælder for sygdomme anmeldt før 1. januar 2005, den 27. maj 2005.

Det samme gælder, hvis betingelserne for anerkendelse efter et punkt på fortegnelsen ændres, efter at der er givet afslag på anerkendelse i den konkrete sag. Det er en ændring i retsgrundlaget og ikke ændrede faktiske omstændigheder, der begrunder genoptagelse i disse tilfælde.

Det er blandt andet tilfældet for lænderygsygdomme, der er optaget på fortegnelsen i gruppe E, pkt. 11. Med virkning fra 15. juli 1999 blev lænderygsygdomme optaget på fortegnelsen med gruppe E, punkt 11a og b om løftarbejde. Med virkning fra 1. juni 2001 blev lænderygsygdomme som følge af plejearbejde optaget i punkt 11c, og med virkning fra 1. december 2002 blev punkt 11d om helkropsvibrationer optaget på fortegnelsen.

Hvis sagen genoptages, fordi sygdommen senere er kommet på fortegnelsen, vil vi lade en ny 5-årsfrist for genoptagelse løbe fra den seneste afgørelse om afvisning.

Eksempel 17

En jord- og betonarbejder fik afvist en lænderygsygdom ved afgørelse af 5. januar 1992. Begrundelsen var, at det måtte anses for udsigtsløst at forelægge sagen for Erhvervssygdomsudvalget, da der ikke havde været tilstrækkeligt løftearbejde.

Hvis der kommer en anmodning om genoptagelse efter den 15. juli 1999, hvor lænderygsygdomme blev optaget på fortegnelsen, skal sagen genoptages.

Den 16. juli 2002 anmoder jord- og betonarbejderen om genoptagelse. Sagen genoptages, og ved afgørelse af 20. august 2002 gives der igen afslag på anerkendelse, da betingelserne i gruppe E, pkt. 11 a og b i fortegnelsen over erhvervssygdomme ikke er opfyldt.

Der løber en ny 5-årsfrist fra afgørelsen, som betyder, at sagen ikke kan genoptages efter den 20. august 2007, medmindre dette punkt på fortegnelsen ændres igen inden for 20 år (20. august 2022, hvor kravet forældes efter den almindelige 20-årige regel om forældelse).

Hvis en sygdom kommer på fortegnelsen, inden 5-årsfristen er udløbet og vi bliver bedt om at genoptage sagen, vil anerkendelsesspørgsmålet kunne genoptages efter den almindelige regel (2003-lovens § 41, stk. 1/1992-lovens § 24, stk. 1). 2003-lovens § 41, stk. 2/1992-lovens § 24, stk. 2 forlænger blot fristen for genoptagelse ud over de 5 år for så vidt angår sygdomme, der efterfølgende kommer på fortegnelsen.

4.4 Oversigt over bekendtgørelse om fortegnelse over erhvervssygdomme fra 1986 (links til www.retsinfo.dk):

Sygdomme anmeldt før 1. januar 2005

[Bekendtgørelse nr. 276 af 23. maj 1986](#)

[Bekendtgørelse nr. 60 af 20. januar 1989](#)

[Bekendtgørelse nr. 142 af 8. marts 1991](#)

[Bekendtgørelse nr. 134 af 22. marts 1993](#)

[Bekendtgørelse nr. 54 af 19. januar 1995](#)

[Bekendtgørelse nr. 820 af 3. november 1997](#)

[Bekendtgørelse nr. 577 af 7. juli 1999](#)

[Bekendtgørelse nr. 175 af 14. marts 2000](#)

[Bekendtgørelse nr. 357 af 17. maj 2001](#)

[Bekendtgørelse nr. 918 af 18. november 2002](#)

[Bekendtgørelse nr. 388 af 27. maj 2005](#)

[Bekendtgørelse nr. 851 af 12. september 2005](#)

[Bekendtgørelse nr. 1081 af 3. november 2006](#)

[Bekendtgørelse nr. 491 af 29. maj 2007](#)

Sygdomme anmeldt fra 1. januar 2005

[Bekendtgørelse nr. 1493 af 16. december 2004](#)

[Bekendtgørelse nr. 850 af 12. september 2005](#)

[Bekendtgørelse nr. 1082 af 3. november 2006](#)

[Bekendtgørelse nr. 333 af 15. marts 2007](#)

[Bekendtgørelse nr. 94 af 4. februar 2009](#)

4.5. Ny anmeldelse af erhvervssygdom eller genoptagelse ved fortsat påvirkning

I nogle sager sker det, at vi mange år efter en afvisning modtager en ny anmeldelse på mere eller mindre samme sygdom, men hvor tilskadekomne fortsat har været påvirket af en muligt skadelig påvirkning på arbejdet efter vores afvisning. Dette sker mest i høresager, hvor tilskadekomne fortsat er udsat for støj.

Her opstår spørgsmålet om sagen skal behandles som en anmodning om genoptagelse, hvilket betyder, at 5-årsfristen i 1992-lovens § 24, stk. 1 og fortegnelsen for sygdomme anmeldt før 1. januar 2005 gælder, eller om sagen skal betragtes som en ny anmeldelse modtaget efter 1. januar 2005, der så skal behandles efter 2003-loven og den nye fortegnelse, der gælder for sygdomme anmeldt efter 1. januar 2005. Hvis sagen betragtes som en ny anmeldelse, vil den eventuelt kunne anerkendes efter mildere krav på fortegnelsen.

Ankestyrelsen har præciseret praksis på dette område i Principafgørelserne U-16-06 og U-7-08 med indførelsen af et såkaldt "relevanskriterium". Dette har særligt betydning for sygdomme, hvor der i fortegnelsen er specifikke tidsmæssige krav til den påvirkning, som tilskadekomne skal have været udsat for. Det kan altså blandt andet dreje sig om hørenedsættelse og sygdomme i ryg, nakke/skuldre, hofte og knæ.

Ankestyrelsen har fastsat følgende retningslinjer:

1) **Ny diagnose**, det vil sige, at der i den nye sag skal anvendes et andet punkt på erhvervssygdomsfortegnelsen. I den situation behandles henvendelsen som udgangspunkt som en **ny anmeldelse**

2) **Ny påvirkning**, det vil sige en anden arbejdsfunktion end i den tidligere sag. I den situation behandles henvendelsen som udgangspunkt som en **ny anmeldelse**

3) Hvis der **ikke er yderligere påvirkning**, efter der sidst blev truffet afgørelse, betragtes henvendelsen som udgangspunkt som en anmodning om **genoptagelse**

4) Er der en **tidsmæssigt længere påvirkning** i samme funktion kan det give anledning til tvivl. Der må her foretages en konkret afvejning af de forskellige hensyn, og **relevanskriteriet** tages i brug. Det betyder, at i situationer, hvor en fortsat arbejdsmæssig udsættelse er relevant for vurderingen af, om sagen kan anerkendes, er der som udgangspunkt tale om en ny anmeldelse. Hvis derimod en længere udsættelse for samme påvirkning som tidligere er uden betydning for, hvorledes sagen skal vurderes, skal reglerne om genoptagelse som udgangspunkt anvendes.

Det er uden betydning for vurderingen af spørgsmålet om genoptagelse eller ny sag, om anmodningen/anmeldelsen er fremsendt før eller efter 5-årsfristen for genoptagelse.

Med andre ord kan det være relevant, hvis man allerede har været udsat for en tilstrækkelig påvirkning, der opfylder fortegnelsens krav til anerkendelse, men at man blot ikke har været påvirket længe nok til anerkendelse. Det skal altså ikke komme tilskadekomne til skade, at han har anmeldt for tidligt, inden han har opfyldt kravet til periodens længde. Men hvis han på den anden side ikke opfylder kravene til anerkendelse i forhold til belastningen i hans arbejde, så er det underordnet om han arbejder en ekstra periode med dette arbejde, da han aldrig vil opfylde kravet til anerkendelse.

Eksempel 18 – Tidligere afvist hørenedsættelse, hvor ny anmeldelse skulle behandles efter 2003-loven

En hørenedsættelse blev anmeldt i 1997, hvorefter vi i 1998 afviste fordi hørenedsættelsen ikke kunne anses for at opfylde fortegnelsens krav om "døvhed eller generende tunghørighed".

I 2005 blev hørenedsættelsen anmeldt igen, og vi afviste, da der var gået mere end 5 år fra vores første afgørelse efter 1992-lovens § 24, stk. 1.

Ankestyrelsen hjemviste vores afgørelse og fandt, at anmeldelsen fra 2005 skulle anses for en ny anmeldelse, der skulle behandles efter 2003-loven og den nye fortegnelse gældende for sygdomme anmeldt efter 1. januar 2005. Tilskadekomne havde således fortsat været udsat for støj i perioden 1997 til 2005 hos forskellige arbejdsgivere. (Principafgørelse U-16-06)

Eksempel 19 – Rygsygdom behandlet som genoptagelse

Efter afslag på anerkendelse havde tilskadekomne fortsat sit arbejde som postomdeler i yderligere 3 år, og havde nu samlet arbejdet i 8 år som postomdeler. Sagen skulle behandles som en anmodning om genoptagelse, da yderligere udsættelse som postomdeler ikke var relevant for anerkendelse af en rygsygdom. De nye oplysninger gjorde dog, at sagen skulle genoptages efter 1992-lovens § 24, stk. 1, idet 5-årsfristen ikke var overskredet. (Principafgørelse U-7-08, sag 1)

Eksempel 20 – Skulderygdom behandlet som genoptagelse

5-årsfristen var overskredet, hvorfor vi gav afslag på genoptagelse, hvilket Ankestyrelsen tiltrådte. Yderligere udsættelse som dagplejer med løft af børn var ikke relevant for anerkendelse af en skulderygdom. Hun havde samme diagnose, og havde arbejdet i yderligere 7 år i samme arbejdsfunktion. (Principafgørelse U-7-08, sag 2)

Eksempel 21 – Tennisalbue behandlet som både genoptagelse og ny anmeldelse

En dobbeltsidig tennisalbue blev første gang anmeldt i 1996. Vi gav afslag på anerkendelse, da tilskadekomnes påvirkning ikke var tilstrækkelig. Samme sygdom blev anmeldt i 2006. Vi gav afslag på genoptagelse, da 5-årsfristen var overskredet, og henviste til, at hun havde haft samme arbejdsfunktion i et rulleri fra 1995-2003.

Ankestyrelsen tiltrådte vores afslag på genoptagelse, for så vidt angik det arbejde, hun havde frem til 2003, fordi der var tale om samme diagnose og fortsat udsættelse i samme arbejdsfunktion. Ankestyrelsen hjemviste sagen, for så vidt angik tilska-

dekomnes arbejde i perioden 2003-2006, hvor der var tale om nye arbejdsfunktioner. (Principafgørelse U-7-08, sag 3)

Eksempel 22 – Hørenedsættelse behandlet som ny anmeldelse

En hørenedsættelse blev første gang anmeldt i 1998, hvor tilskadekomne var udsat for støj. I 1999 afviste vi sagen som erhvervssygdom, da hørenedsættelsen måtte anses for at være af ukendt oprindelse. Ankestyrelsen tiltrådte med den begrundelse, at størstedelen af hørenedsættelsen ikke var erhvervsbetinget, men at der var en mindre del støjbetinget hørenedsættelse, som dog ikke opfyldte kravet til anerkendelse med døvhed og generende tunghørhed forårsaget af støj.

Hørenedsættelsen blev igen anmeldt i 2006, hvor tilskadekomne havde arbejdet i støjende arbejdsmiljø i yderligere 7-8 år, ligesom hørenedsættelsen var blevet forværret. Vi afviste at genoptage sagen, da 5-årsfristen var overskredet.

Ankestyrelsen hjemviste vores afgørelse, og fandt, at anmeldelsen fra 2005 skulle anses for en ny anmeldelse, der skulle behandles efter 2003-loven og den nye fortegnelse gældende for sygdomme anmeldt efter 1. januar 2005. Tilskadekomne havde således fortsat været udsat for støj siden første afgørelse, tilskadekomne havde været udsat for yderligere 7 år og sygdommen var forværret. Yderligere ud-sættelse var altså relevant for en anerkendelse. (Principafgørelse U-7-08, sag 4)

Ny anmeldelse anses ikke som anmeldt for sent

Som udgangspunkt skal en erhvervssygdom anmeldes, inden et år efter tilskadekomne af en læge har fået besked om, at sygdommen kan være erhvervsbetinget. Hvis tilskadekomne tidligere har fået afslag på anerkendelse, har han imidlertid ikke grund til at tro, at der er tale om en arbejdsskade. Det er derfor Ankestyrelsens vurdering i Principafgørelse U-7-08, at anmeldefristen skal vurderes i forhold til tidspunktet for genanmeldelse, når en arbejdsskademyndighed tidligere har givet afslag på anerkendelse.

4.6. Tilskadekomne har ikke medvirket til sagsoplysningen (processuel skadevirkning)

Det forekommer i en del sager, at tilskadekomne ikke besvarer vores spørgeskemaer eller undlader at gå til læge for at få skrevet en lægeerklæring I. Vi rykker den tilskadekomne for oplysningerne og oplyser om, at vi vil træffe afgørelse ud fra de foreliggende oplysninger i sagen, såfremt vi ikke modtager de efterspurgte oplysninger. Vi træffer herefter en afgørelse ud fra de foreliggende oplysninger. Der vil altså blive taget højde for, at mulighederne for at sandsynliggøre en arbejdsskade efter loven kan være begrænsede, når tilskadekomne ikke medvirker til at oplyse sagen (processuel skadevirkning).

Hvis det er oplagt ud fra de foreliggende oplysninger, at der er sandsynliggjort en arbejdsskade, så vil vi anerkende. Er det tvivlsomt, vil vi afvise at anerkende den anmeldte arbejdsskade. Hvis tilskadekomne senere sender de manglende oplysninger, vil vi betragte denne henvendelse som en anmodning om genoptagelse af anerkendelsesspørgsmålet.

Da kravene for at genoptage spørgsmålet om anerkendelse inden for 5-årsfristen er små, vil vi normalt genoptage spørgsmålet om anerkendelse, hvis tilskadekomne kommer med nye oplysninger i forhold til dette spørgsmål. Det vil typisk være tilstrækkeligt, at tilskade-

komne udfylder det spørgeskema, der først ikke blev besvaret, eller indsender den manglende lægeerklæring.

Vi vil kun afvise at genoptage anerkendelsesspørgsmålet, hvis 5-årsfristen er overskredet, eller hvis anmodningen om genoptagelse er begrundet irrelevant i forhold til anerkendelsesspørgsmålet – eksempelvis med, at tilskadekomne har mistet sit arbejde.

Se også afsnit 7.5. om manglende svar ved spørgsmålet om erstatning.

4.7. Skader sket og sygdomme anmeldt før 1. januar 1993

Man skal være opmærksom på, at bestemmelsen i 2003-lovens § 41, stk. 1/1992-lovens § 24, stk. 1 først blev indført ved 1992-loven og derfor først gælder for skader opstået eller sygdomme anmeldt den 1. januar 1993 og senere.

Muligheden for at genoptage sagen, fordi sygdommen kommer på fortegnelsen i 2003-lovens § 41, stk. 2/1992-lovens § 24, stk. 2, blev også først indført ved 1992-loven og gælder derfor først for sygdomme anmeldt den 1. januar 1993 og senere.

For ulykker sket og sygdomme anmeldt før den 1. januar 1993 gælder de almindelige forvaltningsretlige principper for genoptagelse, da den tidligere lov ikke havde en bestemmelse om genoptagelse af afviste sager. Det vil sige, at genoptagelse kræver, at der fremkommer **væsentlige nye oplysninger, der med en vis sandsynlighed giver grundlag for anerkendelse**. Væsentlige fejl ved vores sagsbehandling vil også kunne give grundlag for en forvaltningsretlig genoptagelse.

Det kan indgå i vurderingen, at en sygdom efterfølgende er kommet på fortegnelsen over erhvervssygdomme, og om sagen opfylder betingelserne for anerkendelse.

Kravet kan være forældet. Se kapitel 11 om forældelse.

5. Genoptagelse – sagen er afsluttet uden erstatningsberettigende følger – 1992-lovens § 27

Efter 1992-loven og tidligere arbejdsskadelove afsluttede vi sagen ved anerkendelsen, hvis vi vurderede, at der ikke ville blive erstatningsberettigende følger efter arbejdsskaden. Denne mulighed er bortfaldet i 2003-loven, ved indførelsen af den samlede afgørelse om anerkendelse og erstatning. Det nedenfor beskrevne gælder derfor kun for genoptagelse af sager behandlet efter tidligere arbejdsskadelove.

Ved afgørelsen anerkendte vi arbejdsskaden, og samtidig afsluttede vi uformelt sagens behandling. Da der ikke var truffet en materiel afgørelse om erstatning, kunne der ikke stilles krav til genoptagelse af erstatningsspørgsmålet. Hvis tilskadekomne eller selskabet ønskede, at der skulle træffes en materiel afgørelse om godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne, skulle vi genoptage sagens behandling for at træffe afgørelse om disse spørgsmål.

Hvis vi har afsluttet sagen uden erstatningsberettigende følger, gælder der en 5-årsfrist for genoptagelse. (1992-lovens § 27. I 1968- og 1978-loven var fristen på 1 år)

Eksempel 23

En kontorassistent faldt på arbejde og fik en lettere forstuvning af håndleddet. I lægeerklæring I har den praktiserende læge anført, at der ikke ventes at blive et varigt mén. Ved afgørelse af 23. maj 2002 anerkender vi skaden som et ulykkestilfælde og afslutter samtidig sagen, da der ikke ventes at blive erstatningsberettigende følger. Sagen kan genoptages frem til den 23. maj 2007.

Beslutningen om at afslutte sagen, da vi ikke skønnede, at der ville være erstatningsberettigende følger, var ikke en afgørelse, og beslutningen kunne derfor ikke klages til Ankestyrelsen. (Principafgørelse U-2-98)

Efter udløbet af 5-årsfristen kan vi se bort fra fristen, hvis vi skønner, at der er **ganske særlige omstændigheder**. Det vil sige, at vi ikke blot kan genoptage sagen efter anmodning, når 5-årsfristen er udløbet. Vi skal da foretage en konkret vurdering af, om der foreligger ganske særlige omstændigheder. Ellers skal vi give afslag på genoptagelse.

Eksempel 24

En fingerskade, der skete den 3. februar 1993, blev anerkendt som et ulykkestilfælde ved afgørelse af 6. marts 1993. Sagen blev samtidig afsluttet uden erstatningsberettigende følger, da det var oplyst, at der ikke kunne ventes at blive et varigt mén efter skaden ud over lettere føleforstyrrelser.

Den 6. januar 2003 modtog vi en anmodning fra tilskadekomne om at genoptage spørgsmålet om erstatning, da tilskadekomne gennem årene havde fået større problemer med føleforstyrrelserne. Der var vedlagt journaloplysninger fra et hospital, der bekræftede dette.

Vi gav afslag på genoptagelse, da der var gået mere end 5 år, og da der ikke forelå ganske særlige omstændigheder, der talte for at se bort fra overskridelsen af fristen. Der var således gået mere end 10 år fra skaden, og efter journaloplysningerne havde tilskadekomne fortsat føleforstyrrelser i fingrene. At tilskadekomne havde fået større problemer med føleforstyrrelserne kunne ikke anses for at være udtryk for ganske særlige omstændigheder.

Der henvises i øvrigt til afsnit 7.4 om fortolkningen af ganske særlige omstændigheder.

6. Genoptagelse – henlagt på grund af tilskadekomnes forhold

Hvis det ikke er muligt at behandle en sag på grund af forhold, der skyldes tilskadekomne eller dennes efterladte, henlægges sagen efter vi har orienteret tilskadekomne om konsekvenserne af ikke at have bidraget til sagens behandling. (1992-lovens § 24, stk. 3 og Principafgørelse U-38-01)

6.1. 2003-loven – genoptagelse efter almindelige regler

Efter 2003-lovens § 36, stk. 2 var der en frist på 5 år fra meddelelsen om henlæggelse til at anmode om genoptagelse af sagen. Denne frist blev anset for at være en forældelsesfrist, hvorefter kravet var bortfaldet, hvis tilskadekomne ikke havde henvendt sig inden for 5 år.

Ved lovændringen, der indførte forældelsesloven for arbejdsskadeområdet fra 1. januar 2008 (lov nr. 523 af 6. juni 2007 – se lovuddrag i bilag 1) blev denne bestemmelse i § 36, stk. 2 erstattet af en henvisning til forældelsesloven. (Se afsnit 11.2)

Der gælder således almindelige regler om genoptagelse, så længe sagen ikke er forældet. Hvis eksempelvis sagen er henlagt inden anerkendelsen, så må anmodningen om genoptagelse behandles efter § 41, stk. 1. Hvis sagen blev henlagt inden afgørelsen om mén, men efter anerkendelsen, må anmodningen vurderes efter § 42.

Nuværende praksis for henlæggelse

Efter vores nuværende praksis henlægger vi normalt kun sager, når tilskadekomne udtrykkeligt tilkendegiver, at han ikke ønsker, at sagens behandling fortsætter. Parterne får derefter et brev om, at vi henlægger sagen.

Ellers vil vi normalt altid træffe en afgørelse vedrørende spørgsmålet om anerkendelse og eventuel erstatning ud fra de foreliggende oplysninger, uanset om tilskadekomne medvirker til oplysning af sagen eller ej. Vi vil ikke henlægge en sag, blot fordi tilskadekomne ikke besvarer vore spørgeskemaer.

Resultatet af, at vi ikke kan få de nødvendige oplysninger på grund af tilskadekomnes forhold og må træffe en afgørelse på det foreliggende grundlag, kan være, at vi ikke kan anerkende en arbejdsskade eller tilkende den erstatning, som tilskadekomne ellers ville være berettiget til (processuel skadevirkning).

Hvis tilskadekomne forhindrer en tilstrækkelig sagsoplysning vedrørende spørgsmålet om godtgørelse for varigt mén eller erstatning for tab af erhvervsevne, vil vi så vidt muligt træffe en afgørelse om den sikre procent på det foreliggende grundlag.

6.2. 1992-loven – forældelse efter 5 år

Hvis sagen er henlagt på grund af tilskadekomnes forhold, gælder der en frist for genoptagelse og viderebehandling efter henlæggelsen på 5 år i 1992-loven, § 24, stk. 3. Fristen er ufravigelig, og sagen kan derfor ikke genoptages, hvis der modtages en anmodning om genoptagelse mere end **5 år efter arbejdsskadens indtræden** (altså ikke fra meddelelsens dato som i 2003-lovens § 41, stk. 1/1992-lovens § 24, stk. 1). Fristen anses for at være en forældelsesfrist, hvorefter kravet bortfalder, hvis tilskadekomne ikke har henvendt sig inden for 5 år.

Man skal være opmærksom på, at efter tidligere praksis henlagde vi sagen, hvis tilskadekomne ikke svarede på vores spørgeskemaer eller gik til lægen for at få udfyldt en lægeerklæring. Efter nuværende praksis henlægger vi kun, hvis tilskadekomne aktivt anmoder os om, at vi ikke længere skal behandle sagen.

Hvis vi bliver anmodet om genoptagelse i en sag, hvor vi tidligere har henlagt sagen på grund af manglende svar, anvender vi lovens ufravigelige frist for genoptagelse, medmindre der er et forvaltningsretligt grundlag for at genoptage sagen på grund af en mangelfuld afgørelse. I så fald gælder reglerne om forældelse (se kapitel 10 om forvaltningsretlig genoptagelse).

Eksempel 25 (tidligere praksis)

Vi anerkendte ved en afgørelse i oktober 1993 et ulykkestilfælde, der skete i september 1993. I februar og i marts 1994 bad vi tilskadekomne om at besvare et spørgeskema.

Vi modtog ikke svar fra tilskadekomne. Herefter meddelte vi i et brev fra maj 1994, at tilskadekomnes sag var henlagt, fordi han ikke havde svaret på vores henvendelser, og at det således ikke var muligt at tage stilling til, om han eventuelt var berettiget til ydelser efter loven. Vi meddelte, at sagen kunne genoptages inden for en frist af 5 år, regnet fra skadedatoen i september 1993.

Tilskadekomne bad os telefonisk i november 1999 om at genoptage sagen. Vi afviste i juli 2000 at genoptage sagen. Der blev lagt vægt på, at sagen var blevet henlagt i maj 1994, fordi tilskadekomne ikke havde svaret på vores henvendelser. Der var ikke mulighed for at genoptage sagen, da der var gået mere end 5 år efter skadedatoen.

Ankestyrelsen tiltrådte, at der ikke var hjemmel til at genoptage sagen, da tilskadekomnes krav på ydelser efter loven var bortfaldet efter lovens § 24, stk. 3. (Principafgørelse U-38-01)

7. Genoptagelse – godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne – § 42/§ 34

Spørgsmålene om godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne kan genoptages inden for 5 år, hvis der er sket væsentlige ændringer af de forhold, der blev lagt til grund for fastsættelsen. (2003-lovens § 42, stk. 1/1992-lovens § 34, stk. 1)

Fristen for genoptagelse kan forlænges ud over de 5 år. Hvis vi forlænger fristen ud over de 5 år, vil de mere lempelige regler inden for 5-årsfristen blive anvendt ved vurderingen af, om der er grund til at genoptage sagen, hvis vi bliver bedt om at genoptage sagen i den periode, hvor vi har forlænget fristen. (Afsnit 7.3.)

Når ganske særlige omstændigheder taler for det, kan der ses bort fra fristen. (Afsnit 7.4.)

7.1. 5-årsfristen løber fra første fastsættelse

Fristen løber fra vores første fastsættelse af erstatningsspørgsmålet. Når den første afgørelse om godtgørelse for varigt mén er truffet, løber der en 5-årsfrist fra denne afgørelse vedrørende spørgsmålet om mén. Det samme gælder for erhvervsevnetab. Hvis afgørel-

sen om mén og erhvervsevnetab ikke træffes samme dato, vil der løbe to forskellige 5-årsfrister for henholdsvis mén og erhvervsevnetab.

Hvis Ankestyrelsen har hjemvist en sag, vil 5-årsfristen først løbe fra vores nye afgørelse. Den hjemviste afgørelse har således ingen retsvirkninger, da den er ophævet. Ménet kan først anses for fastsat ved vores nye afgørelse. En undtagelse herfra kan være, hvis Ankestyrelsen lader en del af vores tidligere afgørelse bestå ved kun at ophæve den delvist.

Hvis Ankestyrelsen ændrer en afgørelse, vil det ikke få en ny 5-årsfrist til at løbe fra Ankestyrelsens ændrede afgørelse. 5-årsfristen vil normalt løbe fra vores første afgørelse, selvom denne nu er ændret.

7.1.1. Det sikre mén

I nogle tilfælde tilkender vi en godtgørelse for det sikre mén. Dette sker eksempelvis, hvis tilskadekomne har fået amputeret benet. Under alle omstændigheder vil der være et sikkert mén, selvom det nøjagtige mén ikke kan vurderes før et års tid efter skaden. I disse tilfælde træffer vi afgørelse om det sikre mén og anfører i afgørelsen, at spørgsmålet om mén vil blive taget op på et senere tidspunkt, eksempelvis efter et halvt eller et helt år (revision). 5-årsfristen løber fra den første fastsættelse af ménet, også selvom der kun er taget stilling til det sikre mén.

7.2. Krav inden for 5-årsfristen – krav om relevant tema i anmodningen

Inden for 5-årsfristen (eller inden for den periode, hvor fristen er forlænget, jf. afsnit 7.3.), kan spørgsmålet om mén og erhvervsevnetab genoptages, hvis der er sket væsentlige ændringer af de forhold, der blev lagt til grund for fastsættelsen. (2003-lovens § 42, stk. 1, 1. pkt./1992-lovens § 34, stk. 1, 1. pkt.)

Det er vigtigt at understrege, at vi ved vurderingen af genoptagelse ikke foretager en ny vurdering af, om der er ret til erstatning, men alene en formel vurdering af, om der er en væsentlig ændring af det tidligere grundlag. Først når kravene til genoptagelse er opfyldt gennemføres en ny materiel vurdering af spørgsmålet om erstatning, hvor formodningsreglen finder anvendelse. (2003-lovens § 12, stk. 2/1992-lovens § 13)

Ved bedømmelsen af, om der er grundlag for at genoptage spørgsmålet om erstatning, vil vi foretage en lempelig vurdering, hvor vi vil lægge stor vægt på indholdet af og temaet i anmodningen om genoptagelse. Hvis der i anmodningen fremkommer oplysninger om, at tilskadekomne eller andre – eksempelvis læger – mener, at enten tilskadekomnes helbreds-mæssige forhold og/eller evnen til at tjene penge er forværret siden vores seneste afgørelse, så vil vi genoptage ménet henholdsvis erhvervsevnetabet.

7.2.1. Relevant tema i anmodningen

Anmodningen skal være **relevant** i forhold til den afgørelse, der ønskes genoptaget. Hvis den er det, vil vi genoptage spørgsmålet om erstatning:

- Godtgørelse for varigt mén: Der skal være tale om forhold vedrørende tilskadekomnes helbredsforhold, ulemper i tilskadekomnes personlige livsførelse m.v. (2003-lovens § 18, stk. 1 og 2)

- Erstatning for tab af erhvervsevne: Der skal være tale om forhold vedrørende tilskadekomnes evne til at skaffe sig indtægt ved arbejde. (2003-lovens § 17, stk. 1 og 2)

På samme måde som ved genoptagelse af anerkendelsesspørgsmålet (se kapitel 4) vil vi genoptage spørgsmålet om erstatning, blot anmodningen henviser til, at der eventuelt foreligger oplysninger, der kan uddybe spørgsmålet om erstatning.

Vi vil altså ikke foretage en streng vurdering af, om der rent faktisk er indtrådt en forværring, der eventuelt medfører ret til yderligere godtgørelse for varigt mén eller erstatning for tab af erhvervsevne. Det betyder, at der vil blive genoptaget sager, hvor erstatningen ikke vil blive forhøjet.

Eksempel 26

Tilskadekomne har fået anerkendt en arbejdsskade med brud på håndleddet, og har fået tilkendt 5 procent i varigt mén og fået afslag på erstatning for tab af erhvervsevne, da indtægten var uændret.

3 år senere modtager vi en anmodning om genoptagelse af ménet. Der er vedlagt en erklæring fra egen læge, hvor tilskadekomnes aktuelle helbredsmæssige tilstand er beskrevet. Det er ikke umiddelbart klart, om der er tale om en forværring af arbejdsskadens følger.

Vi vil genoptage sagen, da anmodningen indeholder nye oplysninger om tilskadekomnes helbredsmæssige forhold, hvorfor temaet for anmodningen om genoptagelse af ménet er relevant. Vi vil foretage en fornyet indholdsmæssig vurdering af ménet. Hvis ménet ikke er højere, vil vi give afslag på yderligere godtgørelse for varigt mén.

Eksempel 27

Tilskadekomne har fået anerkendt en erhvervssygdom med håndeksem, og har fået tilkendt 5 procent i varigt mén og fået afslag på erstatning for tab af erhvervsevne, da indtægten var uændret.

2 år senere anmoder tilskadekomne om genoptagelse af ménet, og henviser til, at der kan indhentes nye oplysninger om håndeksemet hos en speciallæge.

Da anmodningens tema handler om tilskadekomnes helbredsmæssige forhold, og der kan indhentes yderligere oplysninger herom hos en læge, vil vi genoptage sagen. Efter at vi har indhentet en journal fra speciallægen, vil vi tage stilling til, om sagen er tilstrækkeligt oplyst, og herefter træffe en ny indholdsmæssig afgørelse om det varige mén. Hvis ménet ikke er højere, vil vi give afslag på yderligere godtgørelse for varigt mén.

7.2.2. Indholdsløs anmodning

Hvis anmodningen er indholdsløs – eksempelvis blot, at: ”Jeg ønsker mit mén genoptaget” - og ikke vedlagt relevante bilag om helbredet, vil vi normalt bede tilskadekomne om at kvalificere anmodningen om genoptagelse.

Hvis der stadig ikke kommer nogen kvalificering, der giver et relevant tema for anmodningen om genoptagelse, vil vi give afslag på genoptagelse af spørgsmålet om erstatning.

7.2.3. Årsagssammenhæng

Vi vil ikke tage stilling til eventuel tvivl om årsagssammenhængen ved vurdering af, om der er grundlag for at genoptage. Denne vurdering vil først ske efter genoptagelsen ved den materielle stillingtagen til eventuel yderligere erstatning. Hvis der er tvivl om årsagen til en forværring af ménet eller erhvervsevnen, så gælder formodningsreglen. (2003-lovens § 12, stk. 2/1992-lovens § 13)

Eksempel 28

Tilskadekomne har fået anerkendt en arbejdsskade med brud på anklen, og har fået tilkendt 10 procent i varigt mén og fået afslag på erstatning for tab af erhvervsevne, da indtægten var uændret.

4 år senere modtager vi en anmodning om genoptagelse af erhvervsevnetabet, hvor der står at pågældende nu har fået førtidspension som følge af fibromyalgi. Selvom fibromyalgi ikke kan skyldes arbejdsskaden, så vil vi genoptage, da anmodningen har et relevant tema om forværring af evnen til at skaffe sig indtægt ved arbejde, idet pågældende har fået førtidspension.

Ved den nye materielle vurdering af sagen vil vi give afslag på yderligere erstatning, da det må anses for overvejende sandsynligt, at forværringen af erhvervsevnen ikke på nogen måde er forårsaget af arbejdsskadens følger.

7.2.4. Højesterets dom af 22. april 2009 – krav til genoptagelse

Dommen handlede om hvilke krav, der kan stilles til genoptagelse af spørgsmålet om erstatning inden for 5-årsfristen.

Højesterets flertal (5 af 7 dommere) henviste til ordlyden i § 34, stk. 1, 1. pkt. i 1992-loven (2003-lovens § 42, stk. 1, 1. pkt.) om ”væsentlig ændring” og sammenhængen med formodningsreglen i 1992-lovens § 13 (2003-lovens § 12, stk. 2). Der kan herefter kun stilles ét krav til genoptagelse af spørgsmålet om erstatning indenfor 5-årsfristen: Der skal være sket en væsentlig ændring af tilskadekomnes helbredsmæssige og/eller erhvervsmæssige forhold med videre. Der skal således ikke ved afgørelsen om genoptagelse indenfor 5-årsfristen foretages nogen vurdering af spørgsmålet om årsagsforbindelse mellem arbejdsskaden og de ændrede forhold. Såfremt sagen genoptages, skal dette spørgsmål afgøres under hensyn til formodningsreglen i § 13.

De retningslinjer for genoptagelse efter § 34, stk. 1, 1. pkt., som Ankestyrelsen havde opstillet i de nu ophævede Principafgørelser U-2-04 og U-3-04 af 18. december 2004 kunne således ikke anses for at være i overensstemmelse med loven.

Parterne var enige om, at der var sket en væsentlig ændring af de erhvervsmæssige forhold, hvorfor Højesteret ikke tog stilling hertil. Betingelserne for at genoptage i den konkrete sag var således til stede. Det blev bemærket, at flertallet som konsekvens af fortolkningen ikke havde foretaget en prøvelse af spørgsmålet om årsagsforbindelse mellem arbejdsskaden og ændringen i erhvervsevnen hos tilskadekomne.

Flertallet henviste til, at der stilles andre krav uden for 5-årsfristen. (Se afsnit 7.4.2. og UfR 2005.2451H)

Mindretallet var heller ikke enige med Ankestyrelsens praksis beskrevet i de to nu ophævede Principafgørelser, men mente dog, at der måtte stilles et krav for genoptagelse om, at de nye oplysninger skabte en vis sandsynlighed for, at der ved en fornyet behandling af sagen ville være grundlag for tilkendelse af yderligere erstatning. Ved vurderingen heraf skulle der lægges vægt på indholdet af de lovbestemmelser, der normerer den endelige afgørelse, herunder 1992-lovens § 13. Der kunne dog ikke stilles krav om, at de nye oplysninger gjorde det overvejende sandsynligt, at der ved en fornyet behandling af sagen ville være grundlag for tilkendelse af yderligere erstatning.

7.2.5. Tilkendelsestidspunkt ved genoptagelse

Når vi genoptager spørgsmålet om erstatning for tab af erhvervsevne, vil der i visse tilfælde være tale om en løbende ydelse, hvor der skal tages stilling til, fra hvilket tidspunkt en ændring af den løbende erstatning skal have virkning (tilkendelsestidspunktet).

Normalt vil der blive tilkendt løbende erstatning **fra modtagelsen af anmodningen** om genoptagelse, også selvom det er påvist, at erhvervsevnetabet er nedsat fra et tidligere tidspunkt.

Det er således et almindeligt forvaltningsretligt princip, at der først tilkendes fra modtagelsen af anmodningen om genoptagelse. Noget andet gælder dog, hvis der er tale om genoptagelse efter forvaltningsretlige principper, hvor afgørelsen har været mangelfuld. (Se kapitel 10)

7.3. Forlængelse af 5-årsfristen

Vi kan forlænge fristen for genoptagelse ud over de 5 år. Dette skal dog ske, inden 5-årsfristen udløber. (2003-lovens § 42, stk. 1, 2. pkt./1992-lovens § 34, stk. 1, 2. pkt.)

Et eksempel, hvor fristen ved spørgsmålet om erstatning for tab af erhvervsevne forlænges, kan være en langvarig omskoling, hvor uddannelsen ikke ventes at blive afsluttet inden udløbet af 5-årsfristen, og hvor der skal træffes endelig afgørelse om det varige tab af erhvervsevne efter endt uddannelse.

For så vidt angår godtgørelse for varigt mén, vil vi i visse tilfælde forlænge fristen for genoptagelse ved silikose, asbestose, øjenskader og andre tilfælde, hvor der efter vores erfaring kan ske en forværring af følgerne mange år efter arbejdsskaden.

Hvis der er givet fristforlængelse, vil sagen kunne genoptages inden for den nærmere fastsatte frist, såfremt der sker væsentlige ændringer af de forhold, der blev lagt til grund

for fastsættelsen, jævnfør afsnit 7.2. De mildere betingelser for genoptagelse inden for 5-årsfristen gælder altså også inden for den periode, hvor vi har forlænget fristen ud over de 5 år.

Hvis vi har forlænget fristen ud over de 5 år, og vi efter de 5 år er gået, men inden forlængelsen udløber, så kan vi ikke forlænge fristen igen.

Eksempel 29 – Ikke muligt at forlænge 5-årsfristen igen

I 1995 traf vi afgørelse om varigt mén. En måned før 5-årsfristen udløb i 2000 forlængede vi efter anmodning fristen til november 2005. I oktober 2005 bad tilskadekomne om, at vi forlængede fristen igen. Det kunne vi imidlertid ikke, da vi kun kan forlænge fristen inden for lovens 5-årsfrist. Tilskadekomne har efter november 2005 kun mulighed for at få genoptaget sin sag efter reglerne i § 34 om genoptagelse efter 5-årsfristen.

7.4. Krav uden for 5-årsfristen – ganske særlige omstændigheder

Når ganske særlige omstændigheder taler herfor, kan der ses bort fra fristen. (2003-lovens § 42, stk. 1, 3. pkt./1992-lovens § 34, stk. 1, 3. pkt.)

Efter praksis foreligger der ganske særlige omstændigheder, når følgende to betingelser er opfyldt:

1. Der skal dokumenteres en **væsentlig forværring** af det varige mén eller erhvervsevnen og
2. Forværringen skal med **overvejende sandsynlighed** skyldes arbejdsskaden.

De to betingelser vurderes uafhængigt – først vurderes om der er en væsentlig forværring, og derefter om denne forværring helt eller delvist skyldes arbejdsskaden med overvejende sandsynlighed. Det er ikke en betingelse, at erstatningen skal forhøjes for at kunne genoptage sagen.

I vurderingen af betingelse 2 vil det indgå, hvor lang tid der er gået fra den første fastsættelse af godtgørelse eller erstatning, til anmodningen om genoptagelse modtages. Jo flere år der er gået, jo sværere vil det være at dokumentere, at en forværring skyldes arbejdsskadens følger og ikke eksempelvis alderssvarende forandringer i form af slidgigt, nedsat syn og hørelse med videre.

Er der eksempelvis gået 16 år fra den første fastsættelse efter en rygskade, og er tilstanden nu forværret med slidgigt i lænderyggen, vil der normalt blive givet afslag på genoptagelse, da der ikke er overvejende sandsynlighed for en årsagssammenhæng.

Eksempel 30 – genoptaget på grund af førtidspension

Ved en afgørelse i 1998 tilkendte vi 15 procent i erstatning for tab af erhvervsevne, da tilskadekomne havde fået et nyt job som følge af en rygskada, hvor hun havde et løntab på 15 procent. Erstatningen blev udbetalt som et engangsbeløb.

I 2005 bad tilskadekomne om genoptagelse, da hun ikke længere kunne varetage jobbet, fordi rygsmerterne var blevet væsentligt værre. Kommunen tilkendte hende førtidspension, da revalidering og fleksjob var udelukket.

Vi vurderede på den baggrund, at der var ganske særlige omstændigheder, der talte for at genoptage spørgsmålet om erhvervsevnetab, da der var en væsentlig forværring af hendes erhvervsevne, og da der var overvejende sandsynlighed for, at forværringen skyldtes arbejdsskaden. Vi traf en ny afgørelse og tilkendte hende 65 procent i erstatning for tab af erhvervsevne.

Eksempel 31 – afslag på genoptagelse – ej væsentlig forværring

Tilskadekomne havde klemt venstre hånd i en valse, og havde i 2002 fået 5 procent i varigt mén, og afslag på erstatning for tab af erhvervsevne, da indtjeningen ikke var påvirket. I 2008 bad han om genoptagelse af det varige mén. Han henviste til, at han fortsat havde smerter i hånden.

Her var der ikke tale om en væsentlig forværring af ménet i forhold til vores første afgørelse. Første betingelse var derfor ikke opfyldt, og vi gav derfor afslag på genoptagelse.

Eksempel 32 – afslag på genoptagelse – ej årsagssammenhæng

Tilskadekomne havde fået håndeksem, og afslag på varigt mén og på erstatning for tab af erhvervsevne, da hun havde beskedne gener og da indtjeningen ikke var påvirket. Hun havde skiftet arbejde til et erhverv, hvor hun ikke længere var udsat for hudbelastninger.

7 år senere bad hun om genoptagelse af ménet og tabet af erhvervsevne. Hun henviste til, at hun var begyndt at få smerter, der strålede ud i armene ligesom hun var plaget af hovedpine. Hun var blevet afskediget fra sit job på grund af for mange sygedage. Der var vedlagt lægejournaler, der beskrev, at hun havde tegn på en diskusprolaps i nakken.

Vi gav afslag på genoptagelse. Hun opfyldte kravet om væsentlig forværring af ménet, da hun havde udviklet en diskusprolaps med udstråling til armene. Samtidig tydede det på, at hun ville få et erhvervsevnetab som følge af diskusprolapsen. Imidlertid kunne det udelukkes, at noget af denne forværring af mén og erhvervsevne kunne skyldes håndeksemet, hvorfor hun ikke opfyldte den anden betingelse om overvejende sandsynlig årsagssammenhæng.

Kun en del af forværringen skyldes arbejdsskaden

Der kan ske genoptagelse, selvom hele forværringen ikke skyldes arbejdsskaden. Dette er blevet præciseret ved Højesterets dom trykt i UfR 2005.2451H. (gengivet under afsnit 7.4.2.)

7.4.1. Landsretspraksis om genoptagelse efter 5-årsfristen

En række landsretssager har beskæftiget sig med spørgsmålet om, hvad der skal til for at genoptage uden for 5-årsfristen.

I en dom fra Østre Landsret af 19. oktober 2001 (trykt i Forsikrings- og Erstatningsretlig Domssamling 2001, side 2526) vurderede landsretten, at der ikke var grundlag for at genoptage spørgsmålet om erstatning for tab af erhvervsevne. Tilskadekomne var sygeplejerske og havde følger efter en løfteskade.

Ved afgørelse af 4. marts 1992 tilkendte vi en erstatning for tab af erhvervsevne på 65 procent på et tidspunkt, hvor tilskadekomne havde fået tilkendt mellemste førtidspension. I december 1996 tiltrådte Ankestyrelsen vores afgørelse om, at der ikke var grundlag for at genoptage spørgsmålet om erhvervsevnetab, da der ikke var sket væsentlige ændringer. I juni 1998 forhøjede vi ménen fra 15 til 25 procent.

I 1999 gav vi igen afslag på genoptagelse af sagen, hvilket blev tiltrådt af Ankestyrelsen. En mindre forværring af symptomerne i ryggen kunne ikke give grundlag for genoptagelse, ligesom hun fortsat modtog mellemste førtidspension.

Under retssagen udtalte Retslægerådet, at der ved sammenligning af erklæringer fra 1990 og 1998 kun var diskrete objektive forskelle fra 1991 til 1998, men forandringerne var af en så beskeden karakter, at de vel lå inden for den såkaldte biologiske variation eller variation fra dag til dag, at de i sig selv ikke kunne tillægges nogen betydning og næppe tages til indtægt for en egentlig objektiv forværring af ryglidelsen.

Tilskadekomnes advokat gjorde gældende, at sagen skulle genoptages og tilskadekomne tilkendes 100 procent i erhvervsevnetab, da der ikke var forsøgt revalidering, og derved ikke påvist en resterhvervsevne. Der var sket en væsentlig ændring af hendes helbredsforhold, hvilket havde ført til en genoptagelse af ménen i 1998.

Landsretten fandt ikke, at der var grund til at genoptage spørgsmålet om erhvervsevnetab, da hendes erhvervsmæssige forhold **ikke havde ændret sig væsentligt**.

7.4.2. Højesterets dom om genoptagelse efter 5-årsfristen (UfR 2005.2451 H)

I denne retssag har Højesteret taget stilling til en konkret sag om genoptagelse efter 5 år. Højesteret har tiltrådt administrativ praksis generelt, men mente i den konkrete sag, at betingelserne for genoptagelse ud over 5-årsfristen var opfyldt.

Sagen drejede sig om en maler, der i 1985 fik anerkendt en hjerneskade som følge af udsættelse for opløsningsmidler. Han fik tilkendt 15 procent i varigt mén, men afslag på erstatning for tab af erhvervsevne, da han fortsatte med at arbejde uden lønnedgang. Ankestyrelsen tiltrådte vores afgørelse i 1986.

I 1994 blev han sygemeldt, og i 1995 fik han tilkendt forhøjet almindelig førtidspension på grund af hjerneskaden. Samme år bad han om genoptagelse af spørgsmålet om erhvervsevnetabet.

Vi gav afslag på genoptagelse, blandt andet fordi der ikke var tilstrækkeligt sikker årsags-sammenhæng mellem arbejdsophøret og arbejdsskaden. I 1996 tiltrådte Ankestyrelsen vores afgørelse, da

- 1) der skulle dokumenteres en væsentlig forværring og
- 2) det skulle være overvejende sandsynligt, at den anerkendte arbejdsskade var årsag til forværringen.

Ankestyrelsen mente ikke, at betingelse 2 var opfyldt, da det ikke generelt kunne anses for dokumenteret, at følger efter opløsningsmiddelforgiftning kan forværres, efter at man ikke længere er udsat for opløsningsmidler.

Højesteret vurderede, at tilskadekomnes erhvervsevne var væsentligt nedsat, da han op-hørte med at arbejde og fik førtidspension. Der var således sket en væsentlig ændring i hans forhold siden Ankestyrelsens afgørelse i 1986.

Under hensyn til begrundelsen for at tilkende ham pension og Retslægerådets udtalelse om, at en del af tilskadekomnes intellektuelle reduktion måtte antages at skyldes følgerne efter den oprindeligt anerkendte arbejdsskade, var det **overvejende sandsynligt, at en del af tilskadekomnes samlede erhvervsevnetab var forårsaget af den tidligere anerkendte arbejdsskade.**

De betingelser, som i administrativ praksis var opstillet for at genoptage sager om erhvervsevnetab efter mere end 5 års forløb efter dagældende lovs § 29, stk. 1, 3. pkt., måtte herefter anses for opfyldt.

7.4.3. Ombudsmandes fortolkning af UfR 2005.2451 H – ikke krav om yderligere erstatning

I en udtalelse fra 2008 har Folketingets Ombudsmand givet sin fortolkning af Højesterets dom.

Ombudsmanden har fremhævet, at betingelse 2 om at forværringen med overvejende sandsynlighed skal skyldes arbejdsskaden, skal forstås således, at hvis det er overvejen-de sandsynligt, at der er årsagssammenhæng mellem **bare en del af ændringen** af de helbredsmæssige forhold, herunder erhvervsmæssige forhold og arbejdsskaden, så er denne betingelse opfyldt, **uanset at det ikke medfører et krav på (yderligere) erstatning**. Spørgsmålet om erstatning må herefter vurderes som en del af den materielle vur-dering af erstatningen.

Ombudsmanden har anført, at dette må være en naturlig forståelse af dommen, selvom det ikke umiddelbart kan læses ud af dommen. Efter Ombudsmandens opfattelse gælder der således ikke en undergrænse for, hvor lille en del af forværringen af de helbredsmæs-sige forhold, herunder erhvervsmæssige forhold, der skyldes arbejdsskaden, for at betin-gelse 2 er opfyldt, så længe der dog er en overvejende sandsynlighed for en årsagssam-menhæng mellem en del af forværringen og arbejdsskaden.

Efter Ombudsmandens opfattelse kan der således ikke stilles krav til genoptagelse uden for 5-årsfristen om, at erstatningen skal forhøjes. Det er nok, at der 1) er en væsentlig forværring, og 2) at blot en del – der ikke nødvendigvis berettiger til erstatning – skyldes arbejdsskaden med overvejende sandsynlighed.

7.4.4. Forværring af mén ud over 5 år – skader på blødt og hårdt væv

Ved vurderingen af, om ménet er forværret ud over lovens frist for genoptagelse på 5 år, vil vi ofte inddrage en lægelig vurdering. Ved nogle skader og sygdomme er det kendt, at der kan opstå senfølger, mens det ved andre skader er kendt, at der normalt ikke opstår senfølger, efter at tilstanden er varig.

For nogle skader kender vi bestemte senfølger, hvorfor det generelt vil tale imod genoptagelse ud over de 5 år, hvis tilskadekomne udvikler andre senfølger end de kendte.

Lægeligt kan der sondres mellem

- 1) Bløddelsskader, der normalt ikke forværres, efter at skaden er varig
- 2) Hårdtvævsskader, der kan forværres efter mange år, også efter at skaden i princippet er varig

Nedenstående retningslinjer bygger på generel lægelig erfaring. De skal i hver enkelt sag sammenholdes med de konkrete oplysninger om udviklingen af skadefølgerne.

Bløddelsskader

Ved bløddelsskader forstås skader på muskler, sener, ledbånd og lignende.

De rene bløddelsskader kan efter lægelig erfaring normalt ikke forværres, efter at skaden er varig, og vi kan træffe afgørelse om godtgørelse for varigt mén.

Hvis der indtræder andre eller værre symptomer, efter at skaden er varig, er det som udgangspunkt ikke medicinsk sandsynligt, at der er årsagssammenhæng med skaden. Det er i princippet ikke afgørende, om det er en ulykke eller en erhvervssygdom.

Af eksempler på bløddelsskader kan nævnes:

- Forvridning i ryggen – lændehold – lumbago med videre
- Tennisalbue, golfalbue, seneskedehindebetændelse og karpaltunnelsyndrom (medmindre der opereres for dette)
- Nakke-skuldersmerter
- Skuldertendinit (betændelse i skulderens sener)
- Skader på muskler og sener efter slag
- Forvridning af nakken (piskesmældslæsion)

Hvis tilskadekomne eksempelvis beder om at få genoptaget ménet, da han har fået flere smerter 6 år efter et smæld i ryggen, så må vi afvise at genoptage. Det er lægeligt usandsynligt, at denne bløddelsskade forværres, efter at skaden blev varig. Betingelse 2 om overvejende sandsynlig sammenhæng er således ikke opfyldt, uanset at der måtte være en væsentlig forværring af tilskadekomnes helbredstilstand.

Bløddelsskader, der har indflydelse på led

Hvis der er tale om bløddelsskader, der har indflydelse på led, så er den lægelige erfaring, at skadens følger indirekte kan blive forværret over tid, i form af bevægeindskrænkning i et led. Dette kan således gælde skader på menisk, ledbånd og korsbånd.

Eksempel: Tilskadekomne får en skade på ledlæben i skulderen, der er med til at holde overarmen på plads i skulderleddet. Det er isoleret set en bløddelsskade, men tilskadekomnes bevægelighed bliver langsomt indskrænket i årene efter skaden. Fordi bløddelsskaden har forbindelse til skulderleddet, har bløddelsskaden indirekte medført, at bevægeligheden er blevet nedsat gennem flere år efter skaden.

Hårdtvævsskader

Ved hårdtvævsskader forstås skader på knogler, brusk, diskus (båndskiver mellem ryghvirvlerne) og lignende.

Disse skader kan godt udvikle sig mange år efter, at skaden er varig, og vil derfor med større eller mindre sandsynlighed kunne henføres til arbejdsskaden.

Det gælder eksempelvis:

- Brud på knogler
- Bruskskader
- Diskusprolaps

7.5. Tilskadekomne har ikke medvirket til sagsoplysningen (processuel skadevirkning)

Det forekommer i en del sager, at tilskadekomne - på trods af en rykker, hvori vi oplyser tilskadekomne om konsekvenserne af ikke at medvirke til sagens oplysning - ikke svarer og returnerer vores spørgeskemaer eller undlader at gå til læge for at få skrevet en lægeerklæring. I disse sager vil vi træffe en afgørelse ud fra de foreliggende oplysninger. Vi vil altså tage højde for, at mulighederne for at sandsynliggøre et mén eller erhvervsevnetab kan være begrænsede, når tilskadekomne ikke medvirker til at oplyse sagen (processuel skadevirkning).

Hvis det er oplagt ud fra de foreliggende oplysninger, at der er sandsynliggjort et varigt mén eller erhvervsevnetab, så vil vi tilkende dette. Er det tvivlsomt, vil vi afvise at tilkende godtgørelse for varigt mén eller erstatning for tab af erhvervsevne.

I forhold til genoptagelse kan det være, at tilskadekomne efter vores afgørelse sender de manglende oplysninger. Vi vil betragte denne henvendelse som en anmodning om genoptagelse af spørgsmålet om mén og/eller erhvervsevnetab, medmindre tilskadekomne samtidig udtrykker utilfredshed med afgørelsens indhold.

Det vil typisk være nok til genoptagelse af erstatningsspørgsmålet, hvis vi senere modtager de manglende oplysninger, der jo er relevante for vurderingen af spørgsmålet om erstatning.

Se også afsnit 4.6. om manglende svar ved spørgsmålet om anerkendelse.

8. Genoptagelse – udgifter til behandling og hjælpemidler

Udgifter til behandling (2003-lovens § 15, stk. 1/1992-lovens § 30, stk. 1) og hjælpemidler (2003-lovens § 15, stk. 2/1992-lovens § 30, stk. 2) kan dækkes under sagens behandling. Det vil normalt sige, indtil der træffes en endelig afgørelse om godtgørelse for varigt mén.

Ved arbejdsskadereformen blev der indført en særlig mulighed for at få erstatning for fremtidige udgifter til helbredelse, optræning og hjælpemidler (2003-lovens § 15, stk. 3). Reglerne om dækning og genoptagelse er således blevet ændret ved 2003-loven.

8.1. 1992-loven – dækning under sagens behandling og under genoptagelse

Er en sag efter 1992-loven genoptaget til vurdering af mén eller erhvervsevnetab, kan tilskadekomne også få dækket behandlingsudgifter i denne periode (1992-lovens § 30, stk. 3). Dette gælder også, hvis sagen er genoptaget efter 5-årsfristen. Denne bestemmelse blev ophævet ved 2003-loven – se afsnit 8.3.

8.2. 1992-loven og 2003-loven – genoptagelse ved væsentlige ændringer

Spørgsmålet om udgifter til behandling og hjælpemidler kan selvstændigt genoptages på samme måde som ved erstatning, hvis der er sket en væsentlig ændring af de forhold, der blev lagt til grund for fastsættelsen. (§ 15 er nævnt direkte i 2003-lovens § 42, stk. 1, ligesom § 30 er også nævnt direkte i 1992-lovens § 34, stk. 1)

8.3. 2003-loven – genoptagelse af fremtidige behandlingsudgifter

I 2003-loven blev det forudsat, at der fremover skulle træffes en samlet afgørelse inden for 1 år fra anmeldelsen. I den forbindelse blev der mulighed for – ud over at dække udgifter under sagens behandling – at tilkende erstatning for fremtidige udgifter til helbredelse, optræning og hjælpemidler. Denne erstatning udbetales som et engangsbeløb. 1992-lovens § 30, stk. 3 blev samtidig afskaffet. (Se afsnit 8.1.)

For sygebehandling og hjælpemidler under sagens behandling gælder der fortsat en selvstændig mulighed for at få sagen genoptaget på samme måde som ved erstatning, hvis der er sket en væsentlig ændring af de forhold, der blev lagt til grund for fastsættelsen. Denne bestemmelse gælder også afgørelser om erstatning for fremtidige udgifter til helbredelse, optræning og hjælpemidler. (2003-lovens § 42, stk. 1, hvor § 15 er nævnt)

Der henvises til afsnit 2.9. i vores [Vejledning om betaling af udgifter til sygebehandling og hjælpemidler efter lov om arbejdsskadesikring](#) om genoptagelse af udgifter til behandling og hjælpemidler under sagens behandling og for erstatning for fremtidige udgifter.

9. Genoptagelse – erstatning for tab af forsørger

En række efterladte er berettigede til erstatning for tab af forsørger. Erstatningen gives normalt som en løbende ydelse i en periode, der højst kan vare 10 år ad gangen. (2003-lovens § 43/1992-lovens § 36, stk. 1 og 2)

Hvis en efterladt har fået afslag på erstatning for tab af forsørger, kan den efterladte inden for en frist på 5 år fra modtagelsen af afslaget bede os om at genoptage spørgsmålet. (2003-lovens § 43, 1. pkt./1992-lovens § 36, stk. 6, 1. pkt.)

Det samme gælder for efterladte, der har fået en løbende erstatning. De kan inden for en frist på 5 år fra ydelsens ophør bede os om at genoptage spørgsmålet med henblik på at få en yderligere, tidsbestemt løbende ydelse. (2003-lovens § 43, 2. pkt./1992-lovens § 36, stk. 6, 2. pkt.)

Denne 5-årsfrist er absolut, og der kan ikke ses bort fra eller dispenseres fra fristen (Principafgørelse U-41-01). Ud over de 5 år kan der dog være mulighed for at genoptage sagen efter forvaltningsretlige principper som følge af væsentlige nye oplysninger (se kapitel 10).

Loven stiller ingen betingelser for genoptagelse, hvorfor der gælder de samme krav til genoptagelse som ved genoptagelse af spørgsmålet om anerkendelse. Hvis anmodningen om genoptagelse vedrører det relevante tema om tab af forsørger, så genoptager vi. Vi kan altså godt genoptage og komme frem til, at den efterladte ikke er berettiget til en længere periode med erstatning for tab af forsørger.

Se i øvrigt vores [vejledning om erstatning ved dødsfald](#).

10. Genoptagelse – forvaltningsretlige principper om ulovbestemt genoptagelse

Hvis der anmodes om genoptagelse på baggrund af nye oplysninger, vil spørgsmålet om genoptagelse normalt kunne genoptages efter arbejdsskadesikringsloven. Men ved siden af arbejdsskadelovens bestemmelser om genoptagelse, gælder en række forvaltningsretlige principper for ulovbestemt genoptagelse. Eksempelvis regulerer arbejdsskadeloven ikke genoptagelse som følge af fejl i vores afgørelser.

Ombudsmanden har henvist til at adgangen til at begære en sag genoptaget på ulovbestemt grundlag gælder ved siden af en eventuel lovbestemt remonstrationsordning. Der henvises til, at Højesteret i en dom afsagt den 17. november 2004 (trykt UfR 2005.641 H) har fastslået at bestemmelsen i 1978-lovens § 29, stk. 1, ikke udelukker genoptagelse efter almindelige forvaltningsretlige principper. Betingelserne i 1978-lovens § 29, stk. 1, for genoptagelse var ikke opfyldt i den konkrete sag, men Højesteret mente at genoptagelse efter almindelige forvaltningsretlige principper var berettiget. Genoptagelsen måtte anses for begrundet i usikkerhed om, hvorvidt 1978-lovens § 13 var blevet anvendt korrekt i den konkrete sag. (Se [FOB 2006.436](#))

Folketingets Ombudsmand har formuleret tre muligheder for ulovbestemt genoptagelse ved siden af arbejdsskadeloven:

- 1) Hvis der kommer nye faktiske oplysninger af så væsentlig betydning for sagen, at der er en vis sandsynlighed for, at sagen ville have fået et andet udfald, hvis oplysningerne havde foreligget i forbindelse med vores oprindelige stillingtagen til sagen
- 2) Hvis der fremkommer væsentlige nye retlige forhold, det vil sige væsentlige ændringer med tilbagevirkende kraft i det retsgrundlag, der forelå på tidspunktet for den oprindelige afgørelse
- 3) Hvis der foreligger ikke uvæsentlige sagsbehandlingsfejl

Ombudsmanden har i den forbindelse henvist til side 916 ff i "Forvaltningsret", 2. udgave fra 2002 af Karsten Loiborg med flere.

Punkt 2 om væsentlige ændringer af de retlige forhold med tilbagevirkende krav kan eksempelvis være at Højesteret ændrer arbejdsskademyndighedernes praksis, hvilket giver grundlag for genoptagelse af tidligere afgørelser. (Se eksempler i afsnit 10.5.)

En sagsbehandlingsfejl kan eksempelvis bestå i

- a) en regne- eller skrivefejl (se om berigtigelse i afsnit 10.2.)
- b) en faktisk eller retlig fejl ved afgørelsen (se afsnit 10.3.)
- c) at væsentlige sagsbehandlingsregler ikke er blevet overholdt (se afsnit 10.4. om garantiforskrifter)

Hvis der ikke er mulighed for at genoptage sagen efter lovens bestemmelser, eller efter disse 3 ulovbestemte muligheder, så har vi ikke pligt til at genoptage en sag.

10.1. Hvornår skal vi tage stilling til forvaltningsretlig genoptagelse

Ombudsmanden har anført, at det i medfør af undersøgelsesprincippet (officialmaksimen) påhviler os at identificere og anvende de retsregler, som må anses for relevante i lyset af sagens faktiske oplysningsgrundlag.

Når en borger anmoder en myndighed om at genoptage behandlingen af en sag, skal vi derfor ikke alene vurdere anmodningen i forhold til eventuelle lovbestemte regler om genoptagelse. Navnlig hvis genoptagelsen efter sådanne lovbestemte ordninger må anses for afskåret, bør myndigheden også tage stilling til om anmodningen er begrundet i forhold som efter omstændighederne bør medføre genoptagelse på ulovbestemt grundlag. (Se [FOB 2006.436](#))

Sådanne regler, der afskærer genoptagelse, er eksempelvis den ufravigelige 5-årsfrist for spørgsmål om anerkendelse (kapitel 4).

Det vil altså praktisk sige, at når vi bliver anmodet om genoptagelse, og vi ikke mener, at lovens betingelser om genoptagelse er opfyldt, så skal vi som udgangspunkt også tage stilling til, om der er grundlag for at genoptage sagen efter de forvaltningsretlige principper om ulovbestemt genoptagelse.

Eksempel 33 – Genoptagelse på ulovbestemt grundlag

Tilskadekomne var i februar 2000 faldet og havde brækket håndleddet. Hændelsen blev i december 2000 anerkendt og tilskadekomne fik tilkendt 5 procent i mén.

Efterfølgende bad tilskadekomne i to omgange om at få genoptaget sagen for at få forhøjet ménet, hvilket hun fik afslag på, da der ikke var sket væsentlige ændringer af den helbredsmæssige situation. Begge gange fik hun afslag (i juli 2003 og i februar 2005).

I marts 2005 bad tilskadekomne igen os om at genoptage spørgsmålet om varigt mén, hvilket vi afviste i oktober 2007 med begrundelse om, at der ikke var sket forværring af skaden på hånden siden seneste afgørelse, men vi tog ikke stilling til genoptagelse på ulovbestemt grundlag.

Ankestyrelsen vurderede, at sagen kunne genoptages på forvaltningsretligt grundlag og hjemviste spørgsmålet om varigt mén til os. Begrundelsen var, at vi allerede ved den første afgørelse i december 2000 havde begået en klar sagsbehandlingsfejl ved ikke at medtage alle generne ved vurderingen af det varige mén. (Ankestyrelsens Principafgørelse 131-09)

10.2. Berigtigelse

Hvis vi bliver opmærksomme på – eller parterne gør os opmærksomme på – skrivefejl og oplagte regnefejl eller lignende i vores afgørelser, kan vi rette disse. Dette følger af almindelige forvaltningsretlige principper.

Domstolene har en særlig ret til dette i retsplejeloven § 221, stk.1:

Retten kan til enhver tid i embeds medfør eller ifølge begæring berigtige skrivefejl, som er indløbet i henseende til ord, navne eller tal, blotte regnefejl samt sådanne fejl og forglemmelser, som alene vedrører udfærdigelsens form.

Berigtigelse er særligt relevant, når fejlen opdages, efter at klagefristen er overskredet, da det giver mulighed for at rette visse fejl uden at have en rettidig klage.

Eksempler, hvor vi kan berigtige oplagte fejl:

- Der er tilkendt 10 procent i godtgørelse for varigt mén, og det er ved en skrivefejl anført, at der skal udbetales 404 kroner.
- Der er tilkendt 15 procent i erstatning for tab af erhvervsevne, men ved en fejl er beløbet, der skal udbetales, ikke anført.
- I afgørelsen står, at årslønnen er fastsat til 20.000 kroner, hvor den skulle have været 200.000 kroner. Erhvervsevnetabet er dog udregnet korrekt med 200.000 kroner som årsløn.

Hvis der i øvrigt er fejl i beregningen eller vurderingen af erhvervsevnetab eller årsløn, vil det normalt ikke bare kunne berigtiges, da der ofte vil være tale om fejl i vurderingen af sagen og ikke blot regne- eller skrivefejl, hvilket falder uden for vores muligheder for at berigtige. I disse tilfælde må det overvejes, om der er grundlag for genoptagelse efter de almindelige forvaltningsretlige principper, hvilket beskrives i de følgende afsnit.

10.3. Afgørelsen er mangelfuld – faktisk eller retlig

Hvis der anmodes om genoptagelse, fordi en afgørelse anses for at være forkert (mangelfuld), vil spørgsmålet om genoptagelse ikke kunne vurderes efter lovens regler om genoptagelse. I disse tilfælde må vi vurdere sagen ud fra de almindelige forvaltningsretlige principper for genoptagelse. (Principafgørelse U-5-02)

Generelt kræver genoptagelse efter almindelige forvaltningsretlige principper, at der er nye faktiske oplysninger af så væsentlig betydning for sagen, at en ny vurdering af sagen må ventes at føre til et ændret resultatet.

En afgørelse kan være mangelfuld, hvis vi har baseret afgørelsen på forkerte oplysninger om faktiske forhold. Dette er således en faktisk fejl.

Hvis vi eksempelvis har afgjort sagen ud fra forkerte regler, ikke har overholdt vores pligt til at oplyse sagen (officialmaksimen) eller har anvendt forkerte hensyn i en skønsmæssig vurdering, vil der være tale om en retlig fejl.

Se i øvrigt afsnit 3.2. om eksempler på faktiske og retlige fejl.

Modtages anmodningen om genoptagelse inden klagefristens udløb, og er der tale om en faktisk eller retlig fejl ved vores afgørelse, skal vi genvurdere afgørelsen. (Se kapitel 3)

Hvis klagefristen er udløbet, tager vi stilling til om fejlen er så væsentlig, at en ny vurdering af sagen må ventes at føre til et væsentligt ændret resultat. Er det tilfældet, genoptager vi sagen ud fra almindelige forvaltningsretlige principper og træffer en ny afgørelse med sædvanlig klagefrist.

Vi kan normalt kun genoptage sagen, hvis den faktiske eller retlige fejl giver grundlag for at ændre afvisning til anerkendelse eller tilkende en højere godtgørelse eller erstatning. Som udgangspunkt kan vi derfor ikke genoptage og fastholde den tidligere tilkendte godtgørelse eller erstatning. Noget andet gælder ved visse sagsbehandlingsfejl (se afsnit 10.4.1. om garantiforskrifter).

Hvis begrundelsen i den tidligere afgørelse var upræcis, men resultatet korrekt, kan vi i afgørelsen om afslag på genoptagelse rette begrundelsen ved at give den begrundelse, der skulle have været givet oprindeligt.

At der er tale om en afgørelse, hvor tilskadekomne ved en fejl har fået for meget i godtgørelse eller erstatning (begunstigende forvaltningsakt), forhindrer os som udgangspunkt ikke i at genoptage og ændre eller ophæve vores tidligere mangelfulde afgørelse. (Principafgørelse U-5-02)

Hvis erstatningen er udbetalt til tilskadekomne, vil det dog normalt forhindre, at vi kan kræve, at tilskadekomne skal betale pengene tilbage til selskabet, da tilskadekomne typisk er i god tro (reglerne om *condictio indebiti*). I visse særlige tilfælde kan der dog ske modregning.

Læs mere om tilbagebetaling (condictio indebiti) på arbejdsskadeområdet:

- Principafgørelse U-13-97
- UfR 1998.1754 Ø
- UfR 2006.352 V

10.3.1. Nye regler om tilbagebetaling

I 2003-loven er der ved [lov nr. 186 af 18. marts 2009](#) indført regler om tilbagebetaling. Den nye bestemmelse hedder § 40 a. Der er tale om en kodificering af gældende praksis, hvorefter tilbagebetaling kræver, at tilskadekomne har modtaget beløbet mod bedre vidende (ond tro). Tilbagebetalingsbeløbet opkræves af forsikringsselskabet i sager om ulykker og af Arbejdsmarkedets Erhvervssygdomssikring i sager om erhvervssygdomme.

Bestemmelsen har virkning for sager, hvor vi træffer afgørelse om tilbagebetaling på ikrafttrædelsesdagen eller senere. Ændringsloven blev bekendtgjort i Lovtidende den 19. marts 2009 og trådte i kraft dagen efter.

10.4. Sagsbehandlingsreglerne er ikke overholdt

Hvis vores afgørelse må anses for at være ugyldig på grund af væsentlige sagsbehandlingsfejl, må vi genoptage sagen, reparere fejlen og træffe en ny afgørelse. Her er det ikke et krav for at genoptage, at indholdet i afgørelsen bliver ændret.

10.4.1. Garantiforskrifter

En væsentlig sagsbehandlingsfejl ville eksempelvis være overtrædelse af en **garantiforskrift** (retsgaranti). Det vil sige regler, der skal sikre, at afgørelsen får et lovligt og rigtigt indhold, herunder regler om:

- Habilitet
- Pligten til partshøring
- Besvarelse af partens anmodning om aktindsigt, inden afgørelsen træffes
- Udsættelse af sagen, for at parten kan afgive udtalelse

Eksempel 34

Vi tilkendte ved afgørelse af 24. marts 2003 15 procent i løbende erstatning for tab af erhvervsevne, hvor årslønnen var fastsat til 230.000 kroner. Årslønnen var fastsat ud fra arbejdsgivers oplysninger. Vi fik ikke partshørt tilskadekomne over lønoplysningerne.

Der blev ikke klaget over afgørelsen. Den 2. maj 2003 modtog vi en anmodning om genoptagelse fra tilskadekomne med henvisning til, at årslønnen var forkert, da der var fejl i arbejdsgivers angivelser. Vi indhentede yderligere oplysninger, der bekræftede, at årslønnen skulle have været fastsat til 250.000 kroner.

Da vi ikke havde partshørt, havde vi overtrådt en garantiforskrift, hvilket er en væsentlig fejl. Hertil kommer, at vores manglende partshøring har haft stor indflydelse på vores afgørelse. Vi skulle derfor genoptage afgørelsen og træffe en ny afgørelse. Vi ophævede samtidig vores afgørelse af 24. marts 2003.

Fejl ved indskanning af post

Et andet eksempel på en væsentlig sagsbehandlingsfejl, der er en følge af, at vi nu behandler vores sager elektronisk, kan ske, hvis vi har modtaget et rettidigt svar på vores partshøring, men at svaret først bliver skannet ind på sagen nogle dage efter, at vi har truffet afgørelsen. I sådanne sager vil vi normalt genoptage sagen forvaltningsretligt, når vi bliver opmærksomme på fejlen.

Hvis vi når at få en rettidig klage over afgørelsen, inden vi opdager fejlen, vil vi genvurdere i stedet for at genoptage.

10.4.2. Mindre fejl

For lang sagsbehandlingstid eller manglende klagevejledning anses ikke for at være væsentlige fejl, der kan gøre en afgørelse ugyldig.

10.5. Højesteretsdomme, der har medført genoptagelser af tidligere afgørelser

Som omtalt ovenfor, har Ombudsmanden beskrevet, at der er grundlag for ulovbestemt genoptagelse, "hvis der fremkommer væsentlige nye retlige forhold, det vil sige væsentlige ændringer med tilbagevirkende kraft i det retsgrundlag, der forelå på tidspunktet for den oprindelige afgørelse."

I de følgende afsnit beskrives en række Højesteretsdomme, der har været med til at ændre fortolkningen af retsgrundlaget med tilbagevirkende kraft. Dette har medført genoptagelse af konkrete sager for at rette den mangelfulde vurdering og erstatte den med en ny vurdering, der er i overensstemmelse med Højesterets dom.

Se også afsnit 2.2. om omgørelsespligt.

10.5.1. Højesteretsdom: Forkert fradrag ved forudbestående sygdom

Ved Højesterets dom af 3. september 1998 (UfR 1998.1627 H) blev kravene til fradrag i godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne præciseret (2003-lovens § 12, stk. 1 og 2/1992-lovens § 13 og 26). Fremover kræver fradrag enten, at

1. der er dokumentation for nedsat erhvervsevne forud for arbejdsskaden eller dokumentation for helbredsforandringer og symptomer, der havde medført mén forud for arbejdsskaden,

eller at

2. der ud fra en lægesagkyndig bedømmelse forelå nærliggende risiko for, at den forudbestående sygdom, uafhængigt af arbejdsskaden, ville nedsætte erhvervsevnen væsentligt, eller for, at der uafhængigt af arbejdsskaden ville være opstået væsentlig helbredsforringelse med varigt mén til følge (prognosesynspunkt).

(Principafgørelse U-2-99, Principafgørelse U-3-99, Principafgørelse U-4-99 og artiklen "Domme om erstatning for arbejdsskader" i Nyt fra Ankestyrelsen nr. 3, 1999)

Havde vi tidligere truffet en afgørelse om godtgørelse for varigt mén eller erstatning for tab af erhvervsevne, og havde vi i den forbindelse trukket fra i den samlede erstatning, kunne

det være, at vores oprindelige afgørelse ikke opfyldt kravene, som beskrevet ovenfor. Dette havde særligt betydning i sager, hvor tilskadekomne havde fået tilkendt førtidspension, og vi havde trukket fra i erstatningen for tab af erhvervsevne.

Da det ikke var muligt at identificere sagerne, genoptog vi ikke disse sager af egen drift. Vi genoptog og ændrede dog en lang række afgørelser i årene efter dommen på baggrund af anmodninger fra tilskadekomne.

Da der var tale om genopretning ved en forvaltningsretlig genoptagelse, blev de løbende erstatninger for tab af erhvervsevne tilkendt fra tidspunktet for det påviste erhvervsevnetab – dog tidligst fra anmeldelsen. Det betød ofte, at der blev tilkendt en løbende erstatning fra tidspunktet for tilkendelse af en førtidspension.

Eksempel 35

Efter en hjernerystelse udviklede tilskadekomne migræne og psykiske symptomer. Efterfølgende fik hun tilkendt forhøjet almindelig førtidspension fra den 1. september 1996. Pensionen svarede til, at erhvervsevnen var nedsat med mindst halvdelen på grund af helbredsæssige forhold. Ved første afgørelse fik tilskadekomne tilkendt 25 procent i erstatning for tab af erhvervsevne. Der blev henvist til, at pensionen til lige var tilkendt på grund af sygdom i ryg, nakke og skulder.

Sagen blev genoptaget ud fra almindelige forvaltningsretlige principper, fordi sygdommene i ryg, nakke og skuldre ikke kunne anses for at være indgået i pensionsvurderingen. Der blev tilkendt 25 procent yderligere fra den 1. september 1996, hvilket svarede til 50 procent i alt. Det samlede tab af erhvervsevne var således afklaret på tidspunktet for tilkendelse af pension. Der havde ikke været tilstrækkeligt grundlag for at nedsætte erstatningen på grund af en række sygdomme, som ikke var indgået i pensionsvurderingen, da de ikke var varigt invaliderende. (1992-lovens § 13 og § 26)

10.5.2. Højesteretsdom: Førtidspension forhøjes med tilbagevirkende kraft

Ved Højesterets dom af 22. september 1999 blev praksis for tilkendelse af førtidspension lempet (gældende for den tidligere lov om social pension, hvor der kunne tilkendes forhøjet almindelig, mellemste og højeste førtidspension). Fra 1. januar 2003 gælder en ny lov om social pension med kun én pensionsgrad, der tilkendes efter en anden vurdering end tidligere.

På baggrund af dommen har pensionsmyndighederne genoptaget en række sager ud fra almindelige forvaltningsretlige principper og tilkendt højere grader af førtidspension med tilbagevirkende kraft.

Ved vores vurdering af erstatning for tab af erhvervsevne, når tilskadekomne har fået tilkendt førtidspension, indgår kommunens vurdering af pensionsgrad som et element. Når pensionen senere forhøjes med tilbagevirkende kraft, kan det betyde, at et væsentligt element af vores tidligere afgørelse var forkert og derfor kan give grundlag for forvaltningsretlig genoptagelse.

Pensionsudbetalingerne blev anset for at være forældede efter den dagældende 5-årige frist for forældelse i 1908-loven (jævnfør Principafgørelse P-23-05, Principafgørelse P-31-05, hvor en højesteretssag refereres). Da 1908-loven ikke anvendes på arbejdsskadeområdet, kan vi gå længere tilbage, hvis vi finder grundlag for at genoptage vores vurdering af erstatning for tab af erhvervsevne. Kravet efter arbejdsskadesikringsloven er således kun afgrænset af den 20-årige forældelse.

Eksempel 36

I 1994 får tilskadekomne tilkendt almindelig forhøjet førtidspension på grund af en rygske. Derefter tilkender vi en erstatning for tab af erhvervsevne på 50 procent, blandt andet med henvisning til pensionsgraden.

I 2000 beder tilskadekomne om genoptagelse, da Ankestyrelsen har ændret den oprindelige pensionsafgørelse fra 1994 og tilkendt mellemste førtidspension med tilbagevirkende kraft fra 1995. Der blev henvist til Højesterets dom og til, at krav på pensionsudbetalinger forældes efter 5 år efter 1908-loven.

Vi genoptager sagen ud fra almindelige forvaltningsretlige principper og tilkender 65 procent tilbage fra 1994.

Der gælder nye frister efter forældelsesloven fra 1. januar 2008. Se kapitel 11.

10.5.3. Højesteretsdom: 1908-loven gælder ikke på arbejdsskadeområdet

Ved Højesterets dom af 5. oktober 1999 (refereret i UfR 2000.19H og Principafgørelse U-19-99), blev det fastslået, at 1908-lovens regel om 5-årig forældelse ikke finder anvendelse på arbejdsskadeområdet for så vidt angår anmeldelse af arbejdsskader. Afgørelser, der var behandlet efter 1908-loven, var altså udtryk for en retsvildfarelse.

Her havde vi mulighed for at identificere de sager, hvor vi havde afvist kravene som forældede efter 1908-loven. Efter Højesterets dom skrev vi derfor ud til de tilskadekomne, der havde fået afvist deres sager med henvisning til forældelse efter 1908-loven, og oplyste dem om, at de kunne bede os om at genoptage.

En række af disse sager blev herefter genoptaget efter anmodning fra tilskadekomne og vurderet ud fra praksis om dispensation fra for sen anmeldelse og den almindelige 20-årige frist for forældelse (DL 5-14-4). Hvis der var grundlag for at dispensere fra overskridelsen af fristen for at anmelde, og kravene til at anerkende i øvrigt var opfyldt, blev sagerne anerkendt.

Der gælder nye frister efter forældelsesloven fra 1. januar 2008. Se kapitel 11.

10.5.4. Højesteretsdom: Ændring af praksis for erhvervsevnetab efter fleksjob

Den 22. december 2003 (UfR 2004.867 H) ændrede Højesteret vores praksis for at fastsætte erhvervsevnetab, når en tilskadekomne er i fleksjob. Det betød, at vi ofte skulle vurdere erstatningen højere end vi gjorde efter den tidligere praksis.

Der var en forståelse med Ankestyrelsen om, at vi som første instans kunne genoptage sager omfattet af Højesteretsdommen, selvom Ankestyrelsen havde truffet den sidste afgørelse i sagen.

På baggrund af dommen har vi genoptaget over 1.000 sager for at fastsætte erhvervsevnetabet på ny. Se yderligere under vores [tema om "Fleksdommen" på vores hjemmeside](#).

Efterfølgende blev § 17 a om fastsættelse af erstatning for tab af erhvervsevne for personer, der efter en arbejdsskade er visiteret til fleksjob eller er i fleksjob indført i 2003-loven.

10.5.5. Højesteretsdom: Ændring af praksis om erhvervsevnetab under revalidering
Højesteret har ved dom af 10. januar 2002 (UfR 2002.730 H) fastlagt en ny fortolkning af regelsættet om midlertidige afgørelser om erstatning for tab af erhvervsevne.

Denne nye fortolkning gælder ifølge Højesterets dom af 9. februar 2006 også for sager, der er afgjort før 10. januar 2002. Vi skrev ud til tusindvis af tilskadekomne, hvor vi kunne finde sager, der kunne være relevante at genoptage. Ved siden af dette gennemførte vi en pressekampagne for at orientere om muligheden for at få genoptaget sin sag på baggrund af Højesterets dom.

Der var en forståelse med Ankestyrelsen om, at vi som første instans kunne genoptage sager omfattet af Højesteretsdommen, selvom Ankestyrelsen havde truffet den sidste afgørelse i sagen.

På den baggrund genoptog vi efter anmodning 7.500 sager afgjort før 10. januar 2002. Se temaet om "[Højesteretsdom om erstatning og revalidering](#)" på vores hjemmeside.

10.5.6. Højesteretsdom: Ændring af krav til genoptagelse

Den 22. april 2009 ændrede Højesteret vores praksis for hvilke krav, der kan stilles til genoptagelse af erstatningen inden for 5-årsfristen i arbejdsskadeloven.

Som opfølgning på dommen er praksis om genoptagelse af erstatning indenfor 5-årsfristen blevet ændret med tilbagevirkende kraft, og der er skrevet ud til over 10.000 tilskadekomne for at informere dem om, at de kan anmode om at få deres sag genoptaget. Dette er suppleret med en pressekampagne for at orientere om muligheden for at få genoptaget sin sag på baggrund af Højesterets dom.

Der er en forståelse med Ankestyrelsen om, at vi som første instans kan genoptage sager omfattet af Højesteretsdommen, selvom Ankestyrelsen har truffet den sidste afgørelse i sagen.

På baggrund af dommen vil vi komme til at genoptage flere tusinde sager for igen at vurdere, om der er grundlag for at genoptage spørgsmålet om erstatning.

Dommen og dens konsekvenser er beskrevet under afsnit 7.2.4.

10.6. Kompetence til at genoptage efter almindelige forvaltningsretlige principper

10.6.1. Forholdet til Ankestyrelsen som overinstans

I visse tilfælde vil vi ikke kunne genoptage vores tidligere afgørelse efter almindelige forvaltningsretlige principper, selvom vi mener, at afgørelsen er mangelfuld. Hvis Ankestyrelsen har truffet den seneste afgørelse om spørgsmålet, vil vi som udgangspunkt ikke have kompetence til at genoptage sagen.

Vi har ikke kompetence til at ændre en afgørelse, der er truffet af Ankestyrelsen, når der er tale om en vurdering af sagen på det samme grundlag.

Hvis vi modtager en anmodning om genoptagelse efter almindelige forvaltningsretlige principper med henvisning til, at vores tidligere afgørelse skulle være mangelfuld, tager vi stilling til, om betingelserne for genoptagelse på ulovbestemt grundlag er opfyldt. Hvis afgørelsen er tiltrådt eller ændret af Ankestyrelsen, vil vi oversende sagen til Ankestyrelsen med henblik på, at Ankestyrelsen kan overveje, om der er grundlag for at genoptage afgørelsen ud fra almindelige forvaltningsretlige principper.

Eksempel 37

Vi tilkender i oktober 1997 25 procent i erstatning for tab af erhvervsevne på baggrund af en rygskaade. Tilskadekomne har fået tilkendt forhøjet almindelig førtidspension i 1996, der svarer til en nedsættelse af erhvervsevnen på mindst halvdelen. Vi har trukket halvdelen fra i det samlede tab af erhvervsevne på 50 procent, da der på røntgenbilleder var tegn på slidgigt. (1992-lovens § 13 og 26)

Ankestyrelsen tiltræder afgørelsen i maj 1998 med samme begrundelse.

I 2003 sender tilskadekomne et brev til os, hvor vi anmodes om, at sagen genoptages, da der fejlagtigt er trukket fra i erstatningen, da slidgigten ikke har givet symptomer før arbejdsskaden. Der henvises til Højesterets dom af 3. september 1998. (UfR 1998.1627H)

Vi sender sagen til Ankestyrelsen med henblik på, at Ankestyrelsen kan overveje, om der er grundlag for at genoptage afgørelsen ud fra almindelige forvaltningsretlige principper. Vi har ikke kompetence til at genoptage spørgsmålet om erhvervsevnetab, da Ankestyrelsen har vurderet spørgsmålet på samme grundlag.

En undtagelse fra denne hovedregel gælder, hvor der er tale om genoptagelse af mange sager, hvor parterne har krav på at få sagen genoptaget og vurderet på ny. I sådanne tilfælde er der en forståelse mellem os og Ankestyrelsen om, at alle sager genoptages af os som første instans og vurderes ud fra den nye forståelse af reglerne, også selvom det betyder, at vi må ændre en afgørelse, som Ankestyrelsen har truffet. Dette er blandt andet tilfældet ved Højesterets domme om fleksjob fra december 2003 og revalidering fra februar 2006. Se afsnit 10.5., hvor højesteretsdommene kort er beskrevet.

10.6.2. Vores ret til at genoptage en afgørelse forvaltningsretligt og tilkende erstatning med tilbagevirkende kraft

Et forsikringsselskab anlagde en retssag mod Ankestyrelsen med påstand om, at Ankestyrelsen ikke havde ret til at genoptage en afgørelse efter forvaltningsretlige principper og på den måde med tilbagevirkende kraft pålægge selskabet en merudgift.

Højesteret fastslog, at arbejdsskademyndighederne efter almindelige forvaltningsretlige principper var berettigede til at genoptage en sag om erstatning for tab af erhvervsevne, selvom dagældende lovs betingelser om genoptagelse ikke var opfyldt (1978-lovens § 29). Højesteret henviste til, at genoptagelsen var begrundet i en usikkerhed om, hvorvidt for-modningsreglen om følger efter arbejdsskaden var blevet korrekt anvendt (1978-lovens § 13). Selskabets argumenter om at have indrettet sig på den oprindelige afgørelse kunne ikke forhindre, at Ankestyrelsen genoptog efter forvaltningsretlige principper og traf en ny afgørelse, der var økonomisk bebyrdende for selskabet. (Højesteretsdommen af 17. november 2004 er trykt i UfR 2005.641 H og gengivet i Principafgørelse U-7-05)

10.7. Ophævelse af den tidligere afgørelse

Når en sag genoptages på grund af, at en afgørelse har været mangelfuld, må der tages stilling til, om den tidligere afgørelse skal ophæves, eller om den eventuelt fortsat skal stå ved magt helt eller delvist.

Eksempel 38

Tilskadekomne har under aftjening af sin værnepligt fået en rygskaade ved at løfte en kasse. Vi afviser med henvisning til 1992-lovens § 9, nr. 1, da der ikke er sket en usædvanlig afvigelse i forhold til den ønskede udførelse af løftet.

Der klages ikke over afgørelsen, og et år efter skaden beder tilskadekomne om genoptagelse, da hans sag ikke er blevet vurderet efter lov om erstatning til tilskadekomne værnepligtige m. fl. Vi genoptager sagen og anerkender skaden som en ulykke efter værnepligtsloven, da tilskadekomne er blevet ramt af et ulykkestilfælde, der med rimelig sandsynlighed kan henføres til udførelsen af de pligter, der er forbundet med tjenesten, eller de forhold, hvorunder tjenesten foregår.

Vi genoptager således sagen ud fra almindelige forvaltningsretlige principper og ophæver samtidig vores tidligere afgørelse.

10.8. Tilskadekomne dør under en forvaltningsretlig genoptagelse

Det sker, at tilskadekomne dør efter at have bedt om genoptagelse, hvor vi endnu ikke har fået truffet en ny afgørelse efter en forvaltningsretlig genoptagelse. Det sker også, at boet efter afdøde beder om genoptagelse af tilskadekomnes sag.

Det antages, at der ikke er grundlag for at genoptage en sag efter forvaltningsretlige principper, hvis tilskadekomne ikke i live har bedt om genoptagelse. Men hvis tilskadekomne i live har bedt om genoptagelse, vil vi behandle et spørgsmål om forvaltningsretlig genoptagelse færdig og betale eventuel yderligere erstatning til boet.

Dette får særlig betydning ved genoptagelse af hundredevis af sager, som det er sket efter højesteretsdommene om erhvervsevnetab ved fleksjob i 2004 og revalidering i 2006.

Vores **praksis**, når tilskadekomne dør under en forvaltningsretlig genoptagelse:

- Hvis tilskadekomne har bedt om genoptagelse efter forvaltningsretlige principper i live, men dør inden vi når at træffe afgørelse, må tilskadekomnes anmodning være retsstiftende. Det betyder, at vi skal afslutte denne vurdering, også selvom tilskadekomne er død, og udbetale eventuel yderligere erstatning til boet. Boet kan ikke klage over denne afgørelse, der eksempelvis kan gå ud på tilkendelse af yderligere erstatning til afdøde, som tilfalder boet.
- Boet efter den efterladte kan ikke bede om genoptagelse efter loven eller forvaltningsretlige principper af en afgørelse om personlige ydelser (typisk godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne) i forhold til afdøde. Hvis boet anmoder om genoptagelse af personlige ydelser, herunder godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne, vil vi give afslag herpå, da ydelserne er personlige og derfor ikke falder i arv til boet.
- Der er normalt ikke grundlag for forvaltningsretlig genoptagelse af egen drift fra vores side af personlige ydelser, da boet ikke kan indtræde i kravet på disse ydelser. Dette kan eksempelvis få betydning i de tilfælde, hvor vi har genoptaget mange sager af egen drift (blandt andet ved fleksjob og revalidering).

Domme og Principafgørelser

Spørgsmålet har været belyst i en række domme og Principafgørelser på en række lovområder i forhold til personlige ydelser:

1. UfR 1961.280: Erstatning efter ulykkesforsikringsloven anset som en rent personlig ydelse, som ikke faldt i arv.
2. UfR 1976.717: En persons forhold til en plejehjemsplads er af en personlig art, der ophører ved dødsfald. Boet fandtes derfor end ikke efter konkurslovens § 17 berettiget til at indtræde i forholdet. Der var ikke oplyst om omstændigheder, der havde været til hinder for, at plejehjemmet havde kunnet opbevare boets beskedne løsøre uden udgift for boet.
3. UfR 2002.616 H: Ved krav omfattet af patientforsikringsloven sidestilles anmeldelse til Patientforsikringen med sagsanlæg ved anvendelse af erstatningsansvarsloven § 18, stk. 2.
4. FED 2002.838: Boet efter soldat, der begik selvmord, var ikke berettiget til erstatning efter lov om forsvarets personel § 11 a, selvom der efter arbejdsskadesikringsloven var en arbejdsskade.
5. FED 2002.1286: Spørgsmålet om, fra hvilket tidspunkt erhvervsevnetabet måtte anses for at være 100 procent, var ikke gjort gældende ved sagsanlæg inden sikredes død. Da et muligt krav på efterbetaling derfor ikke var faldet i arv, blev sagen afvist.

6. Principafgørelse P-11-03: Kommunen havde ikke pligt til at genoptage. Pågældende havde ikke anmodet om genoptagelse. De efterladte var ikke berettigede til at klage. (retsikkerhedslovens § 60)

7. Principafgørelse P-29-03: Boet efter en afdød var ikke berettiget til at klage i forhold til en afgørelse om afslag på genoptagelse af en tidligere sag om førtidspension, der var rejst efter en anmodning, som pensionisten selv havde fremsat før sin død.

10.8.1. Boets indtrædelse i tilskadekomnes retssag (DL 1-24-37)

Hvis tilskadekomne har anlagt en retssag om et krav efter arbejdsskadesikringsloven og tilskadekomne dør under retssagen, så kan boet indtræde i tilskadekomnes retssag på samme vilkår som tilskadekomne. Det følger af **Danske Lovs 1-24-37**. Der er ingen formkrav til dette. Boet kan blot meddele, at de ønsker at indtræde i retssagen. Så længe denne retssag verserer, har boet altså i princippet samme rettigheder som tilskadekomne og bliver på den måde berettiget til at modtage ydelser, der ellers er personlige og ikke går i arv.

Det kan eksempelvis få den betydning, at hvis vi eller Ankestyrelsen bliver opmærksomme på en mangelfuld afgørelse i forbindelse med en retssag, som tilskadekomne havde anlagt i live, og hvor boet er indtrådt, så kan vi af egen drift vælge at genoptage afgørelsen forvaltningsretligt og træffe en anden afgørelse. Vi kan eksempelvis tilkende erstatning for tab af erhvervsevne og udbetale denne til boet.

Eksempel 39

Vi anerkender en ryg sygdom, men giver afslag på godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne. Ankestyrelsen tiltræder vores afgørelser om erstatning. Tilskadekomne anlægger nu retssag mod Ankestyrelsen for at få en højere erstatning for tab af erhvervsevne. Under retssagen bliver det klart, at afgørelsen er forkert. På dette tidspunkt er tilskadekomne imidlertid død af en privat sygdom. Ankestyrelsen vælger nu at genoptage den mangelfulde afgørelse om erhvervsevnetab og hjemviser sagen til os ad udmåling af erstatning.

Boet var således indtrådt i tilskadekomnes retssag og havde derfor krav på at få udbetalt eventuel erstatning, der ellers var tilfaldet tilskadekomne.

Vi tilkender herefter en erstatning for tab af erhvervsevne, der skal betales til boet.

11. Forældelsesregler før, under og efter overgangsperioden 1. januar 2008 til 31. december 2010

Fra 1. januar 2008 gælder der nye regler om forældelse af arbejdsskader. Der er kommet en ny samlet lov om forældelse (forældelsesloven, også kaldet 2008-loven), der afløser de tidligere regler om forældelse.

Den 20-årige forældelsesregel (DL 5-14-4) gælder ved siden af de nye forældelsesregler i overgangsperioden fra 1. januar 2008 til 31. december 2010. Se kapitel 12 om praksis vedrørende den 20-årige forældelsesregel.

I overgangsperioden gælder der ikke længere udelukkende en 20-årig forældelsesregel, men også en absolut 30-årig (se afsnit 11.1.1.) og en 5-årig forældelsesregel (se afsnit 11.1.2.) på arbejdsskadeområdet. Efter overgangsordningen gælder kun den 5-årige og den 30-årige frist for forældelse for arbejdsskaderne. Der er altså med forældelsesloven indført en kort 5-årig forældelsesfrist og en lang 30-årig forældelsesfrist.

Den 30-årige frist regnes fra det tidspunkt, hvor skaden er forårsaget, det vil sige hvor den skadevoldende handling er foretaget (handlingstidspunktet), mens den 5-årige frist regnes fra det tidspunkt, hvor skadefølgerne indtræder (virkningstidspunktet), og hvor tilskadekomne er klar over, at vedkommende har et krav.

Forskellen på de 2 frister er altså det tidspunkt, hvorfra man regner forældelsesfristerne. En sag kan efter de nye regler være forældet både efter den 5-årige og den 30-årige forældelsesfrist.

De nye forældelsesregler gælder kun for krav, der ikke er forældet på ikrafttrædelsestidspunktet den 1. januar 2008. Et krav, der er bortfaldet på grund af forældelse inden 1. januar 2008, kan ikke "genoplives" af de nye forældelsesregler.

11.1. Forældelse i overgangsperioden

Spørgsmålet om forældelse af krav efter arbejdsskadesikringsloven vil typisk opstå i to situationer:

- 1) En arbejdsskade anmeldes først mere end 5, 20 eller 30 år efter skaden
- 2) Vi har truffet en eller flere afgørelser i sagen, og der anmodes om genoptagelse mere end 5, 20 eller 30 år efter den seneste afgørelse

I overgangsperioden indtræder forældelse kun, hvis kravet er forældet både efter den hidtidige 20-årige forældelsesregel og efter de nye forældelsesregler. Det gælder også, hvis årsagen til, at et krav ikke er forældet efter den 20-årige forældelsesregel, skyldes suspension af forældelsesfristen (se afsnit 12.4.), eller at forældelsesfristen er afbrudt ved påmindelse.

I overgangsperioden er det med andre ord kun relevant at vurdere et krav efter de nye forældelsesregler, hvis kravet først er forældet efter den 20-årige forældelsesregel efter den 1. januar 2008, og hvis det pågældende krav er forældet efter den 20-årige forældelsesregel på anmeldetidspunktet eller ved modtagelsen af genoptagelsesansøgningen. (Se dog afsnit 11.2., hvis vi ikke har kunnet behandle sagen på grund af tilskadekomnes forhold)

Eksempel 40 – hørenedsættelse – forældet inden 1. januar 2008

Tilskadekomne har været udsat for kraftig støj på sin arbejdsplads i perioden 1970 til 1984. Han anmelder en arbejdsbetinget hørenedsættelse til os i 2008, og han har ikke været støjudsat på arbejdet siden 1984. Dette krav er forældet i 2004 efter den

20-årige forældelsesregel, og de nye forældelsesregler, herunder overgangsordningen, gælder derfor ikke her. Sagen afvises.

Eksempel 41 – hørenedsættelse – ikke forældet i overgangsperioden

Tilskadekomne har været udsat for kraftig støj på sin arbejdsplads i perioden 1975 til 1989. Han anmelder en arbejdsbetinget hørenedsættelse til os i 2008, og han har ikke været støjudsat på arbejdet siden 1989. Kravet ville blive forældet i 2009 efter den 20-årige forældelsesregel. Kravet ville derfor være forældet i overgangsperioden, men er endnu ikke forældet efter den 20-årige forældelsesregel på anmeldetidspunktet. Derfor er det ikke nødvendigt at vurdere sagen efter de nye forældelsesregler. Kravet er altså ikke forældet.

Eksempel 42 – hørenedsættelse – de nye forældelsesregler anvendes

Tilskadekomne har været udsat for kraftig støj på sin arbejdsplads i perioden 1975 til 1989. Han anmelder en arbejdsbetinget hørenedsættelse til os i 2010 og har ikke været støjudsat på arbejdet siden 1989. Dette krav forældes i 2009 efter den 20-årige forældelsesregel. Da kravet forældes i overgangsperioden, og da kravet er forældet efter den 20-årige forældelsesregel på anmeldetidspunktet, skal vi vurdere sagen efter de nye forældelsesregler på henholdsvis 30 og 5 år.

11.1.1. Den 30-årige forældelsesfrist

Ifølge forældelseslovens § 3, stk. 3, indtræder forældelse senest 30 år efter den skadevoldende handlingens ophør for fordringer på erstatning eller godtgørelse i anledning af personskade.

Den 30-årige forældelsesfrist følger **skadeårsagsprincippet**. Det betyder, at et krav er forældet, hvis årsagen til skaden (ulykkestidspunkt eller arbejdsophør ved erhvervssygdomme) er sket for mere end 30 år siden. Det gælder, uanset at de skadelige virkninger først viser sig efter 30 år.

Der er ikke mulighed for suspension efter den 30-årige forældelsesfrist – heller ikke i ganske særlige tilfælde ved alvorlig personskade med lang latenstid (se mere om dette i afsnit 12.4. om den 20-årige forældelsesregel). At der ikke er mulighed for at suspendere den lange frist i forældelsesloven har dog ingen betydning i overgangsperioden, hvor praksis for den 20-årige forældelsesregel fortsat gælder og derfor giver mulighed for suspension af forældelsesfristen ved alvorlige kræftsager med lang latenstid.

Eksempel 43 – hørenedsættelse – ikke forældet i overgangsperioden

Tilskadekomne har været udsat for kraftig støj på sin arbejdsplads i perioden 1970 til januar 1988. Han anmelder en arbejdsbetinget hørenedsættelse til os i marts 2008, da han umiddelbart forinden havde fået oplyst af en læge, at hørenedsættelsen kunne skyldes arbejdet.

Efter den 20-årige forældelsesfrist er kravet forældet på anmeldetidspunktet, idet den 20-årige forældelsesfrist udløb i januar 2008. Vi skal derfor også vurdere sagen efter de nye forældelsesregler. Da anmeldelsen ikke er forældet efter den 30-årige forældelsesfrist (eller efter den 5-årige frist, se nedenfor), er sagen ikke forældet.

Hvis støjpåvirkningen på arbejdet var ophørt i januar 1978, ville sagen være forældet efter den 30-årige forældelsesfrist.

11.1.2. Den 5-årige forældelsesfrist

2003-lovens § 36, stk. 3, bestemmer, at den korte forældelsesfrist er 5 år, og at forældelsesfristen løber fra den dag, hvor tilskadekomne blev bekendt med kravet efter arbejdsskadelovgivningen, eller fra den dag, tilskadekomnes manglende kendskab hertil kan tilregnes denne som groft uagtsomt.

Tidligere praksis videreføres

1908-lovens 5-årige forældelsesfrist fandt ikke anvendelse på arbejdsskadeområdet jævnfør U2000.19H (se kapitel 12). Der er ikke ved forældelsesloven tilsigtet nogen ændring af den praksis, der forelå i henhold til 1908-loven, med hensyn til fastlæggelse af begyndelsestidspunktet for forældelse af krav efter den korte frist.

Virkningstidspunkt

Tidspunktet, hvorfra forældelsesfristen regnes, kaldes virkningstidspunktet. Det er det tidligste tidspunkt, hvor der kan fremsættes et krav over for skyldneren (ikke det tidspunkt, hvor fordringen kan opgøres eller kræves betalt).

Der er ved virkningstidspunktet derfor et krav om en tilstand, hvor der er en varig følge af den skadevoldende handling/arbejdsskaden. Det fremgår af lovens forarbejder, at det kan opstilles som et krav, at der tale om en erstatningsberettigende følge.

Forældelsesfristen for godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne kan løbe fra forskellige tidspunkter, afhængigt af de konkrete helbredsmæssige og erhvervsmæssige forhold.

Forældelsesfristen for krav på godtgørelse for varigt mén vil i de tilfælde tidligst kunne regnes fra det tidspunkt, hvor de helbredsmæssige forhold er så afklarede, at der kan fastsættes et varigt mén.

Krav på erstatning for tab af erhvervsevne kan tidligst regnes fra det tidspunkt, hvor de erhvervsmæssige forhold er så afklarede, at det kan konstateres, at den tilskadekomne har pådraget sig en nedsættelse af erhvervsevnen på grund af arbejdsskaden. Det kan være fra overgang til fleksjob eller førtidspension på grund af arbejdsskadens følger.

Suspension af den korte, 5-årige forældelsesfrist

Hvis der ikke er kendskab til en fordring som følge af ulykke/påvirkning, indtræder der suspension af forældelsesfristen jævnfør forældelseslovens § 3, stk. 2. Det vil sige, at forældelsesfristen først begynder at løbe fra tilskadekomnes kendskab til kravet eller fra den dag, hvor tilskadekomnes manglende kendskab til kravet kan tilregnes denne som groft uagtsomt.

Suspensionens ophør

For erhvervssygdommenes vedkommende fremgår det af forældelseslovens forarbejder, at en tilskadekomne har kendskab til fordringen, når han får oplyst af en læge, at der kan være tale om en erhvervssygdom. Der er altså et snævert anvendelsesområde for den

tilskadekomnes "burde viden". På det tidspunkt kan tilskadekomne ikke være ubekendt med en sammenhæng mellem sygdommen og arbejdet. Tilskadekomnes egen opfattelse, forud for den lægelige underretning om sammenhængen, har næppe betydning for forældelse.

For **senfølgers** vedkommende gælder det, at tilskadekomne ikke kan antages at have haft kendskab til følgen, og forældelse suspenderes derfor frem til, at tilskadekomne af en læge har fået oplyst, at senfølgen kan have en sammenhæng med arbejdsskaden.

Eksempel 44 – ulykke – forældelse efter den korte frist

En ansat på et slagteri skar i 1988 det yderste stykke af højre tommelfinger af med en rundsav. Tilskadekomne anmeldte ikke sit krav. I 2009 anmeldes skaden som arbejdsskade. Da der har været helbredsmæssige følger fra ulykkestidspunktet, vil forældelsesfristen løbe fra dette tidspunkt. Efter forældelsesloven er kravet derfor forældet 5 år efter ulykkestidspunktet, da han fik følger som kan give grundlag for erstatning samme dag.

Da kravet er forældet i overgangsperioden, skal der også tages stilling til forældelse efter den 20-årige frist. Her er kravet også forældet. Vi afviser derfor kravet som forældet.

Eksempel 45 – ulykke – krav stiftet 8 år efter hændelsen

Tilskadekomne fik ved en arbejdsulykke i 2000 et brud på det venstre fodled. Dette helede op uden gener, hvorfor vi vurderede, at der var mindre end 5 procent i varigt mén, da vi afgjorde sagen i december 2000. I år 2008 får han konstateret slidgigt i fodledet med mange smerter og gener i dagligdagen. Der er uden tvivl i den konkrete sag årsagssammenhæng mellem skaden i 2000 og slidgigten og dennes gener, der konstateres 8 år efter skaden.

Virkningstidspunktet regnes fra konstatering af slidgigten i 2008. Det vil sige, at kravet skal gøres gældende inden for 5 år (2013).

Eksempel 46 – hørenedsættelse – ikke forældet efter den korte frist

En træindustriarbejder fik tiltagende høreproblemer og høreapparat fra 1988. Han fortsatte i arbejdet frem til 2006. I 2006 skiftede han til ny hørerelæge, der konstaterede, at der hovedsageligt er tale om en støjskade som følge af arbejdet. Sagen anmeldes i 2009.

Da tilskadekomne først får kendskab til sammenhængen mellem arbejdet og hørenedsættelse i 2006 og sagen er anmeldt inden 5 år fra dette tidspunkt, er sagen ikke forældet efter den korte, 5-årige forældelsesfrist.

11.1.3. Undtagelser fra den 5-årige forældelsesregel

Ifølge 2003-lovens § 36, stk. 5, gælder den 5-årige forældelsesfrist ikke for erhvervssygdomme, der kommer på fortegnelsen, eller ved forvaltningsretlig genoptagelse. Den sidst nævnte kategori angår tilfælde, hvor sager genoptages på almindeligt forvaltningsretligt grundlag i forbindelse med, at vi har ændret vores praksis. Det vil sige, hvor vi har genoptaget sager i tilfælde, hvor vores praksis er blevet underkendt ved domstolene. Dette føl-

ger af tillægsbetænkningen til forældelsesloven. (Se eksempler på sådanne domme i kapitel 10.5.)

I disse tilfælde gælder efter de nye regler alene den 30-årige absolutte forældelsesfrist.

11.1.4 Midlertidig afbrydelse af forældelsesfristen, § 36, stk. 4

Anmeldelse af en arbejdsskade til os eller forsikringsselskabet har virkning som en midlertidig afbrydelse af forældelsesfristen. Hvis arbejdsskaden er anmeldt inden forældelsesfristens udløb, så forældes kravet derfor ikke, mens sagen verserer i forsikringsselskabet eller hos os.

Der løber en frist på 3 år fra det tidspunkt, hvor vi har truffet afgørelse. Inden for denne periode forældes kravet ikke, og tilskadekomne har derfor 3 år fra vores afgørelse til at indbringe sagen for domstolene.

Hvis sagen indbringes for Ankestyrelsen, løber den 3-årige tillægsfrist først fra det tidspunkt, hvor Ankestyrelsen har truffet afgørelse. Hvis den almindelige klagefrist på 4 uger er overskredet og Ankestyrelsen ikke dispenserer fra klagefristen, løber tillægsfristen dog ikke fra Ankestyrelsens afgørelse, men fra vores afgørelse. Det skyldes, at Ankestyrelsen ikke træffer en afgørelse om indholdet af sagen, når sagen afvises som for sent anket.

Den 3-årige tillægsfrist kan ikke medføre, at forældelse sker tidligere, end hvad der følger af de almindelige forældelsesfrister. Tillægsfristen skal derfor forstås sådan, at forældelse *tidligst* kan ske 3 år efter vores (eller Ankestyrelsens) afgørelse. Det vil sige, at den 3-årige tillægsfrist kun får betydning, hvis den 5-årige forældelsesfrist er tæt på at udløbe på tidspunktet for vores eller Ankestyrelsens afgørelse.

11.2. Hvis vi ikke kan behandle sagen på grund af tilskadekomnes forhold (henlægelse)

Den hidtidige regel i 2003-lovens § 36, stk. 2, er ophævet med virkning fra den 1. januar 2008. Den regel indebar, at tilskadekomnes eller efterladedes krav på erstatning bortfaldt 5 år efter arbejdsskadens indtræden, hvis sagen ikke kunne behandles på grund af forhold, der kunne henføres til den tilskadekomne eller efterladede.

Ophævelsen af den hidtidige regel i § 36, stk. 2, indebærer en forbedring af tilskadekomnes og de efterladedes retsstilling, i de tilfælde, hvor de har bedt om at få sagen henlagt (se kapitel 6.1). Bestemmelsen er erstattet af den nye, korte, 5-årige forældelsesfrist med suspensionsmulighed.

11.3. Forskelle og ligheder mellem gamle og nye regler for arbejdsskader

	Gamle regler (gælder indtil 31/12 2010)	Nye regler (gælder fra 1/1 2008)
Kort frist	Ingen (1908-loven gælder ikke for arbejdsskadeloven)	5 år. Suspension ved ukendskab til krav Gælder ikke e-sygdomme, der kommer på for- tegnelsen, og forvaltningsretlig genoptagelse
Absolut frist	20 år	30 år
Tillægsfrist	Ingen	Midlertidig afbrydelse af forældelsesfristen i 3 år ved indbringelse for FS eller ASK og evt. anke til AST.
Lang frist løber fra	Den skadelige påvirknings ophør (evt. tidligere fra symptomdebut)	Den skadelige påvirknings ophør
Kort frist løber fra	Ingen kort frist efter disse regler	Viden om kravet og hvem kravet skal rettes mod eller fra den dag tilskadekomnes manglende kendskab kan tilregnes som groft uagtsomt.
Kort frist afbrydes ved	Ingen kort frist efter disse regler	Retssag, skyldners erkendelse eller henvendelse til Arbejdsskadestyrelsen.
Suspension af lang frist	Særlig tilfælde med alvorlig sygdom og lang latens- tid	Ikke mulig

12. Forældelse efter Danske Lovs 5-14-4

Spørgsmålet om forældelse af krav efter arbejdsskadesikringsloven vil typisk opstå i to situationer:

- 1) En arbejdsskade anmeldes først mere end 20 år efter skaden
- 2) Vi har truffet en eller flere afgørelser i sagen, og der anmodes om genoptagelse mere end 20 år efter den seneste afgørelse

Krav efter arbejdsskadesikringsloven forældes efter den almindelige 20-årige frist for forældelse (DL 5-14-4). Den 20-årige forældelsesfrist regnes som udgangspunkt fra tidspunktet for stiftelsen af kravet. (Principafgørelse U-15-01)

Forældelsesfristen **afbrydes** ved enhver henvendelse med krav eller forbehold om kravet. Efter hver afbrydelse løber der en ny 20-årig frist. Henvendelsen skal dog være relevant i forhold til kravet.

Eksempel 47 – relevans af henvendelse om krav inden 20-årsfristens udløb

Tilskadekomne var under revalidering fra 1979 til 1981, hvor han fik 15 procent i løbende erstatning for tab af erhvervsevne. I 1984 fik han tilkendt mellemste førtidspension og vi gav ham 65 procent i erstatning for erhvervsevnetab. I 1992 henvendte han sig på ny, da han havde fået pensionen forhøjet til højeste førtidspension,

men vi gav i 1994 afslag på genoptagelse af spørgsmålet om erstatning for tab af erhvervsevne.

I februar 2007 forhøjede vi erstatningen under revalideringsperioden til 40 procent. AES ankede, da de mente at kravet var forældet, og vi ændrede vores afgørelse fra en forhøjelse til en afgørelse om forældelse. Tilskadekomne ankede denne afgørelse.

Ankestyrelsen udtalte, at sagsbehandlingen i forbindelse med anmeldelser, anmodninger om genoptagelse eller andre lignende henvendelser til Arbejdsskadestyrelsen måtte antages at indebære en sådan underretning af forsikringsselskabet, at dette måtte sidestilles med en påmindelse om et (yderligere) krav til selskabet, hvilket afbrød forældelsesfristen i Danske Lov 5-14-4.

Da der således var sket en påmindelse om kravet om erstatning for tab af erhvervsevne i forbindelse med anmodningen om genoptagelse i 1994, var forældelsen blevet afbrudt. Kravet var derfor ikke forældet på tidspunktet for anmodningen om genoptagelse af spørgsmålet om forhøjelse af erstatningen under revalideringen. (Ankestyrelsens Principafgørelse 64-09)

1908-lovens frist på 5 år for forældelse anvendes ikke på arbejdsskadeområdet. Dette blev fastslået af Højesteret i en dom af 5. oktober 1999 (beskrevet i Principafgørelse U-19-99, gengivet i UfR 2000.19 H). Højesteret anførte, at arbejdsskadelovgivningen har karakter af en lovpligtig forsikring mod ulykker og derfor ikke er krav på erstatning for skade, som omtales i 1908-loven.

Ankestyrelsen har beskrevet forældelsesreglen og praksis i henhold til denne i artiklen ["Ny praksis om ophævet forældelsesregel" fra Nyt fra Ankestyrelsen 2/2009](#)

12.1. Forældelse ved anerkendelse af ulykker - skadedato

Ved ulykker stiftes kravet på det tidspunkt, hvor skaden sker. Hvis vi først modtager en anmeldelse 20 år efter den dag, hvor skaden skete, vil eventuelle krav derfor være forældede. Fra dette tidspunkt kan vi altså ikke længere se bort fra 1-årsfristen for anmeldelse, da eventuelle krav er forældede.

Eksempel 48

Tilskadekomne forvrider knæet den 1. februar 1967, men anmelder først skaden til os i 2003. Fristen for forældelse løber fra skadedatoen og udløber 1. februar 1987. I afgørelsen anfører vi derfor, at eventuelle krav på erstatning for knæskaden er forældede efter den 20-årige forældelsesregel i Danske lov 5-14-4. Der er ikke oplysninger om afbrydelse af fristen, og der er ikke særligt grundlag for at suspendere fristen.

Hvis vi allerede har truffet en afgørelse, hvor vi har afvist at anerkende en anmeldt arbejdsskade, så løber den 20-årige frist fra vores afgørelse. Hvis vi senere genoptager spørgsmålet om anerkendelse og igen giver afslag, vil den 20-årige frist først løbe fra vores seneste afgørelse.

12.2. Forældelse ved anerkendelse af erhvervssygdomme – påvirkningens ophør

Ved spørgsmålet om anmeldelse af erhvervssygdomme stiftes kravet på det tidspunkt, hvor den skadelige påvirkning ophørte (skadeårsagstidspunktet). Det seneste tidspunkt vil derfor normalt være tidspunktet for arbejdsophør. Dog må kravet anses for stiftet tidligere, hvis sygdommen indtrådte, inden den skadelige påvirkning ophørte, det vil sige ved de første symptomer (symptomdebut). (Principafgørelse U-15-01)

Ankestyrelsen har udsendt Principafgørelserne 63-09 til 67-09 om forældelse af erhvervssygdomme, herunder med særlig vægt på tidspunktet for symptomdebut.

Det er uden betydning for stiftelsestidspunktet, om eller hvornår en sygdom kommer på fortegnelsen over erhvervssygdomme. Selv om en sygdom bliver optaget på fortegnelsen efter stiftelsestidspunktet (tidspunktet for arbejdsophør eller symptomdebut, se ovenfor), løber den 20-årige forældelse fra stiftelsestidspunktet. Optagelsen af sygdommen har alene betydning for vurderingen af, om sygdommen kan anerkendes, men har ingen betydning i forhold til forældelsestidspunktet. (Se eksempel 49)

Den 20-årige forældelsesfrist er som udgangspunkt absolut, men kan suspenderes i særlige tilfælde. (Se afsnit 11.4.)

Ved erhvervssygdomme vil overvejelser om forældelse foregå således:

1) **Hvornår er kravet stiftet?**

Hovedregel: Ved ophør af påvirkningen (arbejdsophør).

Undtagelse: Sygdommen gav symptomer inden arbejdsophør – da fra symptomdebut.

2) **Er fristen afbrudt?** Da løber fristen først fra den seneste afbrydelse/henvendelse om kravet. (Se eksempel 48)

3) **Er der ganske særlig grund til at suspendere fristen?** (Jævnfør afsnit 11.4.)

Eksempel 49 – forældet krav – hørenedsættelse

Sagen vedrørte en nu 70-årig mand, der havde oplyst, at hørenedsættelsen skyldtes udsættelse for støj på arbejdet som montør i årene 1964 til 1976, hvor han forlod arbejdsmarkedet på grund af en blodprop. Siden havde han ikke været udsat for støj. Sagen blev anmeldt til os i 1999.

Eventuelle krav på erstatning for en arbejdsbetinget hørenedsættelse var forældede efter den 20-årige forældelsesregel i Danske Lov 5-14-4.

Begrundelsen for afgørelsen var, at der var gået mere end 20 år mellem ophøret af udsættelse for støj på arbejdet og anmeldelsen af kravet til os. Der var ingen oplysninger om afbrydelse af forældelsesfristen. Der var ikke grundlag for at suspendere forældelsesfristen i tilskadekomnes sag.

Ankestyrelsen lagde ved denne vurdering vægt på, at støjbetingede hørenedsættelser objektivt opstår i nær tilknytning til støjudsættelsen. Endvidere lagde Ankestyrelsen vægt på, at tilskadekomne efter det oplyste flere gange i perioden 1973 til 1985 havde haft kontakt med ørelæger og egen læge om høreproblemerne. Han

havde således på ingen måde været forhindret i at anmelde høretabet inden forældelsesfristens udløb. (Sag 1 i Principafgørelse U-15-01)

Eksempel 50 – forældet krav – rygssygdom under værnepligt

Eventuelle krav på erstatning for en rygssygdom, der angiveligt skyldtes rygbelastninger under aftjening af værnepligt, var forældet efter den 20-årige forældelsesregel i Danske Lov 5-14-4.

Begrundelsen for afgørelsen var, at der var gået mere end 20 år mellem ophøret af værnepligten og anmeldelsen af kravet til os, og at der var gået mere end 20 år, siden forældelsesfristen efter det oplyste senest var afbrudt.

Der blev lagt vægt på mandens oplysninger, hvorefter rygssygdommen opstod i tilknytning til aftjening af værnepligt i årene 1962-1964. Han rejste sagen over for Direktoratet for Ulykkesforsikringen i 1963 og havde senest rejst et erstatningskrav over for chefen for Flyvevåbenet i 1974. Der forelå ingen oplysninger om efterfølgende påmindelse til forsvaret om fordringens eksistens. Han anmeldte kravet til os i 1999.

Den 20-årige forældelsesfrist i Danske Lov 5-14-4 skulle således senest regnes fra 1974, hvilket betød, at mandens krav blev forældet i 1994.

Ankestyrelsen bemærkede, at det var uden betydning for forældelsesspørgsmålet, at staten var arbejdsgiver. Endvidere blev det bemærket, at eventuelle andre krav på erstatning efter lov om værnepligtige m.fl. på baggrund af rygssygdommen ligeledes var forældede. (Sag 2 i Principafgørelse U-15-01)

Eksempel 51 – forældet krav – hvide fingre

Eventuelle krav på erstatning for en arbejdsbetinget sygdom i form af hvide fingre var forældet efter den 20-årige forældelsesregel i Danske Lov 5-14-4.

Begrundelsen for afgørelsen var, at der var gået mere end 20 år mellem sygdommens opståen og anmeldelsen af kravet til os. Der var ingen oplysninger om afbrydelse af forældelsesfristen.

Der blev lagt vægt på mandens oplysninger til speciallægen, hvorefter de hvide fingre begyndte i midten af 70'erne. Sygdommen blev anmeldt til os den 27. januar 1999.

Den 20-årige forældelsesfrist skulle i dette tilfælde regnes fra sygdommens debut, da samtlige faktiske omstændigheder, der begrundede det mulige krav, forelå på dette tidspunkt. Kravet var derfor stiftet på dette tidspunkt.

Der var ikke grundlag for suspension af fristen. Ankestyrelsen lagde i den forbindelse vægt på, at kravet havde eksisteret siden midten af 70'erne. Det forhold, at manden ikke havde været klar over sammenhængen mellem sygdom og arbejde, kunne ikke begrunde suspension.

Ankestyrelsen bemærkede, at sygdommen hvide fingre i forbindelse med højfrekvente vibrationer havde været omfattet af fortegnelsen over erhvervssygdomme siden den første bekendtgørelse herom fra 1976. Der havde således i hvert fald på dette tidspunkt været mulighed for at anerkende sygdommen efter de gunstige bevisskrav, der gælder for sygdomme, der er optaget på fortegnelsen. (Sag 3 i Principafgørelse U-15-01)

12.3. Forældelse af krav på godtgørelse eller erstatning

Fristen for forældelse vil løbe fra stiftelsestidspunktet, jævnfør afsnit 12.1. og afsnit 12.2., men fristen vil normalt være afbrudt af anmeldelsen, anmodning om genoptagelse eller andre lignende henvendelser til Arbejdsskadestyrelsen (Principafgørelse 64-09), men ikke eksempelvis en henvendelse om aktindsigt i sagen. Fristen vil normalt blive regnet fra den sidste afgørelse om kravet (eventuelt om genoptagelse).

Højesterets dom af 27. november 2002 (UfR 2003.388 H)

Den 2. februar 1966 fik tilskadekomne et kompliceret brud i højre arm. I 1968 fik han 10 procent i invaliditetserstatning. Efter en forværring anmodede tilskadekomne i 1999 om genoptagelse af sagen. Vi og Ankestyrelsen gav afslag, da sagen var forældet efter den 20-årige forældelsesfrist.

Højesteret anførte, at fristen for forældelse måtte regnes fra den 2. februar 1966, hvor arbejdsulykken skete, eller i hvert fald senest fra det tidspunkt i 1968, da den tidligere sag blev afsluttet. Efter skadens art og omfang forelå der ikke sådanne ganske særlige omstændigheder, at der var grundlag for at anse den 20-årige forældelse for suspenderet, jævnfør UfR 1989.1108 H.

12.3.1. Forældelse ved generel genoptagelse efter forvaltningsretlige principper – revalideringsdommen

I forbindelse med revalideringsdommen i 2006 genoptog vi en række sager, hvor der skulle tilkendes en løbende erstatning for tab af erhvervsevne langt tilbage i tid.

Vi skrev ud til en række tilskadekomne og annoncerede i dagspressen om, at der var mulighed for at anmode om genoptagelse.

Krav efter en sådan genoptagelse vil være afgrænset af forældelse. Hvis den seneste afgørelse, vi har truffet i sagen, blev truffet den 10. januar 1987, så udløber den 20-årige frist den 10. januar 2007. Hvis tilskadekomne ikke har anmodet om genoptagelse inden denne dato, så bortfalder hele det eventuelle krav. Den 20-årige frist afbrydes således først fra det tidspunkt, hvor vi har modtaget tilskadekomnes anmodning om genoptagelse. Fristen løber således ikke fra Højesterets dom fra februar 2006, vores brev til tilskadekomne eller vores annoncering i dagspressen.

Eksempel 52 – forældet krav på erstatning

Tilskadekomne var under revalidering i perioden 1984-1989. Betingelserne for at få sagen genoptaget er opfyldt, da der var tale om revalidering som følge af en arbejdsskade før 2002, hvor vores vurdering ikke var i overensstemmelse med Højesterets domme om revalidering.

Tilskadekomne er berettiget til en højere erstatning på i alt 35 procent i månedlig løbende erstatning for tab af erhvervsevne, hvilket er 10 procent mere end tidligere. Den 1. marts 2006 modtog vi anmodningen om genoptagelse.

Vi vil tilkende en yderligere løbende erstatning på 10 procent i perioden 1. marts 1986 til 1989. Krav før 1. marts 1986 er således forældede efter den 20-årige forældelsesfrist.

12.4. Suspenderet forældelsesfrist

Den 20-årige forældelsesregel er som udgangspunkt absolut. Hvis der foreligger ganske særlige omstændigheder, kan fristen for forældelse på 20 år dog udsættes (suspenderes).

Dette vil kunne ske, hvis der var tale om en alvorlig personskade som følge af en sygdom, som udvikler sig over en lang årrække. Hvis sygdommen ikke kan konstateres inden for den 20-årige forældelsesfrist, og hvis undladelse af suspension generelt vil føre til, at tilskadekomne eller de efterladte ikke har mulighed for at få erstatning, kan den 20-årige forældelsesfrist suspenderes og forældelsen først regnes fra skadevirkningstidspunktet, hvilket normalt vil sige fra de første symptomer. (Principafgørelse U-15-01)

Eternitdommen (UfR 1989.1108 H)

Sagen handlede om personer, der havde været udsat for asbest. Højesteret regnede fristen fra det tidspunkt, hvor skaden kunne konstateres. Højesteret anførte: "... Den 20-årige forældelse efter Danske Lovs 5-14-4, ville derfor ofte medføre, at krav på erstatning for sådanne helbredsskader (asbestbetingede, som har en latenstid på cirka 20 år) ville miste deres betydning, hvis forældelsesfristen ikke suspenderes, således at fristen først regnes fra det tidspunkt, skaden kan konstateres..."

I en senere højesteretsdom (UfR 1992.575 H) om et miljøkrav fremhæver Højesterets flertal, med henvisning til forarbejder for 1908-loven om forældelse, følgende om suspension af den 20-årige regel om forældelse i Danske Lov:

"De hensyn, der ligger bag forældelsesreglerne, taler da også for at fastholde den lange forældelsesfrist på 20 år som en absolut frist, medmindre der foreligger afgørende modhensyn, således som det kan være tilfældet ved krav på erstatning for alvorlig personska- de, der udvikler sig over en meget lang årrække."

Følgende er et eksempel fra Ankestyrelsen, hvor fristen for forældelse blev suspenderet:

Eksempel 53

En murer havde været udsat for asbest i betydeligt omfang i perioden 1949-59. I 1994 fik han afslag på anerkendelse af en lungesygdom som en arbejdsskade, da vi mente, at der var tale om pleurale plaques (lungehindefortykkelse), og at sygdommen måtte anses for pådraget under hans arbejde som selvstændig i årene 1959 til 1993. Det blev anført, at manden ifølge en speciallægeerklæring ikke led af asbestose.

Den 8. februar 2002 blev der anmeldt asbestose.

Ankestyrelsen fandt, at det eventuelle krav på erstatning efter lov om sikring mod følger af arbejdsskade var forældet efter den 20-årige forældelsesfrist i Danske Lov 5-14-4. Ankestyrelsen fandt, at den 20-årige forældelsesfrist i dette tilfælde skulle regnes fra 1959, hvilket var det seneste tidspunkt, hvor manden som ansat havde været udsat for asbest. Ankestyrelsen fandt imidlertid, at der var grundlag for at suspendere fristen i hans tilfælde.

Ankestyrelsen lagde vægt på, at sygdommen, som dannede baggrund for kravet, først opstod omkring 1999. Det var derfor ikke muligt for manden at anmelde kravet på et tidligere tidspunkt. Ankestyrelsen lagde endvidere vægt på, at der var tale om en alvorlig sygdom, og på, at sygdomme som følge af udsættelse for asbest meget ofte først viste sig mere end 20 år efter udsættelsens ophør. Såfremt forældelsesfristen ikke blev suspenderet i disse tilfælde, ville reglerne i fortegnelsens gruppe C, pkt. 2 være illusoriske. Endelig lagde Ankestyrelsen vægt på den såkaldte eternitdom, hvor Højesteret suspenderede forældelsesfristen i DL 5-14-4. (UfR 1989.1108 H)

Ankestyrelsen anerkendte den påviste lungesygdom i form af udbredt bindevævsdannelse som en erhvervssygdom. Anmeldelsen fra 2002 måtte opfattes som en ny

anmeldelse, da der var sket en afgørende ændring af karakteren af mandens sygdom, som nu var omfattet af fortegnelsen over erhvervssygdomme (udbredt bindevævsdannelse i lungehinden med påvirket lungefunktion).

Der var endvidere en sandsynlig tidsmæssig sammenhæng mellem udsættelsen for asbest i 50'erne og konstateringen af bindevævsdannelse i lungehinden med påvirket lungefunktion i 1999.

Ved anerkendelsen blev der taget forbehold for, at manden som selvstændig også havde været udsat for asbest. (Principafgørelse U-16-01)

Ikke grund til suspension ved udvikling af senfølger

I retspraksis har der været et par domme om senfølger, der mange år efter påvirkningen har udviklet sig. Der kan henvises til UfR 1997.951 V og UfR 2003.388 H. Domstolene har afvist at suspendere den 20-årige forældelsesfrist i disse sager, da de primære følger kunne have dannet grundlag for et krav på erstatning. At følgerne har udviklet sig mange år senere giver altså ikke grundlag for at suspendere forældelsesfristen.

Der kan henvises til side 134 f i Bo von Eybens "Forældelse II" fra 2005.

12.5. Forældelse af afledte krav

Et afledt krav er et sekundært krav, som andre gør gældende, uafhængigt af tilskadekomne, men som knytter sig til tilskadekomnes primære krav. Hvis det primære krav ikke eksisterer, kan det afledte krav heller ikke eksistere.

Det kan eksempelvis være et regreskrav mellem et forsikringsselskab og en skadevolder, hvor selskabet har betalt den primære erstatning til tilskadekomne, og derefter retter det afledte krav om dækning af erstatningen mod skadevolderen.

Hovedreglen er, at **afledte krav forældes sammen med hovedkravet**. Den, der har det afledte krav, får således normalt ikke en bedre retsstilling end tilskadekomne med det primære krav.

I arbejdsskadesager kan afledte krav eksempelvis være de efterladtes krav på overgangsbeløb og erstatning for tab af forsørger. Hvis tilskadekomnes krav er forældet, må de efterladtes eventuelle krav på overgangsbeløb og erstatning for tab af forsørger også anses for at være forældet, da disse er betingede af at tilskadekomne har et krav efter arbejdsskadeloven.

Bilag 1. Lovuddrag

Lov om arbejdsskadesikring
Lovbekendtgørelse nr. 154 af 7. marts 2006
(2003-loven med senere ændringer - gældende fra 1. januar 2004)

§ 15. Under sagens behandling kan udgifter til sygebehandling eller optræning betales, hvis det er nødvendigt for at opnå bedst mulig helbredelse, når udgifterne ikke kan afholdes efter lov om offentlig sygesikring eller som led i behandlingen på offentligt sygehus. Optræningen skal foretages som efterbehandling under lægelig kontrol i umiddelbar tilknytning til sygebehandlingen.

Stk. 2. Under sagens behandling kan udgifter til anskaffelse af proteser, briller og lignende hjælpemidler samt kørestole betales, når det er nødvendigt for at sikre sygebehandlingens eller genoptræningens resultater, for at formindske arbejdsskadens følger eller for nøjere at kunne bestemme omfanget af erhvervsevnetabet og graden af varigt mén.

Stk. 3. Erstatning for fremtidige udgifter til helbredelse, optræning og hjælpemidler som følge af arbejdsskaden fastsættes til et engangsbeløb. Ved permanente udgifter udgør beløbet den forventede, gennemsnitlige årlige udgift ganget med den kapitaliseringsfaktor, der er fastsat i medfør af § 27, stk. 4, for tab af erhvervsevne.

...

§ 36. ...

Stk. 2. Kan et anmeldt tilfælde ikke behandles på grund af forhold, der skyldes tilskadekomne eller de efterladte, bortfalder krav efter loven efter 5 år regnet fra arbejdsskadens indtræden.

[§ 36, stk. 2 er ændret ved lov nr. 523 af 6. juni 2007]

§ 39. Hvis det viser sig, at den anmeldte skade ikke er omfattet af loven, træffer Arbejdsskadestyrelsen afgørelse herom. ...

§ 41. Efter anmodning fra tilskadekomne eller de efterladte eller på Arbejdsskadestyrelsens foranledning kan afgørelser efter § 39 om, at en skade ikke er omfattet af loven, genoptages inden for en frist på 5 år fra afgørelsen.

[§ 41, stk. 1 er ændret ved lov nr. nr. 186 af 18. marts 2009]:

Efter anmodning fra tilskadekomne eller de efterladte eller på Arbejdsskadestyrelsens foranledning kan enhver afgørelse om, at en skade ikke er omfattet af loven, genoptages inden for en frist på 5 år fra afgørelsen. Det gælder tillige for sager, som er afvist på grund af for sen anmeldelse.

Stk. 2. Har Arbejdsskadestyrelsen meddelt, at en anmeldt sygdom ikke hører under loven, og optages sygdommen senere på fortegnelsen nævnt i § 7, stk. 1, nr. 1, kan sagen genoptages, selv om der er forløbet mere end 5 år fra Arbejdsskadestyrelsens afgørelse.

§ 42. Efter anmodning fra tilskadekomne eller på Arbejdsskadestyrelsens foranledning kan erstatnings- og godtgørelsesspørgsmålene, jf. §§ 15, 17 og 18, genoptages inden for en frist af 5 år fra første afgørelse, hvis der er sket væsentlige ændringer af de forhold, der blev lagt til grund for afgørelsen. Fristen for genoptagelse kan forlænges inden udløbet af 5-års-fristen. Når ganske særlige omstændigheder taler herfor, kan der ses bort fra fristerne.

Stk. 2. Modtageren af løbende ydelse efter § 17 skal underrette forsikringsselskabet, Arbejdsmarkedets Erhvervssygdomssikring eller Arbejdsskadestyrelsen om enhver forandring i sine forhold, som kan formodes at medføre nedsættelse eller bortfald af ydelsen, ligesom forsikringsselskabet, Arbejdsmarkedets Erhvervssygdomssikring eller Arbejdsskadestyrelsen skal være opmærksom på, om der indtræder sådanne forandringer i modtagerens forhold.

§ 43. Er en efterladt ikke anset for erstatningsberettiget efter § 20, stk. 1, kan den pågældende inden for en frist på 5 år fra modtagelsen af afgørelsen herom anmode om at få erstatningsspørgsmålet genoptaget. På samme måde kan en efterladt, der har fået tilkendt erstatning efter § 20, stk. 1, jf. stk. 2, inden for en frist på 5 år efter ydelsens ophør anmode om at få erstatningsspørgsmålet genoptaget med henblik på tilkendelse af yderligere, tidsbestemt løbende ydelse.

§ 44. ...

Stk. 7. Inden Ankestyrelsen behandler en klage efter stk. 1 og 2, skal Arbejdsskadestyrelsen vurdere, om der er grundlag for at give klageren helt eller delvist medhold. Klagen sendes derfor til Arbejdsskadestyrelsen.

Stk. 8. Kan Arbejdsskadestyrelsen ikke give klageren medhold, sendes klagen med begrundelsen for afgørelsen og genvurderingen videre til Ankestyrelsen.

Stk. 9. Beskæftigelsesministeren fastsætter regler for behandling af klagesager, herunder også regler om tidsfrister for indsendelse og videresendelse af klager m.v.

Lov om sikring mod følger af arbejdsskade
Lovbekendtgørelse nr. 943 af 16. oktober 2000
(1992-loven med senere ændringer - gældende fra 1. januar 1993)

§ 24. Har skadelidte eller de efterladte fået meddelelse om, at skadetilfældet eller dødsfaldet ikke er omfattet af loven, kan sagen genoptages inden 5 år fra meddelelsens dato.

Stk. 2. Har Arbejdsskadestyrelsen meddelt, at en anmeldt sygdom ikke hører under loven, og optages sygdommen senere på fortegnelsen nævnt i § 10, stk. 1, nr. 1, kan sagen genoptages, selv om der er forløbet mere end 5 år fra Arbejdsskadestyrelsens afgørelse.

Stk. 3. Kan et anmeldt tilfælde ikke behandles på grund af forhold, der skyldes skadelidte eller dennes efterladte, bortfalder kravet efter loven efter 5 år regnet fra arbejdsskadens indtræden.

§ 27. Når Arbejdsskadestyrelsen har meddelt parterne, at en sag om en anmeldt arbejds-skade må anses for afsluttet uden erstatningsberettigende følger, kan krav efter loven ikke rejses efter 5 år fra meddelelsens dato, medmindre styrelsen skønner, at ganske særlige omstændigheder taler herfor.

§ 30. Er sygebehandling eller optræning under sagens behandling nødvendig for at opnå bedst mulig helbredelse, kan udgifterne hertil betales i det omfang, udgifterne ikke kan afholdes efter lov om offentlig sygesikring eller som led i behandlingen på offentligt sygehus. Optræningen skal foretages som efterbehandling under lægelig kontrol i umiddelbar tilknytning til sygebehandlingen.

Stk. 2. Er anskaffelse af proteser, briller og lignende hjælpemidler samt sygevogne under sagens behandling nødvendig for at sikre sygebehandlingen eller genoptræningens resultater, for at formindske arbejdsskadens følger eller for nøjere at kunne bestemme omfanget af erhvervsevnetabet og graden af varigt mén, kan udgifterne herved betales.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 gælder også ved genoptagelse af sagen med henblik på en ændret vurdering af erhvervsevnetabet og det varige mén.

...

§ 34. Efter anmodning fra skadelidte eller på Arbejdsskadestyrelsens foranledning kan erstatnings- og godtgørelsesspørgsmålene, jf. §§ 30, 32 og 33, genoptages inden for en frist af 5 år fra første fastsættelse, hvis der er sket væsentlige ændringer af de forhold, der blev lagt til grund for fastsættelsen. Fristen for genoptagelse kan forlænges inden udløbet af 5-års-fristen. Når ganske særlige omstændigheder taler herfor, kan der ses bort fra fristerne.

Stk. 2. Modtageren af løbende ydelse efter § 32 skal underrette forsikringsselskabet, Arbejdsmarkedets Erhvervssygdomssikring eller Arbejdsskadestyrelsen om enhver forandring i sine forhold, som kan formodes at medføre en nedsættelse eller bortfald af ydelsen, ligesom forsikringsselskabet, Arbejdsmarkedets Erhvervssygdomssikring eller Arbejdsskadestyrelsen skal være opmærksom på, om der indtræder sådanne forandringer i modtagerens forhold.

§ 36. Den, der er berettiget til overgangsbeløb efter § 35, stk. 1-3, og som ved skadelidtes død har mistet en forsørger, eller som ved dødsfaldet på anden måde har fået sine forsørgelsesmæssige forhold forringet, har ret til erstatning herfor. Erstatningen fastsættes under hensyn til forsørgelsens omfang og den efterladtes muligheder for at forsørge sig selv, når alder, helbredstilstand, uddannelse, beskæftigelse samt forsørgerforhold og økonomiske forhold tages i betragtning.

Stk. 2. Erstatningen ydes i form af en tidsbestemt løbende ydelse, som årlig udgør 30 pct. af afdødes årsløn, jf. § 41, og som udbetales med virkning fra datoen for dødsfaldet med 1/12 månedlig forud. Perioden kan højst fastsættes til 10 år. Udbetales der i anledning af

dødsfaldet efterindtægt, udbetales ydelsen dog først fra udløbet af efterindtægtsperioden. Modtog afdøde løbende erstatning for tab af erhvervsevne efter denne lov, udbetales erstatning for tab af forsørger først fra den 1. i den efterfølgende måned efter dødsfaldet.

...

Stk. 6. Er en efterladt ikke anset for erstatningsberettiget efter stk. 1, kan den pågældende inden for en frist på 5 år fra modtagelsen af meddelelsen herom kræve erstatningsspørgsmålet genoptaget. På samme måde kan en efterladt, der har fået tilkendt erstatning efter stk. 1, jf. stk. 2, inden for en frist på 5 år efter ydelsens ophør kræve erstatningsspørgsmålet genoptaget med henblik på tilkendelse af yderligere tidsbestemt løbende ydelse.

§ 55 ...

Stk. 7. Inden Ankestyrelsen behandler en klage efter stk. 1 og 2, skal Arbejdsskadestyrelsen vurdere, om der er grundlag for at give klageren helt eller delvis medhold. Klagen sendes derfor til Arbejdsskadestyrelsen.

Stk. 8. Kan Arbejdsskadestyrelsen ikke give klageren medhold, sendes klagen med begrundelsen for afgørelsen og genvurderingen videre til Ankestyrelsen.

Stk. 9. Socialministeren fastsætter regler for behandling af klagesager, herunder også regler om tidsfrister for indsendelse og videresendelse af klager m.v.

(§ 55, stk. 7-9 er indført ved [lov nr. 488 af 7. juni 2001](#) om ændring af lov om sikring mod følger af arbejdsskade og lov om erstatning til skadelidte værnepligtige m.fl.)

§ 71. Samtidig ophæves lov om arbejdsskadeforsikring, jf. lovbekendtgørelse nr. 450 af 25. juni 1987 med senere ændringer.

Stk. 2. Lov om arbejdsskadeforsikring anvendes dog fortsat på

- 1) arbejdsulykker og kortvarige skadelige påvirkninger, der er indtruffet før denne lovs ikrafttræden, og
- 2) erhvervs sygdomme m.v., der er anmeldt før denne lovs ikrafttræden.

Stk. 3. I sager, der er omfattet af stk. 2, anvendes denne lovs §§ 32, 36, 43, 44, 54 og 55 i stedet for §§ 27, 31, 39, 40, 53 og 54 i lov om arbejdsskadeforsikring ved

- 1) fastsættelse af ophørstidspunktet for en varig løbende erstatning for tab af erhvervsevne,
- 2) fastsættelse af det tidspunkt, for hvilket erstatning for tab af forsørger længst kan udbetales,
- 3) omsætning af løbende årlig erstatning for tab af erhvervsevne og for tab af forsørger til efterladt ægtefælle m.fl. til kapitalbeløb,
- 4) udbetaling af erstatning og godtgørelsesbeløb,
- 5) høring af sagens parter og
- 6) aktindsigt og klageadgang for sagens parter og arbejdsgiveren.

...

Stk. 5. I sager, der er omfattet af lov om forsikring mod følger af ulykkestilfælde, jf. lovbekendtgørelse nr. 137 af 26. april 1968 med senere ændringer, som blev ophævet ved den i stk. 1 nævnte lov med bemærkning om, at loven fortsat anvendes på ulykkestilfælde, der

er indtrådt før den 1. april 1978, anvendes denne lovs § 34, stk. 1, og § 43, stk. 1, i stedet for § 34, stk. 4, og § 36, stk. 1 og 2, i lov om forsikring mod følger af ulykkestilfælde

- 1) ved genoptagelse til revision af invaliditetserstatningen og
- 2) ved omsætning af årlig invaliditetserstatning til kapitalbeløb.

Lov om arbejdsskadeforsikring

Lovbekendtgørelse nr. 450 af 25. juni 1987 med senere ændringer ***(1978-loven med senere ændringer – gældende fra 1. april 1978)***

§ 25. Skønner Sikringsstyrelsen under sagens behandling, at sygebehandling eller optræning er nødvendig for at opnå bedst mulig helbredelse, skal forsikringsselskabet betale udgifterne herved i det omfang, disse ikke kan afholdes efter lov om offentlig sygesikring eller som led i behandlingen på offentligt sygehus. Optræningen skal foretages som efterbehandling under lægelig kontrol i umiddelbar tilknytning til sygebehandlingen i de optræningsinstitutioner, Sikringsstyrelsen har godkendt hertil.

Stk. 2. Skønner Sikringsstyrelsen under sagens behandling, at anskaffelse af proteser, briller og lignende hjælpemidler samt sygevoogne er nødvendig for at sikre sygebehandlingen eller genoptræningens resultater, for at formindske arbejdsskadens følger eller for nøjere at kunne bestemme omfanget af erhvervsevnetabet og graden af varigt »men«, skal forsikringsselskabet betale udgifterne hertil.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 gælder også ved genoptagelse af sagen med henblik på en ændret vurdering af erhvervsevnetabet og det varige »men«.

...

§ 29. Skønner Sikringsstyrelsen, at de omstændigheder, der har været bestemmende for fastsættelsen af erstatning efter §§ 27 og 28, har forandret sig væsentligt, kan erstatningsspørgsmålet genoptages indenfor en frist af 5 år fra erstatningens første fastsættelse. Hvis Sikringsstyrelsen i det enkelte tilfælde skønner, at den endelige afgørelse af omfanget af erhvervsevnetabet eller af det varige »men« ikke kan træffes inden for denne frist, fastsætter styrelsen inden udløbet af fristen en ny frist for genoptagelse af sagen til endelig afgørelse. Såfremt ganske særlige omstændigheder taler herfor, kan styrelsen se bort fra fristerne.

Stk. 2. Modtageren af løbende ydelse efter § 27 skal underrette Sikringsstyrelsen eller forsikringsselskabet om enhver forandring i sine forhold, som kan formodes at medføre en nedsættelse eller bortfald af ydelsen, ligesom Sikringsstyrelsen og forsikringsselskabet skal være opmærksom på, om der indtræder sådanne forandringer i modtagerens forhold.

§ 31. Den, der er berettiget til overgangsbetøb efter § 30, stk. 1-3, og som ved skadelidtes død har mistet en forsørger, eller som ved dødsfaldet på anden måde har fået sine forsørgelsesmæssige forhold forringet, har ret til erstatning herfor. Erstatningen fastsættes under hensyn til forsørgelsens omfang og den efterlades muligheder for at forsørge sig selv, når alder, helbredstilstand, uddannelse, beskæftigelse samt forsørgerforhold og økonomiske forhold tages i betragtning.

Stk. 2. Erstatningen ydes i form af en tidsbestemt løbende ydelse, som årlig udgør 30 pct. af afdødes årsløn, jf. § 37, og som udbetales med 1/12 månedlig forud. Perioden kan højst fastsættes til 10 år.

...

Stk. 5. Skønner Sikringsstyrelsen, at en efterladt ikke er erstatningsberettiget efter stk. 1, kan den efterladte inden for en frist af 5 år fra styrelsens afgørelse herom kræve erstatningsspørgsmålet genoptaget. På samme måde kan en efterladt, der har fået tilkendt erstatning efter stk. 1, jf. stk. 2, inden for en frist af 5 år efter ydelsens ophør kræve erstatningsspørgsmålet genoptaget med henblik på tilkendelse af yderligere tidsbestemt løbende ydelse.

§ 34. Når Sikringsstyrelsen har meddelt parterne, at en sag om en anmeldt arbejdsskade må anses for afsluttet, kan krav efter loven i anledning af arbejdsskaden ikke rejses efter 1 år fra datoen for meddelelsen, medmindre Sikringsstyrelsen skønner, at ganske særlige omstændigheder taler derfor.

Stk. 2. Såfremt afgørelse om tilkendelse af ydelse efter loven ikke kan træffes på grund af forhold, der skyldes skadelidte eller hans efterladte, bortfalder kravet efter 3 år regnet fra arbejdsskadens indtræden.

***Lov om forsikring mod følger af ulykkestilfælde
Lovbekendtgørelse nr. 137 af 26. april 1968
(lov af 20. maj 1933 med senere ændringer)***

§ 21. Det påhviler forsikringsselskabet at afholde udgifterne til anskaffelse af proteser, briller og lignende hjælpemidler samt sygevoogne, som – medens sagen er under behandling – af direktoratet skønnes fornødne til at sikre sygebehandlingens resultater, formindske ulykkestilfældets følger eller nøjere bestemme invaliditetens grad. Såfremt tilskadekomne under arbejdet anvendte et af de ovenfor nævnte hjælpemidler, og dette er beskadiget som følge af ulykkestilfældet, påhvilet der ligeledes forsikringsselskabet at afholde udgifterne til reparation, eventuelt fornyelse, af hjælpemidlet.

Stk. 2. I det omfang, hvori det ikke påhviler en sygekasse (sygeforening) at afholde udgifterne hertil i henhold til dens vedtægt, påhviler det forsikringsselskabet at afholde udgifterne til sygebehandling og optræning, når direktoratet – medens sagen er under behandling – skønner sygebehandlingen eller optræningen fornøden til at opnå den bedst mulige helbredelse. Optræningen skal foretages som efterbehandling i umiddelbar tilknytning til sygebehandlingen i de af direktoratet her i landet anerkendte genoptræningsinstitutioner, hvor behandlingen (optræningen) foregår under lægelig kontrol.

§ 34. Det påhviler en rentenyder at meddele direktoratet underretning om enhver forandring i hans forhold, som kan formodes at medføre nedsættelse eller bortfald af renten, ligesom direktoratet skal være opmærksom på, om sådan forandring indtræder.

...

Stk. 4. Skønner direktoratet, at de omstændigheder, der har været bestemmende for fastsættelsen af invaliditetsrenten, har forandret sig i væsentlig grad, bliver renten at forhøje, nedsætte eller inddrage under hensyn til de indtrufne forandringer. Sådan genoptagelse til

revision af invaliditetsrenten kan dog ikke finde sted, når der er forløbet 5 år efter rentens første fastsættelse, medmindre direktoratet i det enkelte tilfælde skønner, at den endelige invaliditetsgrad ikke kan fastsættes på det pågældende tidspunkt; i så fald fastsætter direktoratet inden udløbet af nævnte periode en frist for genoptagelse af sagen til endelig afgørelse.

Bemærkning:

Det bemærkes, at efter denne lov blev der ikke udbetalt godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne, men derimod blandt andet ydelserne invaliditetserstatning og dagpenge. Invaliditetserstatningen blev udbetalt som en løbende ydelse, der kunne kapitaliseres, og blev udbetalt, så længe tilskadekomnes erhvervsevne var forringet med 5 procent eller derover. Invaliditetserstatningen blev fastsat efter en invaliditetstabel, der svarer til méntabellen i dag.

De sidste fire linjer i § 34, stk. 4 fra ”, medmindre...” er indsat i 1964 og trådte i kraft den 1. april 1965.

§ 39. Indtræder døden som følge af ulykkestilfældet, tilkommer der de efterladte erstatning efter nedenstående regler:

1) Der tilkommer en enke, hvis ægteskab er indgået før ulykkestilfældet, en årlig rente af 30 pct. Af afdødes årsløn, beregnet efter § 44...

...

Stk. 8. Når den, der oppebærer rente i henhold til stk. 1, nr. 1, indgår nyt ægteskab, bortfalder den i henhold til nævnte bestemmelse tilkendte rente og afløses med et beløb, der svarer til 3 års rente. I tilfælde af det nye ægteskabs ophør ved dødsfald eller skilsmisse kan direktoratet under hensyntagen til enkens økonomiske forhold og omstændighederne i øvrigt tildele enken retten til på ny at få renten udbetalt, dog først efter udløbet af 3 år regnet fra datoen for udbetalingen af den nævnte afløsningssum.

§ 47. Når direktoratet med hensyn til et anmeldt ulykkestilfælde har tilkendegivet parterne, at sagen må anses for afsluttet, uden at ulykkestilfældet har medført følger, der berettiger til erstatning efter § 32, kan krav i anledning af ulykkestilfældet ikke rejses ud over 1 år efter tilkendegivelsens dato, medmindre direktoratet skønner, at ganske særlige omstændigheder taler derfor. Tilsvarende regel gælder, for så vidt angår krav på erstatning i henhold til § 39, når direktoratet har tilkendegivet parterne, at sagen må anses for afsluttet, fordi pågældende ikke kan antages at have efterladt sig nogen efter § 39 erstatningsberettiget person.

Stk. 2. Såfremt afgørelse af et anmeldt ulykkestilfælde ikke kan træffes af grunde, der skyldes den erstatningsberettigedes forhold, bortfalder kravet, når 3 år er forløbet efter dagen for ulykkestilfældet.

Forældelsesloven
Lov nr. 522 af 6. juni 2007
Gældende fra 1. januar 2008

§ 2. Forældelsesfristerne regnes fra det tidligste tidspunkt, til hvilket fordringshaveren kunne kræve at få fordringen opfyldt, medmindre andet følger af andre bestemmelser.

...

Stk. 4. For fordringer på erstatning eller godtgørelse for skade forvoldt uden for kontraktforhold regnes forældelsesfristen fra tidspunktet for skadens indtræden.

§ 3. Forældelsesfristen er 3 år, medmindre andet følger af andre bestemmelser.

Stk. 2. Var fordringshaveren ubekendt med fordringen eller skyldneren, regnes forældelsesfristen i stk. 1 først fra den dag, da fordringshaveren fik eller burde have fået kendskab hertil.

Stk. 3. Forældelse indtræder senest

1) 30 år efter den skadevoldende handlings ophør for fordringer på erstatning eller godtgørelse i anledning af personskade ...

§ 15. Forældelsen afbrydes, når skyldneren over for fordringshaveren udtrykkeligt eller ved sin handlemåde erkender sin forpligtelse.

§ 16. Forældelsen afbrydes, når fordringshaveren foretager retslige skridt mod skyldneren med henblik på at erhverve dom, betalingspåkrav påtegnet af fogedretten, voldgiftskendelse eller anden bindende afgørelse, der fastslår fordringens eksistens og størrelse, og forfølger disse skridt inden for rimelig tid.

§ 20. Har fordringshaveren inden forældelsesfristens udløb foretaget et retsligt skridt som nævnt i § 16, men fører dette ikke til forlig eller realitetsafgørelse, indtræder forældelse tidligst 1 år efter, at fordringshaveren har fået meddelelse om, at sagen er afsluttet. Har fordringshaveren ikke fået sådan meddelelse inden rimelig tid, regnes fristen fra det tidspunkt, da fordringshaveren fik kendskab til forholdet eller burde have søgt oplysning herom.

...

§ 23. Ved forældelse mister fordringshaveren sin ret til at kræve opfyldelse.

...

Ændring af arbejdsskadesikringsloven om forældelse
Lov nr. 523. af 6. juni 2007
Gældende fra 1. januar 2008

§ 21

I lov om arbejdsskadesikring, jf. lovbekendtgørelse nr. 154 af 7. marts 2006, som ændret senest ved § 5 i lov nr. 397 af 30. april 2007, foretages følgende ændringer:

1. Overskriften til *kapitel 7* affattes således:

»Anmeldelse, sagsbehandling og forældelse«.

2. § 36, *stk. 2*, affattes således:

»*Stk. 2*. Krav efter loven eller mod arbejdsgiveren på erstatning eller godtgørelse i anledning af en arbejdsskade, jf. § 5, forældes efter reglerne i forældelsesloven, jf. dog *stk. 3-5*.«

3. I § 36 indsættes som *stk. 3-5*:

»*Stk. 3*. Fristen efter forældelseslovens § 3, *stk. 1*, er 5 år for krav som nævnt i *stk. 2*. Denne forældelsesfrist regnes først fra den dag, da fordringshaveren blev bekendt med fordringen og skyldneren, eller fra den dag, da fordringshaverens manglende kendskab kan tilregnes denne som groft uagtsomt.

Stk. 4. Er en arbejdsskade anmeldt inden forældelsesfristens udløb, indtræder forældelse af krav efter loven tidligst 3 år efter, at Arbejdsskadestyrelsen eller den, der efter regler fastsat i medfør af § 15, *stk. 6*, eller § 35, *stk. 3*, træffer afgørelse eller tager stilling, har givet meddelelse om sin afgørelse eller stillingtagen. Indbringes sagen for Ankestyrelsen inden for de i § 44, *stk. 3*, fastsatte frister, regnes fristen på 3 år fra meddelelsen om Ankestyrelsens afgørelse. Det samme gælder, når Ankestyrelsen behandler sagen, selv om klagefristerne er overskredet, jf. § 44, *stk. 4*.

Stk. 5. *Stk. 3* og forældelseslovens § 3, *stk. 1* og 2, finder ikke anvendelse på krav på erstatning eller godtgørelse i sager omfattet af § 41, *stk. 2*. Det samme gælder ved genoptagelse på andet grundlag end §§ 41-43.«

4. § 56, *stk. 4*, ophæves.

Stk. 5 bliver herefter *stk. 4*.

5. I § 57, *stk. 6*, ændres »§ 56, *stk. 5*« til: »§ 56, *stk. 4*«.

Kong Christian Den Femtis Danske Lov
[Lov nr. 11000 af 15/04/1683](#)

FEMTE BOG.

OM ADKOMST, GODS OG GÆLD

14. CAPITEL.

Om Giæld

4. Alle Giældsbreve, som ere ældre end tyve Aar, skulle være døde og magtisløse, med mindre de inden fornævnte Tid med Skyldnerens Paaskrivelse, eller med nyt Brev, eller Creditorens Opsigelse, eller Beskikkelse, eller Tingsvidne ere fornyede.

Bilag 2: Paragrafnøgle mellem lovene fra 1968, 1978, 1992 og 2003

Denne paragrafnøgle giver et overblik over en række væsentlige bestemmelser gennem de tidligere arbejdsskadelove.

	1968-loven	1978-loven	1992-loven	2003-loven
Gældende fra (Ulykke: skadedato E-sygdom: anmeldedato)		1. april 1978	1. januar 1993	1. januar 2004
Afvist arbejdsskade	Muligheden for genoptagelse ikke reguleret	Muligheden for genoptagelse ikke reguleret	§ 24, stk. 1 - Frist på 5 år - Ufravigelig	§ 41, stk. 1 - Frist på 5 år - Ufravigelig
Afvist arbejdsskade, der kommer på fortegnelsen over erhvervs-sygdomme	Muligheden for genoptagelse ikke reguleret	Muligheden for genoptagelse ikke reguleret	§ 24, stk. 2 - Kan genoptage ud over frist på 5 år - afgrænset af forældelse	§ 41, stk. 2 - Kan genoptage ud over frist på 5 år - afgrænset af forældelse
Afvist arbejdsskade, der er anmeldt for sent	Mulighed for genoptagelse ikke reguleret. De forvaltningsretlige principper anvendes	Mulighed for genoptagelse ikke reguleret. De forvaltningsretlige principper anvendes	Mulighed for genoptagelse ikke reguleret. De forvaltningsretlige principper anvendes	Afgørelser truffet før 19. marts 2009 Ikke reguleret mulighed for genoptagelse, derfor forvaltningsretlige principper Afgørelser truffet fra 19. marts 2009 § 41, stk. 1, 2. pkt - Frist på 5 år - Ufravigelig
Erstatning/godtgørelse	§ 34, stk. 4 - Frist på 5 år - Mulighed for at forlænge fristen fra 1/4-1965 - Ufravigelig	§ 29, stk. 1 - Frist på 5 år - Mulighed for at forlænge fristen - Mulighed for at dispensere	§ 34, stk. 1 - Frist på 5 år - Mulighed for at forlænge fristen - Mulighed for at dispensere	§ 42, stk. 1 - Frist på 5 år - Mulighed for at forlænge fristen - Mulighed for at dispensere
Udgifter til behandling og hjælpemidler	(§ 21) Muligheden for genoptagelse ikke reguleret særskilt	(§ 25) Muligheden for genoptagelse ikke reguleret særskilt	(§ 30) 34, stk. 1 - Frist på 5 år - Mulighed for at forlænge fristen - Mulighed for at dispensere	(§ 15) 42, stk. 1 - Frist på 5 år - Mulighed for at forlænge fristen - Mulighed for at dispensere
Tilskadekomnes forhold (forældelse)	§ 47, stk. 2 - Frist på 3 år	§ 34, stk. 2 - Frist på 3 år	§ 24, stk. 3 - Frist på 5 år	§ 36, stk. 2 - Frist på 5 år

	- Ufravigelig	- Ufravigelig	- Ufravigelig	- Ufravigelig <i>Ændret 1.1.2008 Reguleres efter forældelsesloven</i>
Afsluttet uden erstatningsberettigende følger	§ 47, stk. 1 - Frist på 1 år - Mulighed for at dispensere	§ 34, stk. 1 - Frist på 1 år - Mulighed for at dispensere	§ 27 - Frist på 5 år - Mulighed for at dispensere	Udgået

Bemærkninger

Ufravigelig vil sige, at der ikke er mulighed for at se bort fra fristen. Det kan være, at der er mulighed for at forlænge fristen, og da vil en anmodning inden for denne frist kunne behandles. Hvis anmodningen modtages efter denne frist, er der ikke mulighed for at genoptage spørgsmålet efter loven. Der kan dog ud over lovens frist være mulighed for at genoptage spørgsmålet efter forvaltningsretlige principper.

Hvor *muligheden for genoptagelse ikke er reguleret*, gælder de almindelige ulovbestemte regler for genoptagelse efter forvaltningsretlige principper.